

INDEX 339202

NOTATKI

KWARTALNIK TOWARZYSTWA NAUKOWEGO PŁOCKIEGO

PŁOCKIE

Płock

2/255

2018

ISSN 0029-389X

INFORMACJA DLA AUTORÓW

- Materiały do „Notatek Płockich” prosimy przysyłać pocztą mailową na adres notatkiplockie@wp.pl lub na płycie CD z wydrukiem na adres Towarzystwa Naukowego Płockiego (pl. Narutowicza 8, 09-402 Płock).
- Czcionka – Times New Roman, wielkość – 12, interlinia – 1,15, maksymalna objętość tekstu – 15 stron z przypisami i zdjęciami, jedna szpalta; marginesy – 2,5 cm.
- Zdjęcia z podpisami oraz podaniem autora i źródła pochodzenia wstawione do tekstu w odpowiednie miejsca. Artykuł powinien być zaopatrzony w krótki abstrakt w języku polskim (do 250 znaków) oraz słowa kluczowe (do 5). Na końcu artykułu należy dołączyć bibliografię oraz jego tytuł i „Summary” w języku angielskim (do 250 znaków). W przypadku recenzji należy tylko dołączyć tytuł recenzowanej publikacji w języku angielskim oraz zdjęcie okładki recenzowanej książki.
- Opuśzczenia w cytowanym tekście sygnalizujemy trzema kropkami w nawiasie kwadratowym: [...].
- Przypisy w języku polskim (tamże, dz. cyt., zob.), czcionka – Times New Roman, wielkość – 10, interlinia – 1,15; w przypisach odwołujących się do artykułów z gazet lub czasopism podajemy inicjał imienia i nazwisko autora, tytuł pisany kursywą, tytuł gazety lub czasopisma w cudzysłowie, rok, numer, strony, np. S. Kostanecki, *Marszałek w Płocku. Szkic literacki*, „Głos Mazowiecki” 1938, nr 124 z 1 czerwca, s. 2.
- Podobnie podajemy opis bibliograficzny książek: inicjał imienia i nazwisko autora, tytuł pisany kursywą, data i miejsce wydania, np. T. Chrostowski, *4 pułk strzelców konnych Ziemi Łęczyckiej*, Płock 1992; w przypadku prac zbiorowych: *Dzieje Płocka*, t. 2, *Dzieje miasta w latach 1793-1945*, (red.) M. Krajewski, Płock 2006.
- Przed przysłaniem ostatecznej wersji tekstu bardzo prosimy o jego sprawdzenie, ze zwróceniem uwagi na literówki, interpunkcję i poprawność przypisów.
- Prosimy również o krótką informację Autora o sobie do notki o Autorach: tytuł lub stopień naukowy, miejsce zamieszkania i pracy, pełnione funkcje oraz numer telefonu i adres mailowy do wiadomości redakcji.
- Warunkiem zakwalifikowania artykułu do druku jest pozytywna recenzja wydawnicza.

Redakcja „Notatek Płockich”

Na okładce: pałac w Sikorzu
Rys. Anna Michalak

Skład i druk:
Wydawnictwo i Poligrafia „IWANOWSKI”
ul. Dziewiarska 7, 09-407 Płock
e-mail: wydawnictwo@iwanowski.com.pl

PŁOCK NOTICES

QUARTERLY OF THE SCIENTIFIC
SOCIETY OF PŁOCK
(published since July 1956)

2/255
APRIL – JUNE
2018

EDITORIAL BOARD

DR GRZEGORZ GOŁĘBIEWSKI
(EDITOR-IN-CHIEF)

MGR AGNIESZKA CIECHOMSKA
(EDITORIAL SECRETARY)

MGR MAŁGORZATA DUCH
(LANGUAGE EDITOR)

DR AGNIESZKA KRZĘTOWSKA
(STATISTICAL EDITOR)

DR ANDRZEJ DWOJNYCH

DR TOMASZ PIEKARSKI

DR WALDEMAR PODEL

PROF. NADZW. DR HAB. INŻ. RENATA WALCZAK

SCIENTIFIC COUNCIL

PROF. DR HAB. SC. ZBIGNIEW KRUSZEWSKI
(CHAIRMAN)

REV. PROF. DR HAB. AMANTIUS AKIMJAK (Slovakia)

PROF. DR HAB. ROMUALD BRAZIS (Lithuania)

DR MARIAN CHUDZYŃSKI

REV. PROF. DR HAB. MICHAŁ M. GRZYBOWSKI

DR HAB. HENRYKA ILGIEWICZ (Lithuania)

PROF. DR HAB. SC. JANUSZ ZIELIŃSKI

PROF. DR HAB. SC. DANIELA ŻUK

EDITORIAL ADDRESS:

pl. Narutowicza 8
09-402 Płock

tel. (0-24) 366 99 71, (0-24) 262 26 04

e-mail: notatkiplockie@wp.pl
www.tnp.org.pl

NOTATKI PŁOCKIE

KWARTALNIK TOWARZYSTWA
NAUKOWEGO PŁOCKIEGO
(ukazuje się od lipca 1956 r.)

2/255
KWIECIEŃ – CZERWIEC
2018

KOLEGIUM REDAKCYJNE

DR GRZEGORZ GOŁĘBIEWSKI
(REDAKTOR NACZELNY)

MGR AGNIESZKA CIECHOMSKA
(SEKRETARZ REDAKCJI)

MGR MAŁGORZATA DUCH
(REDAKTOR JĘZYKOWY)

DR AGNIESZKA KRZĘTOWSKA
(REDAKTOR STATYSTYCZNY)

DR ANDRZEJ DWOJNYCH

DR TOMASZ PIEKARSKI

DR WALDEMAR PODEL

PROF. NADZW. DR HAB. INŻ. RENATA WALCZAK

RADA NAUKOWA

PROF. NADZW. DR HAB. INŻ. ZBIGNIEW KRUSZEWSKI
(PRZEWODNICZĄCY)

KS. PROF. DR HAB. AMANTIUS AKIMJAK (Słowacja)

PROF. DR HAB. ROMUALD BRAZIS (Litwa)

DR MARIAN CHUDZYŃSKI

KS. PROF. DR HAB. MICHAŁ M. GRZYBOWSKI

DR HAB. HENRYKA ILGIEWICZ (Litwa)

PROF. DR HAB. INŻ. JANUSZ ZIELIŃSKI

PROF. DR HAB. INŻ. DANIELA ŻUK

ADRES REDAKCJI:

pl. Narutowicza 8
09-402 Płock

tel. (0-24) 366 99 71, (0-24) 262 26 04

e-mail: notatkiplockie@wp.pl
www.tnp.org.pl

LIST OF CONTENTS

SPIS TREŚCI

GRZEGORZ GOŁĘBIEWSKI TO AUTHORS AND READERS	3	GRZEGORZ GOŁĘBIEWSKI DO AUTORÓW I CZYTELNIKÓW	3
BOGDAN POPŁAWSKI THE BUILDING AND EXTENSION OF THE SAINT PETER AND PAUL'S PARISH CHURCH IN ŻYCHLIN	4	BOGDAN POPŁAWSKI BUDOWA I ROZBUDOWA KOŚCIOŁA P.W. ŚWIĘTYCH PIOTRA I PAWŁA W ŻYCHLINIE	4
MICHAŁ SOBOCIŃSKI THE WAR CEMETARY IN BIELSK	11	MICHAŁ SOBOCIŃSKI CMENTARZ WOJENNY W BIELSKU	11
MICHAŁ KORWIN-SZYMANOWSKI THE GERMAN WAR CRIME IN SŁUPNO IN 1942. CONTEX, COURSE, CONTROVERSY	15	MICHAŁ KORWIN-SZYMANOWSKI NIEMIECKA ZBRODNIA WOJENNA W SŁUPNIE W 1942 R. PRZEBIEG I OKOLICZNOŚCI	15
LIST OF REVIEWERS IN 2017	23	LISTA RECENZENTÓW W 2017 ROKU	23
KONRAD PODAWCA THE DYNAMICS OF SPATIAL PLANNING PROCESS THE RURAL DISTRICT OF PŁOCK BETWEEN 2010 AND 2015	24	KONRAD PODAWCA DYNAMIKA PROCESÓW PLANISTYCZNYCH W GMINACH POWIATU PŁOCKIEGO W LATACH 2010-2015	24
CHRONICAL THE ACTIVITY OF THE TNP UNIT IN ŁĘCZYCA IN THE YEARS 1977-2017 Maria Sęczkowska	36	KRONIKA DZIAŁALNOŚĆ ODDZIAŁU TNP W ŁĘCZYCY W LATACH 1977-2017 Maria Sęczkowska	36
THE AUTHORITIES OF SCIENTIFIC SOCIETY OF PŁOCK AND ITS ORGANISATIONAL UNITS FOR THE TERM 2018-2022 Maciej Wróbel	39	WŁADZE TOWARZYSTWA NAUKOWEGO PŁOCKIEGO I JEGO JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE NA KADENCJĘ 2018-2022 Maciej Wróbel	39
FROM THE MOURNING CARD WIEŚLAW ADAM KOŃSKI (1948-2018) JOURNALIST, ACTIVIST TNP, UNIVERSITY LECTURER Grzegorz Gołębiewski	42	Z ŻAŁOBNEJ KARTY WIEŚLAW ADAM KOŃSKI (1948-2018) DZIENNIKARZ, DZIAŁACZ TNP, WYKŁADOWCA AKADEMICKI Grzegorz Gołębiewski	42
PRIEST CANON ANDRZEJ WIĘCKOWSKI (1947-2018) Magdalena Staniszewska	47	KSIĄDZ KANONIK ANDRZEJ WIĘCKOWSKI (1947-2018) Magdalena Staniszewska	47
ANDRZEJ JERZY PAPIEROWSKI (1945–2018) Jan Bolesław Nycek Tomasz Piekarski	53	ANDRZEJ JERZY PAPIEROWSKI (1945–2018) Jan Bolesław Nycek Tomasz Piekarski	53
BIBLIOGRAPHY OF MAZOVIAN PŁOCK FOR THE PERIOD 1 IV – 30 VI 2017	54	BIBLIOGRAFIA MAZOWSZA PŁOCKIEGO ZA OKRES 1 IV – 30 VI 2017 R.	54
OUR AUTHORS	72	NASI AUTORZY	72

Szanowni Autorzy i Czytelnicy
„Notatek Płockich”

Na posiedzeniu Zarządu Towarzystwa Naukowego Płockiego w lutym 2018 r. dotychczasowy redaktor naczelny „Notatek Płockich” doc. dr Wiesław Koński ze względu na stan zdrowia zrezygnował z funkcji Sekretarza Generalnego TNP i redaktora naczelnego „Notatek Płockich”. Jednocześnie zobowiązał się wydać jeszcze nr 1/2018, przewidziany na planowane na kwiecień walne zgromadzenie członków TNP. Jednak zanim doszło do wydania numeru, 5 kwietnia 2018 r. W. Koński niespodziewanie zmarł, co zostało odnotowane w poprzednim numerze „Notatek”, natomiast w aktualnym numerze poświęcony jest zmarłemu artykuł wspomnieniowy.

Wiesław Koński był najdłużej sprawującym tę funkcję (1981-2018) spośród wszystkich dotychczasowych redaktorów naczelnych. A byli nimi działacze wielce oddani Towarzystwu, którzy znacząco zapisali się w jego dziejach. Do takich niewątpliwie przez niemal 40 lat należał nieodżałowanej pamięci doc. dr Wiesław Koński. Do szerszej charakterystyki jego aktywności w TNP odsyłam szanownych Autorów i Czytelników do artykułu wspomnieniowego, zamieszczonego w dalszej części numeru. Z kolei 6 maja Towarzystwo Naukowe Płockie i redakcja „Notatek Płockich” poniosła kolejną dotkliwą stratę: zmarł dr Andrzej Papierowski, zasiadający w redakcji „Notatek” od połowy 2004 r. Również jemu poświęcamy krótki artykuł wspomnieniowy.

Tymczasem w związku z rezygnacją dotychczasowego redaktora naczelnego nowo wybrany w kwietniu 2018 r. Zarząd TNP z rekomendacji Prezesa prof. Zbigniewa Kruszewskiego, powierzył mi sprawowanie wielce odpowiedzialnej funkcji redaktora naczelnego „Notatek Płockich” i przewodniczącego komisji wydawniczej. W kolegium redakcyjnym nastąpiły też inne zmiany: decyzją Zarządu do jego składu włączony został dr Tomasz Piekarski, nowy członek Zarządu i nowy Sekretarz Generalny TNP,

dr Waldemar Podel, przewodniczący Sekcji Nauk Społecznych i dr Andrzej Dwojnych, a z powodu odejścia na emeryturę Krystyny Staszewskiej, pełniącej funkcję sekretarza, zastąpiła ją mgr Agnieszka Ciechomska, kierownik działu informacyjno-promocyjnego Biblioteki im. Zielińskich TNP.

W redakcji „Notatek Płockich” z rekomendacji W. Końskiego zasiadam od 1997 r., czyli już ponad 20 lat, więc zagadnienie wydawania czasopisma jest mi dobrze znane. Doc. dr W. Koński w czasie kierowania kolegium redakcyjnym wypracował zasady podziału pracy między członkami redakcji, recenzowania artykułów i kontaktów z drukarnią, które dobrze funkcjonują i nie wymagają zmian.

Od numeru 3/2018 zostaną wprowadzone drobne zmiany, polegające na rezygnacji z przypisów końcowych na rzecz przypisów dolnych, co powinno ułatwić czytanie tekstów. Zostanie natomiast utrzymany format A4, jako tradycyjny dla „Notatek”. Pewnym korektom poddano też zasady nadsyłania tekstów i ich wymogi techniczne (zob. – informacja dla Autorów na s. 3 okładki).

Jako nowy redaktor naczelny mam nadzieję, że wprowadzone zmiany spotkają się z przychylnością tak Autorów, jak i Czytelników. Natomiast – jako redakcja – będziemy się starać utrzymać obecny poziom naukowy „Notatek Płockich” i ich pozycję wśród czasopism regionalnych, co w ogromnej mierze jest osobistą zasługą śp. doc. dr. Wiesława Końskiego. W związku z tym liczymy na dalszą współpracę z dotychczasowymi Autorami oraz pozyskanie nowych, dla których szeroko rozumiane Mazowsze Płockie stanowi przedmiot zainteresowania i badań naukowych. Będziemy się także starać, aby pod względem zawartości „Notatki Płockie” pozostały czasopismem interdyscyplinarnym i jednocześnie atrakcyjnym dla naszych Czytelników.

Grzegorz Gołębiowski
redaktor naczelny „Notatek Płockich”

BOGDAN POPŁAWSKI

BUDOWA I ROZBUDOWA KOŚCIOŁA P.W. ŚWIĘTYCH PIOTRA I PAWŁA W ŻYCHLINIE

Abstrakt

Kościół parafialny pod wezwaniem św. Piotra i Pawła w Żychlinie, wzniesiony jako murowany w 1684 r. i sukcesywnie rozbudowywany w latach 1772-1782 oraz 1848-1849 jest przykładem świątyni konsekwentnie realizowanej jako bryły dominującej w przestrzeni głównego rynku miasta i ulicy Narutowicza (d. Łowickiej). W wyniku prowadzonego obecnie remontu elewacji kościoła, ściany zostały odstonięte z tynku i pozwoliły na ustalenie sposobu wykonania murów, gzymsu, nadproży oraz prześledzenie etapów jego realizacji. Analiza budowlana potwierdziła dotychczasowe ustalenia dotyczące rozbudowy świątyni przeprowadzone na podstawie badań archiwalnych.

Słowa kluczowe: Żychlin, kościół parafialny

Kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła w Żychlinie został wzniesiony w końcu XVII wieku. W następnym stuleciach był sukcesywnie rozbudowywany. Jest dziś skromną, prostokątną i jednonawową świątynią z wielobocznie zamkniętym prezbiterium. Od strony zachodniej przylega do niego prostokątna kaplica i nieco węższa zakrystia, a od strony wschodniej także prostokątna kaplica i pomieszczenia dawnego skarbcza oraz wejścia do podziemi. Długość kościoła wynosi 36,7 m., szerokość nawy głównej 12,7 m., a z dobudowanymi kaplicami 22,7 m.¹ Jego

architektura i wystrój wnętrz utrzymane są w stylu późnego baroku (tylko niektóre elementy wyposażenia pochodzą z XVIII-XX wieku). Istotną funkcję konstrukcyjną i dekoracyjną w kościele pełnią pilastry ustawione przy ścianach zarówno od strony wewnętrznej, jak i od zewnętrznej (fot. 1-3).

Fot. 1. Widok elewacji kościoła św. Piotra i Pawła w Żychlinie od strony południowej przed trwającymi obecnie pracami remontowymi. Fot. Bogdan Popławski

Fot. 2 i 3. Wnętrze kościoła św. Piotra i Pawła w Żychlinie – widok nawy głównej, prezbiterium z ołtarzem głównym i ołtarzami bocznymi oraz kruchty i chóru z organami. Fot. Bogdan Popławski

Prowadzone od listopada 2017 r. prace remontowe przy elewacjach kościoła², a przede wszystkim skucie wierzchnich warstw tynków, umożliwiły zbadanie struktury budowlanej świątyni. Pozwoliły autorowi ustalić sposób wykonania murów, pilastrów, gzymsów i nadproży w poszczególnych fazach ich wznoszenia – rozpoznanych już wcześniej w trakcie badań historycznych. Przeprowadzona analiza budowlana była także możliwa dzięki uproszczonej inwentaryzacji architektonicznej³ i uszczegółwiających ją pomiarach⁴.

Według dotychczas istniejących i rozpoznanych historycznych źródeł archiwalnych murowany kościół św. Piotra i Pawła apostołów powstawał etapami⁵ (rys. 1):

- najpierw w 1684 r. została wybudowana nawa główna i przylegająca od strony zachodniej zakrystia (obecnie kaplica Pana Jezusa);
- w latach 1772-1782 nastąpiła rozbudowa kościoła prowadzona przez proboszcza ks. Piotra Sulimę z funduszy Józefa i Antoniny Sołtohubów oraz przez proboszcza ks. Stanisława Kostkę Łąckiego z funduszy Tomasza Tadeusza Prusaka, zakończona uroczystą konsekracją 29 czerwca 1782 r.;
- w latach 1848-1849 zostało dobudowane prezbiterium z grobem familijnym w podziemiu oraz nową zakrystią i skarbcem, z funduszy właścicieli dóbr Prusaków (rozbudowa realizowana przez żonę zmarłego Aleksandra Prusaka – Mariannę, wykonującą testament zmarłego rok wcześniej męża). Organizatorem prac był proboszcz ks. Walenty Kondracki.

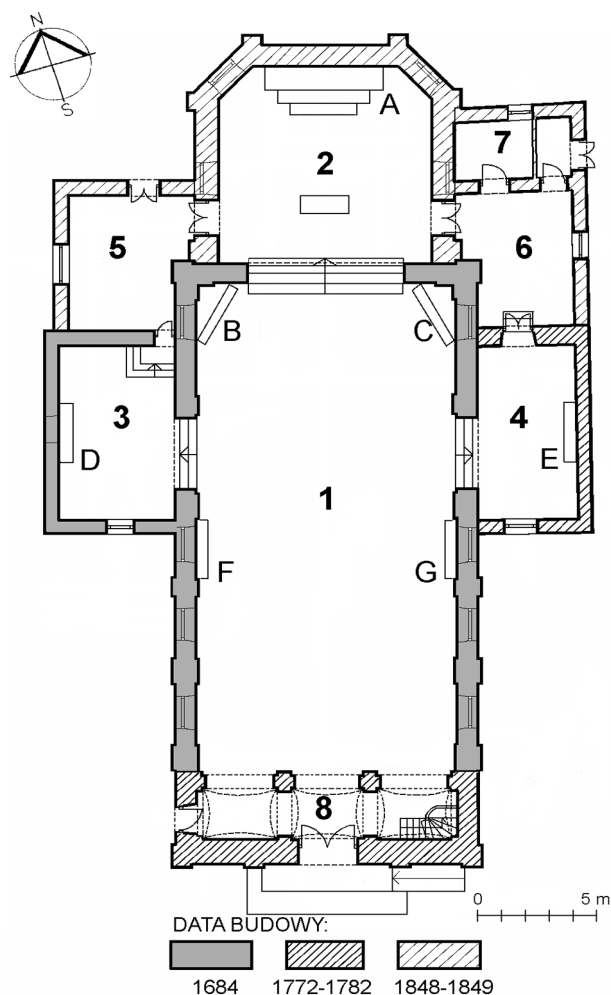
Nawa główna kościoła i zakrystia

Wybudowany w drugiej połowie XVII wieku przez miejscowego dziedzica o nieustalonym nazwisku i parafian, murowany kościół zlokalizowany został na terenie miasta lokacyjnego zgodnie z tradycjami baroku, tj. postawiony osiowo do poszerzonego lub projektowanego poszerzenia rynku miasta, frontem na południe a nie na zachód. Fakt ten oznacza, że już w owym czasie zamierzano uczynić kościół bryłą dominującą w przestrzeni rynku.

Zbudowana skromna nawa główna kościoła miała wewnątrz szerokość około 10,7 m. i długość 20,7 m. i w zasadzie powielala zewnętrzne wymiary istniejącego kościoła drewnianego znajdującego się przy Placu Targowym (10,7 x 20,7 m.)⁶. Jej wysokość była wyższa i wynosiła około 9 m., a kościoła drewnianego około 5,4 m. Do korpusu wzniesionej nawy przylegała parterowa zakrystia z drzwiami wejściowymi od strony zachodniej.

Mury niewielkiej świątyni posadowione zostały

Rys. 1. Rzut przyziemia kościoła św. Piotra i Pawła w Żychlinie – etapy rozbudowy

Źródło: Opracowanie autora z wykorzystaniem inwentaryzacji wykonanej przez inż. inż. K. Matczaka i W. Wiechno z 2016 r.

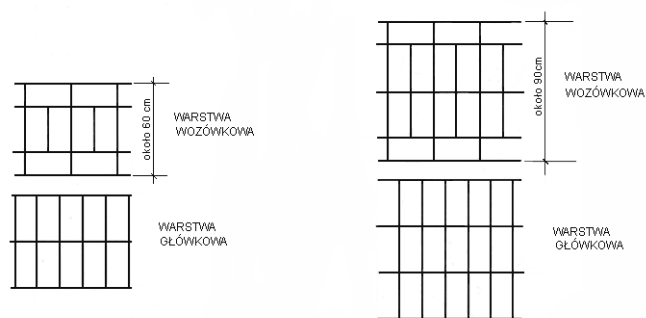
1 – nawa główna; 2 – prezbiterium; w podziemiu murowany grób dla rodziny Prusaków; 3 – kaplica Pana Jezusa (dawna zakrystia); 4 – kaplica św. Walentego; w podziemiu murowany „grób familijny” prawdopodobnie miejsce spoczynku fundatora rozbudowy kościoła kasztelana Tomasza Prusaka; 5 – zakrystia; 6 – babiniec, (skarbiec); 7 – wejście do podziemnej krypty pod prezbiterium; 8 – kruchta nad nią chór. A – ołtarz główny z tabernakulum oraz obrazem św. Apostołów Piotra i Pawła; B – ołtarz św. Stanisława Kostki; C – ołtarz św. Wojciecha; D – ołtarz z barokowym krucyfiksem; E – ołtarz św. Walentego; F – ołtarz św. Antoniego z Padwy; G – ołtarz Matki Bożej Nieustającej Pomocy.

na fundamentach ceglanych, odsadzkowych, o nieustalonych wymiarach. Jej ściany zewnętrzne zbudowano z cegły gotyckiej o wymiarach około 29 x 14 x 9(9,5) cm.⁷ tylko w niektórych miejscach o wysokości 7 cm. Ich grubość w nawie głównej wynosiła 3 pełnej długości cegły tj. około 90 cm., a ścian zakrystii grubość 2 cegieł tj. około 60 cm.

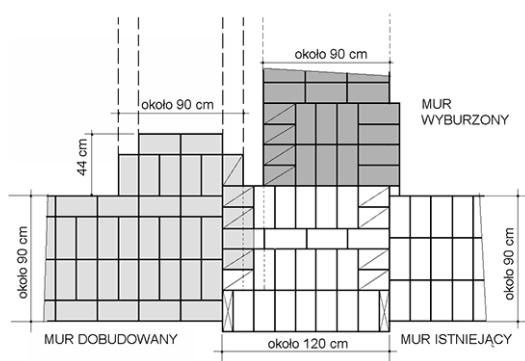
W murach zastosowano układ wiązania poszczególnych warstw cegieł zwany wątkiem blokowym

Rys. 2. Układ warstw cegieł w murze grubości 2 i 3 cegieł (A) oraz prawdopodobne połączenie dobudowanego muru z nieistniejącym słupem narożnym dawnej ściany nawy głównej (B).

A

B

Źródło: Opracowanie autora z wykorzystaniem inwentaryzacji wykonanej przez inż. inż. K. Matczaka i W. Wiechno z 2016 r.

(pospolitym lub kowadełkowym). Wątek ten polega na powtarzalnym sposobie ułożenia dwóch warstw cegieł: główkowej i wozówkowej, w którym przesunięcie pionowych spoin o cegły w licu muru daje obraz kowadełka (rys. 2a, fot. 4a).

Występujące w murach cegły są jednorodnej produkcji z niewielkimi ubytkami wierzchnich warstw, a zaprawa wapienna w spoinach o małej wytrzymałości. Mury kościoła były w 1984 r. osuszone i wykonana została izolacja pozioma metodą elektroiniekcji.

Mury nawy głównej, z uwagi na jej dużą wysokość i otwory okienne, zostały usztywnione pilastrami. Usytuowano je jednostronnie lub dwustronnie, tworząc słupy o zróżnicowanej szerokości (grubość 3 lub 3½ cegły) i osiowym rozstawie około 3,6 m. Pilastry tak wewnętrzne jak i zewnętrzne wysunięto przed lico ściany o 1/4 cegły tj. około 7-8 cm. (fot. 4c).

W północnej (szczytowej) ścianie nawy słupy te znajdują się w narożach, a w ścianach bocznych stanowią rozczłonkowanie ich płaszczyzn. Słupy narożne występowały także w południowej ścianie

A

B

C

Fot. 4. Widok ceglanych wątków murów od strony zewnętrznej: A – nawy głównej (strona wschodnia); B – elewacji frontowej; C – górnej części pilastra od strony zachodniej nawy.
Fot. Bogdan Popławski

szczytowej (pierwotnie frontowej), a ich pozostałością są pilastry wewnątrz i na zewnątrz murów.

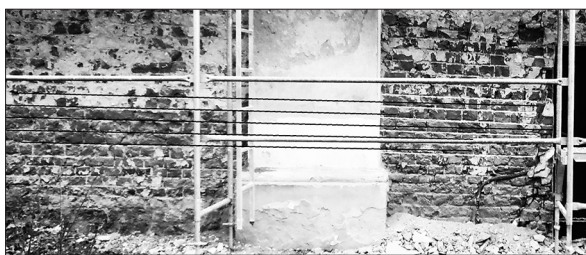
Na każdej ze ścian bocznych nawy głównej, od strony wnętrza, istnieje obecnie 6 pilastrów (pierwotnie przed rozbudową 5) o szerokości około 60, 90 i 120 cm. (tj. z 2, 3 i 4 wozówek), a od strony zewnętrznej 5 pilastrów o szerokości około 90, 100 i 120 cm. (tj. 2, 3½ i 4 wozówek) dochodzących do gzymsu wieńczącego. Charakterystycznym jest, że w strefie murów, w miejscu gdzie znajdowała się dawna zakrystia, a także planowana po przeciwnej wschodniej stronie kaplica, brak jest pilastrów zewnętrznych i okien w górnych partiach. Mury tych pomieszczeń usztywniają ściany nawy głównej. Pilastry zewnętrzne i wewnętrzne dołem posadzone są na cokółkach występujących przed lico muru ½ cegły tj. około 14-15 cm. (por. fot. 5).

A

B

C

Fot. 5. Fragmenty elewacji kościoła w trakcie prac remontowych – po skuciu tynków.

A – Styk nawy głównej i dawnej zakrystii – widoczny ten sam poziom warstw murów; **B** – Warstwy muru nawy głównej i przesunięte w poziomie spoiny muru dobudowanej kruchty na połączeniu dawnego słupa narożnego – obecnie pilastra od strony wschodniej; **C** – Warstwy muru jw. przesunięte w poziomie i ze spadkiem w kierunku południowym na połączeniu obecnego pilastra od strony zachodniej.

Fot. Bogdan Popławski

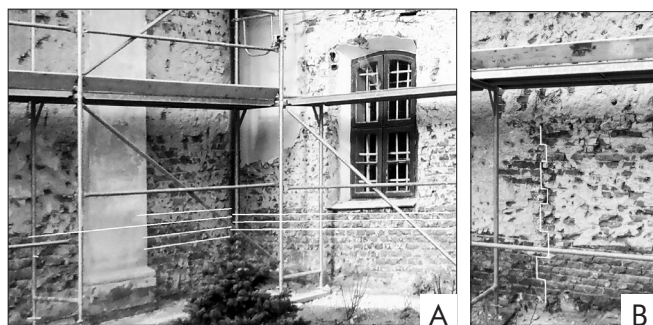
Dobudowany front kościoła i wschodnia kaplica św. Walentego

Dokonana w latach 1772-1782 rozbudowa kościoła od strony południowej obejmowała dobudowanie kruchty (ze sklepieniami opartymi na dwóch słupach) i chóru oraz wykonanie nowej ozdobnej elewacji frontowej. Obejmowała także wzniesienie od wschodu bocznej kaplicy (św. Walentego) z murowanym sklepieniem grobem rodzinnym w podziemiu⁸.

Budowa części frontowej świątyni musiała być prowadzona w sposób zapewniający funkcjonowanie wnętrza, gdyż istniejący w pobliżu stary drewniany kościół był w złym stanie i nie spełniał już swoich celów⁹. Można zatem przypuszczać, że południowa

ściana frontowa dawnej nawy istniała do czasu wybudowania kruchty i nowej elewacji. Dopiero po jej wzniesieniu została zburzona do fundamentów.

Ściany zewnętrzne dobudowanej części frontowej wykonano z cegły identycznej jak w starym korpusie nawy tj. cegły o wymiarach około 29x14x9(9,5) cm., a ściany wschodniej kaplicy św. Walentego z cegły niższej – 29(28)x14x7 cm. (produkowanych prawdopodobnie w cegielni na Pasiece tj. dobrach żychlińskich). Układ wiązania poszczególnych warstw cegieł jest identyczny jak w murach nawy głównej – blokowy (fot. 4b), z wyjątkiem górnego fragmentu muru fasady, w którym występuje układ główkowy (fot. 7). Mury z ww. cegły zbudowano na zaprawie wapiennej. Boczne ściany dobudowanej części nawy (wschodnia i zachodnia) oraz frontowej na

Fot. 6. **A** – Styk murów nawy głównej i kaplicy św. Walentego – przesunięte poziomo dobudowanych warstw cegły; **B** – Połączenie na strzępia zazębiające się ściany kaplicy św. Walentego i dobudowanego skarbcza.

Fot. Bogdan Popławski

wysokości chóru są grubości 3 cegieł (około 90 cm), a w parterze kruchty 3½ cegły (około 105 cm) z uwagi na oparcie sklepienia żagielkowego na gurtach. Mur na wysokości więźby dachowej ma grubość 2 cegieł (około 60 cm).

Połączenie z istniejącymi dawnymi słupami narożnymi nawy, z uwagi na dużą ich wysokość, wykonano prawdopodobnie na wpust stosując strzępia zazębiające się na filarze (por. rys. 2b). Styk tego połączenia zakryty był i jest pilastrem szerokości 4 cegieł (około 120 cm).

Obecnie brak jest widocznych śladów osiadania dobudowanych murów, ponieważ proces ten zakończył się dawno temu. Natomiast widoczne są różnice poziomów niektórych warstw murów części dobudowanej, a także ukośne ich ułożenie (po stronie zachodniej), wskazujące, że w tym miejscu był styk ściany istniejącej i dobudowanej (fot. 5b i 5c).

Pilastry elewacji frontowej mają szerokość 3 cegieł (około 90 cm), oprócz skrajnego zachodniego szerokości 3½ cegły (105 cm) i wysunięte są przed lico muru około cegły (około 7-8 cm).

Fot. 7. Górny i środkowy fragment muru fasady z falistymi gzymsami (wieńczącym i kordonowym). Widoczny zróżnicowany układ warstw cegieł w licu muru – częściowo blokowy i wyłącznie główkowy oraz prawdopodobnie otwory wentylacyjne poddasza (obecnie zaślepione).
Fot. Łukasz Kałębasiak

W ścianie frontowej kościoła i dobudowanej wschodniej występują pozostawione otwory oparcia belek rusztowań (ogółem 12 szt. – obecnie zaślepione).

Analiza wyglądu gzymsu wieńczącego występującego we wnętrzu i na zewnątrz kościoła wskazuje, że w latach 1772-1782 wykonano go jako jednorodny nad ścianami bocznymi całej nawy (por. fot. 8) oraz na elewacji frontowej (gzyms kordonowy) i najprawdopodobniej założono nową więźbę dachową oraz nowe pokrycie dachówką, gdyż stara więźba liczyła już około 100 lat.

Fot. 8. Elewacja wschodnia kościoła z zewnętrznymi pilastrami, dobudowanym frontem, prezbiterium i kaplicą św. Walentego ze skarbcem podczas prac remontowych.
Fot. Łukasz Kałębasiak

Profilowany gzyms wieńczący na elewacjach bocznych wykonany jest z 7 warstw cegieł położonych na płask o wysokości (wysięgu) około 40 cm. W fasadzie przechodzi w gzyms kordonowy, który obejmuje półkolistą płycinę na osi i dzieli fasadę na dwie różnej wysokości kondygnacje. Od strony północnej zakończony jest pilastrami zwieńczonymi ww. gzymsem (foto 8, 9, 10).

W górnej części fasady, między skrajnymi pilastrami na wysokości cokołów rzeźb patronów kościoła, znajdują się łukowe przesklepienia wysokości $\frac{1}{2}$ cegły, pozostałości planowanych pierwotnie otworów doświetlających poddasze, z których zrezygnowano i które zamurowano. Część środkowa tego fragmentu fasady jest spięta poziomym metalowym prętem, założonym prawdopodobnie podczas naprawy w 1945 r. (zamurowania otworu po pocisku czołgowym) i uniemożliwiający odkształcanie się muru.

Dobudowane prezbiterium, zakrystia i skarbiec

Ponowna rozbudowa kościoła miała miejsce w latach 1848-1849. Obejmowała dobudowanie od strony północnej: prezbiterium z podziemną kryptą (grobem rodzinnym Pruszków) oraz nową zakrystię i skarbiec. Prezbiterium było niższe i węższe od nawy głównej oraz wielobocznie zamknięte od północy. Zostało opięte skarpami – zewnętrznymi przyporami, rozwiązany jak pilastry i zwieńczony trójkątnym szczytem.

Przebiecie otworu między nawą a prezbiterium zwane łukiem tęczowym, przesklepiono ceglany łukiem odcinkowym o rozpiętości około 6,5 m. Prawdopodobnie w tym samym czasie wykonano także półkoliste arkady o rozpiętości około 3,1 m między bocznymi ścianami nawy głównej i dawną zakrystią oraz kaplicą św. Walentego.

Fot. 9 i 10. Widok gzymsu i skrajnego (zachodniego) pilastra elewacji frontowej kościoła oraz gzymsu i pilastra na elewacji szczytowej z fragmentem dobudowanego prezbiterium i przyporą zwieńczoną trójkątnym szczytem – przed pracami remontowymi.

Fot. Bogdan Popławski

Ściany zewnętrzne dobudowanego prezbiterium oraz skarbcza i zakrystii wymurowano z cegły o wymiarach około 30x14x7 cm na zaprawie wapiennej. Mury prezbiterium mają grubość 3 cegieł (około 98-100 cm z tynkiem), a dobudowanego skarbcza i zakrystii 2 cegieł (około 60 cm). Układ wiązania poszczególnych warstw cegieł jest blokowy – taki sam jak w murach nawy głównej.

Mur skarbcza i odrębnego wejścia do podziemi pod prezbiterium, połączony został z istniejącym murem kaplicy św. Walentego na strzępia zazębiające się (fot. 6b). Podobnie na strzępia zazębiające się połączone zostały mury wzniesionej nowej zakrystii ze ścianą prezbiterium i starej zakrystii, przy czym zachodni jej mur został przesunięty około 40 cm od lica ściany. Połączenia te wskazują na to, że nowa zakrystia powstała w ostatniej fazie rozbudowy kościoła tj. już po wzniesieniu murów prezbiterium.

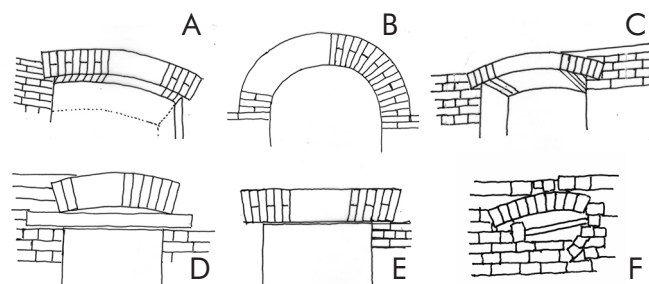
Ściany wewnętrzne prezbiterium są gładkie bez pilastrów. Zewnętrzne ściany wzmocniono 6 przyporami z blendami o rzucie w kształcie litery „U” i wymiarach około 93x30 (45) cm, tj. szerokości 3 cegieł i głębokości 1 i 1½ cegły. Przypory dochodzące do gzymsu wieńczącego prezbiterium zwieńczone zostały trójkątnymi, obramionymi szczytami.

W przyziemiu ukośnych ścian prezbiterium pierwotnie wykonano przesklepione łukowo okna doświetlające podziemia krypty (obecnie zamurowane).

W zewnętrznych murach kościoła zachowały się przesklepienia pierwotnych otworów okiennych i drzwiowych. Część z nich zamurowano i otynkowano w latach późniejszych. Obecnie czasowo odstąpione występują obok istniejących. Umożliwiają tym samym prześledzenie zmian jakich dokonano w przeszłości. I tak w ścianach zewnętrznych występują następujące rodzaje nadproży otworów (rys. 3):

- przesklepienia z cegły, murowane na zaprawie wapiennej – półkoliste (okna prezbiterium – ogółem 4 szt., drzwi wejścia głównego w elewacji frontowej);

Rys. 3. Przesklepienia otworów w murach zewnętrznych kościoła

Źródło: Opracowanie autora: **A** – okien w nawie głównej; **B** – okien w prezbiterium; **C** – okna południowego w kaplicy św. Walentego; **D** – drzwi bocznych (zachodnich) w kruchcie; **E** – drzwi w obecnej zakrystii; **F** – otworu doświetlającego poddasze na elewacji frontowej ponad gzymsem kordonowym – planowanego podczas budowy (obecnie zamurowanego)

- przesklepienia z cegły jw. – łukiem odcinkowym (okna nawy głównej – ogółem 8 szt., okno chóru elewacji frontowej, okno i drzwi dawnej zakrystii, 2 okna kaplicy św. Walentego i skarbcza, okna doświetlenia krypty w podziemiu (2 szt. zamurowane), okno obecnej zakrystii, małe okienka elewacji frontowej (istniejące i 2 zamurowane);
- przesklepienie jw. – łukiem odcinkowym, wzmocnione dwuteową belką stalową (wejście boczne do kruchty);
- przesklepienia z cegły jw. – łukiem płaskim (drzwi zakrystii dobudowanej, okno i drzwi dobudowanego skarbcza).

Przeprowadzona powyżej analiza faz budowlanych kościoła p.w. św. Piotra i Pawła była możliwa dzięki odkrywkom części jego murów. Nie tylko potwierdziła wcześniejsze ustalenia historyczne dotyczące rozbudowy kościoła, przeprowadzone na podstawie badań archiwalnych, ale także poszerzyła dotychczasowy stan wiedzy o nowe, dodatkowe informacje dotyczące pierwotnych otworów okiennych i drzwiowych, struktury murów i sposobu ich wykonania.

Przypisy

- 1 Wymiary zewnętrzne łącznie z pilastrami i przyporami.
- 2 Przetarg na remont elewacji kościoła wygrała firma PHU ELVIS Roberta Kaczmarka z Żychlina, ul. Narutowicza 1, która prace te ma wykonać do 30 maja 2018 r.
- 3 Uproszczoną inwentaryzację kościoła w skali 1:100 bez przekrojów opracowali inż. inż. Krzysztof Majteczak i Witold Wiechno z S.C. Usługi projektowe i nadzory „MAWIKON” z Kutna we wrześniu 2016 r. – www.zychlinparafia.pl/4032 [dostęp: 23.03.2018 r.].
- 4 Przy dokumentowaniu prac odkrywkowych murów kościoła

wykonanych przez autora pomocą służyli Agnieszka i Henryk Olszewscy – pasjonaci historii Żychlina.

- 5 Por. B. Popławski, *Historia i zabudowa parafii w Żychlinie*, „Notatki Płockie” 2017, nr 4, s. 3-12.

- 6 Oryginalne wymiary w łokciach staropolskich wynosiły: 18x35x9 łokci. Rozmiary nawy głównej murowanej świątyni oznaczają także, że nowy kościół jest swego rodzaju repliką starego drewnianego, który chylił się ku upadkowi i trzeba było budować nowy. Były to jednak czasy ubogie – miasto zniszczone po najeździe szwedzkim, mieszkańców mało

(ogółem 59 domów), a darczyńcy niebogaci. Dlatego prawdopodobnie zdecydowano się na budowę kościoła skromnego, bez ozdobnej fasady, przewidując w przyszłości jego rozbudowę.

⁷ Przepisowe wymiary cegły ustalone w czasach panowania Zygmunta Augusta (1548-1572) wynosiły 3x6x12 cali staropolskich (około 7,4x14,8x29,7 cm).

⁸ Informacja według T.A. Prusaka, *Relacje rodzin Prusaków*

i Chopinów od końca XVIII do lat 60. XIX wieku ze szczególnym uwzględnieniem losów Prusaków, Warszawa 2010, s. 54. – oznacza także, że kaplicę wybudowano na życzenie T.T. Prusaka po 1777 r., kiedy to odkupił on dobra żychlińskie od J. Sołłohuba.

⁹ Mało prawdopodobnym jest, aby wybudowany w centrum miasta mурowany kościół był nieużytkowany przez prawie 100 lat.

THE BUILDING AND EXTENSION OF THE SAINT PETER AND PAUL'S PARISH CHURCH IN ŻYCHLIN

Summary

The Saint Peter and Paul's parish church in Żychlin, erected in 1684 as the brick-built and successively extended between 1772 and 1782, re-extended in 1848-1849, is an example of a temple consistently executed as the block dominating in the city market square and Gabriela Narutowicza street (formerly Łowicka). As the result of current renovation of the church's elevation, the walls were exposed from the wall plaster, which allowed to determine wall's, ledge's, lintel's way of performance and to retrace its implementation stages. Structural analysis admitted existing arrangements concerning the extension of the temple, which were carried out based on the archival research.

CMENTARZ WOJENNY W BIELSKU

*Artykuł dedykuję moim dziadkom
Zygmuntowi Sobocińskiemu
oraz Zofii i Edwardowi Wiśniewskim*

Abstrakt

Cmentarz wojenny w Bielsku został utworzony we wrześniu 1916 roku na żądanie wojska niemieckiego. Jego teren wydzielony został z cmentarza parafialnego, po czym pochowano tam poległych z czasu okolicznych walk mających miejsce w początkach 1915 roku.

Słowa kluczowe: Bielsk, powiat płocki, cmentarz wojenny, I wojna światowa

Około 300 metrów na wschód od kościoła parafialnego w Bielsku znajduje się cmentarz grzebalny, który istnieje tam od przeszło 200 lat¹. Pod koniec XIX wieku jego obszar był za mały na potrzeby parafii i w roku 1889 został powiększony o 2400 sążni kwadratowych. Nowo zakupiona część nie posłużyła jednak zbyt długo parafii, bowiem plany powiększenia cmentarza zostały pokrzyżowane przez wybuch pierwszej wojny światowej².

W początkach 1915 roku w okolicach Bielska miały miejsce działania wojenne. Już na początku stycznia miały miejsce pierwsze starcia w tej okolicy. Następnie w dniach od 14 do 17 lutego walczyły ze sobą wojska rosyjskie i stowarzyszone niemiecko-austriackie³. Później jeszcze na przełomie lutego i marca tego samego roku miały miejsce w tej okolicy kolejne potyczki. Ciała zmarłych były prawdopodobnie grzebane w prowizorycznych grobach, tam gdzie żołnierzy zastała śmierć, czyli po „ogródkach, podwórzach i polach”⁴.

Wart wspomnienia jest fakt, że w czasie okolicznych działań wojennych w Bielsku funkcjonowały między innymi dwa rosyjskie szpitale polowe, a także szpitalik zorganizowany przez Bielski Podkomitet Sanitarny, któremu przewodniczyła Maria Machcińska, a w skład wchodziło również małżeństwo Leśnobrodzkich – zasłużonych lokalnych społeczników. Szpitalik podkomitetu jest o tyle znaczący, że bardzo związany był z lokalną ludnością. Lekarzem w nim pracującym był dr Antoni Leśnobrodzki, a sanitariuszkami Józefa Lenkiewiczowa, Alicja Leśnobrodzka, Zofja Prokofjewa, Janina Nadratowska z Rudówka, Stanisława Grzybowska i wiele innych. Trafiali tu głównie ciężko ranni z potyczek w okolicznych wsiach, jednorazowo nawet do 100 rannych z których wielu spoczęło na omawianym przez nas cmentarzu wojennym. Doktor Leśnobrodzki często

spędzał w szpitalu noce ratując ludzkie życie. Podczas jego nieobecności cały trud spoczywał jednak na barkach wspomnianych sanitariuszek. Pamiątką po niestrudzonym lekarzu jest jego grób znajdujący się na starej części cmentarza, gdzie jak wspomina napis: *SPOCZYWA PO TRUDACH PRACOWITEGO ŻYWOTA*⁵.

Dzięki opisom autorstwa ks. Ludwika Łukaszewicza zawartym w kronice parafialnej zachowało się

Widok na kościół św. Jana Chrzciciela w Bielsku w czerwcu 1914 r., foto - A. Maciesza.

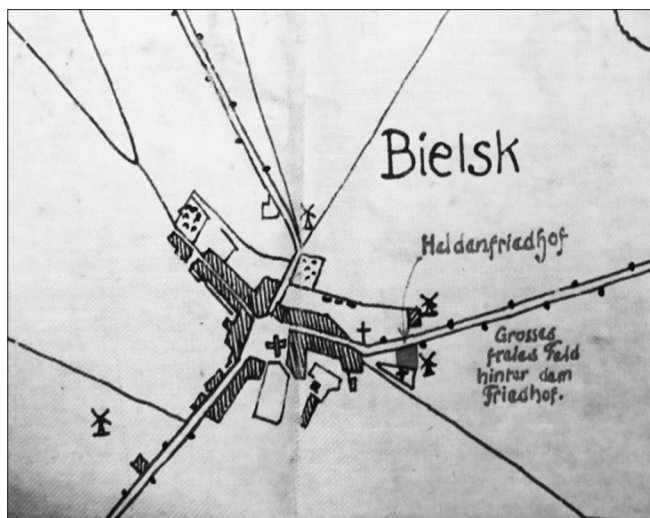
Źródło: zbiory Biblioteki im. Zielińskich TNP, sygn. R. 359, „Wyprawa do Jednorożca”

wiele cennych opisów wydarzeń z początku miniego wieku. Spod jego pióra wyszedł również opis powstania cmentarza wojennego. Według jego relacji we wrześniu 1916 roku do bielskiej plebani przybył niemiecki porucznik z żądaniem wydzielenia mu części placu cmentarnego. Była to ta sama część którą przyłączono do nekropoli w 1889 roku. Miejscowy proboszcz, wspomniany ks. Ludwik Łukasiewicz został pozbawiony prawa głosu w tej sprawie i w zasadzie zmuszono go do oddania placu. Ks. Łukasiewicz oraz parafianie wchodzący w skład „Dozoru Parafialnego” na piśmie złożyli protest przeciwko zajęciu placu, a jako odpowiedź uzyskali następujące słowa: „My i bez pozwolenia weźmiemy, a co dalej będzie odpowie ksiądz”⁶.

Niemcy zarekwirowali dokładnie 2400 sążni kwadratowych, czyli całość nowo zakupionej części. Dodatkowo zajęli parkan z kamienia od strony ul. Drobińskiej i od pół od strony wschodniej, oraz stos kamieni przygotowanych na dalszą część parkanu. Zabrali także stos kamieni z rynku, pozostałych po budowie nowego budynku kościoła św. Jana Chrzyciela ukończonego w 1912 roku. Pomimo usilnych starań ks. Łukasiewicza, nie udało mu się odzyskać pieniędzy za utracony plac, choć jak wskazują jego relacje starał się o to przez dłuższy czas. Początkowo zabiegał o zwrot należności u wspomnianego porucznika, a gdy to nie przyniosło skutku udał się do komendantury wojennej. Był tam kilkakrotnie zbywany, jakoby żadnego placu nie zajęto pomimo, że z jednej z wizyt wspomina o planach bielskiego cmentarza rozłożonych na stoliku. W ostateczności przyznano mu rację ale odesłano go do administracji cywilnej. Finalnie pozostawiono go bez zapłaty z odpowiedzią, że ma dość placu do chowania zmarłych na starym cmentarzu. Ks. Łukasiewicz wychodził również z propozycją placu za cmentarzem parafialnym, dalej od miasta przy szosie, na co Niemcy nie wyrazili zgody⁷. Faktem jest, że już wówczas stary cmentarz był za mały na potrzeby parafii i nagłym było szukanie jakiegoś rozwiązania.

Na cmentarz wojenny przeniesiono kilkanaście ciał pochowanych pierwotnie na miejscowym cmentarzu grzebalnym, zwożono także poległych pochowanych po okolicznych polach, a nawet w ogrodach, a także ciała z okolic „Sierpca, Zagroby, Rogotwórska, Starożreb, Góry, Przedpełc, Woźnik, Radzanowa itd. aż do Wisły”⁸.

Cmentarz wojenny został zaprojektowany w najmniejszym szczególe włącznie z alejkami, rozmieszczeniem pojedynczych grobów, nasadzeniem drzew i krzewów oraz głównym pomnikiem na cześć poległych. Wiemy o tym dzięki projektom w formie

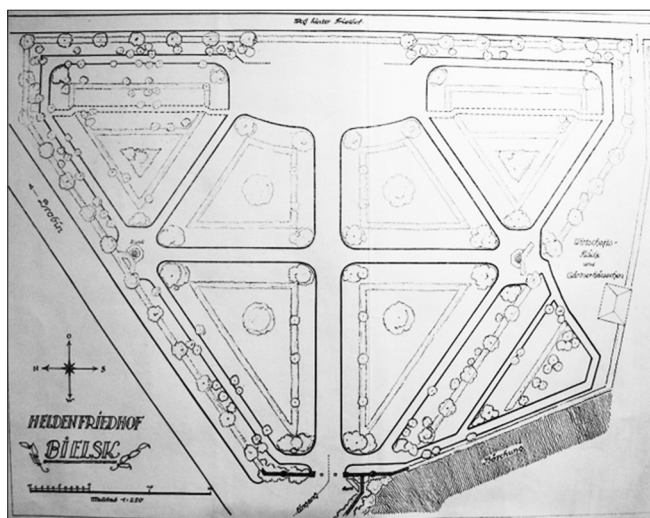

Fragment mapy z 1916 r., przedstawiającej usytuowanie cmentarza wojennego zaznaczonego na czerwono (strzałką) przypuszczalnie przez autora.

Źródło: zbiory Biblioteki im. Zielińskich TNP

planów i mapy zachowanym w Dziale Zbiorów Specjalnych Biblioteki im. Zielińskich TNP⁹. Na planach widnieje data 12 grudnia 1916 r., czyli zostały wykonane około trzy miesiące po zajęciu terenu pod pochówek żołnierzy, jeśli uznamy za wiarygodną datę wrześniową zapisaną w Kronice Parafialnej. Wizja autora wydaje się różnić od tego, w jaki sposób cmentarz został zorganizowany w rzeczywistości. Z całą pewnością inny kształt został nadany głównemu pomnikowi usytuowanemu od strony północnej. Trudno jest w tej chwili stwierdzić, na ile różniło się rozmieszczenie alejek z grobami od tych na planach.

Zachowało się kilka niezależnych od siebie opisów cmentarza, są one niestety niezbyt rozległe i szczegółowe. Według jednej z relacji Niemców pochowano

Jeden z dwóch zachowanych projektów cmentarza wojennego, w miejscu usytuowania głównego pomnika pozostawione puste miejsce.

Źródło: zbiory Biblioteki im. Zielińskich TNP

w pojedynczych grobach, a na krzyżach postawionych na każdym z nich wyryto nazwiska i stopnie wojskowe. Rosjan pochowano natomiast w zbiorowych mogiłach, a na krzyżach pisano o ilości osób tam pochowanych, np. „17 Russen, 12 Russen”¹⁰. Według kolejnej relacji żołnierze zostali pochowani w trzech oddzielnych, zbiorowych kwaterach z podziałem na narodowości. Na krzyżach zawarto jednak informację o nazwiskach i formacjach wojskowych¹¹. Najdokładniejsza wydaje się być tu kronika parafialna. Według zawartego w niej opisu ciała zostały pochowane w mogiłach zbiorowych i pojedynczych, tak jak odnajdowano je w miejscach pierwotnego pochówku. Na nich ustawiono znalezione razem z ciałami krzyże, które później wymienione były na dębowe. Na krzyżach wyryto natomiast imiona i nazwiska¹². Nie wiemy również jak wyglądał pochówek żołnierzy, którzy nie przeżyli pomimo pobytu w miejscowych szpitalach. Z oczywistych względów ustalenie ich tożsamości musiało być utrudnione. Dwa pierwsze źródła zgodne są co do nazwisk Polaków znajdujących się na krzyżach, możemy więc przypuszczać, że pośród pochowanych tam żołnierzy znajdują się również Polacy.

Na głównym pomniku, który zachował się do dziś wyryto wówczas napis: „359 Deutsche – 66 Österreicher – 205 Russen – nach Kampf in Frieden RJP”. Czyli łącznie pochowano tam 660 żołnierzy i oficerów, którzy jak brzmi napis: „spoczywają tam w pokoju”. RJP z łacińskiego oznacza natomiast „requiescat in pacem”, czyli „spoczywaj w pokoju”¹³.

Poza Bielskiem, w powiecie płockim, zidentyfikowane zostały do tej pory jeszcze cmentarze wojenne w Drobinie i Cekanowie, miejsce pochówku w Woźnikach, czy chociażby mogiłka pomiędzy Podolszycami a Mogielnicą¹⁴.

Główny pomnik na cmentarzu wojennym – stan z 1983 roku, w tle ówczesny stan roślinności. Fot. W. Burzawa.
Źródło: WUOZ Delegatura w Płocku

Co do pierwotnego wyglądu cmentarza bielskiego, to od strony ulicy Drobińskiej został on ogrodzony drutem, od strony pola dawny parkan został obniżony. Chodniki wysypane zostały tłuczonym kamieniem, a teren zadrzewiono. Główny pomnik postawiono ze wspomnianego kamienia pozostałego po budowie kościoła parafialnego. Prawdopodobnie później zostały tam również ustawione głazy z wybitymi na nich nazwiskami, te nie przetrwały niestety do naszych czasów.

W okresie międzywojennym cmentarz był miejscem spacerów dla mieszkańców Bielska, atrakcyjne były bowiem piękne krzaki i alejki, które częściowo przetrwały aż do lat 80. XX wieku. Wówczas były już one jedynie gęszczem krzaków rosnących w nieładzie¹⁶. Cmentarz pozostawał bez specjalnej opieki aż do czasów drugiej wojny światowej, kiedy to Niemcy dbali o niego szczególnie. Nie chowano tam jednak nikogo w czasie okupacji¹⁷.

Wkrótce po zakończeniu działań wojennych, bo w 1946 roku, ks. proboszcz Franciszek Gościński uzyskał pozwolenie od ówczesnych władz na jego przyłączenie do cmentarza grzebalnego. Nastąpiło jego uroczyste poświęcenie i zaczęto na nim chować zmarłych z parafii bielskiej. W późniejszym czasie głównie dbano o jego czystość i starano się nadać charakter stricte religijny temu miejscu¹⁸. Do 1972 roku zajęto kompletne ogrodzenie włączanego cmentarza siatką na podmurówce i ustawienie żelaznej bramy od ulicy Drobińskiej¹⁹. W późniejszym czasie wymieniono siatkę na solidniejsze ogrodzenie i w takim kształcie przetrwało ono do dziś²⁰.

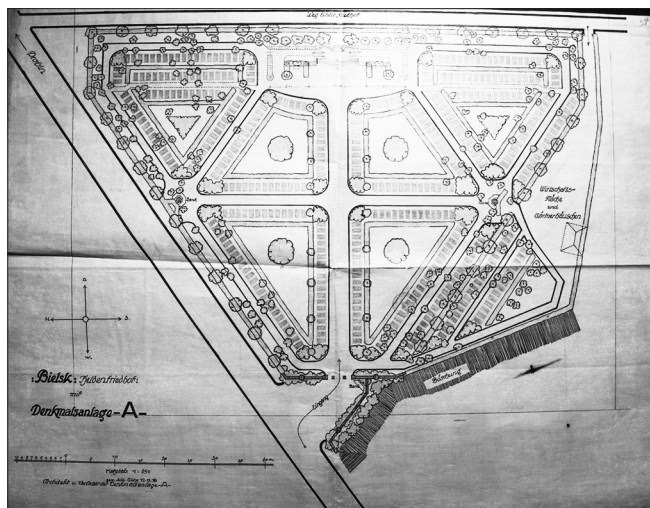
Kolejnym kamieniem milowym dla historii terenu cmentarza wojennego był rok 1989, kiedy to na jego terenie zaczęto wycinkę krzewów i drzew, przygotowując go pod budowę kaplicy cmentarnej pod wezwaniem Wszystkich Świętych. 29 maja tegoż roku

Współczesny widok cmentarza wojennego, w tle widoczna kaplica cmentarna pod wezwaniem Wszystkich Świętych. Fot. B. Sobociński

zaczęto wykopy pod fundamenty, a w pracach chętnie brali udział parafianie. Budowa została ukończona 30 października 1991 roku²¹. Od tamtej pory teren ten jest sukcesywnie zajmowany pod nowe mogiły zmarłych parafian i jego obraz ulega z tego powodu ciągłej zmianie. Po żołnierskich grobach, gładzach i krzyżach nie pozostał nawet ślad. Nasadzone w 1916 roku krzewy i drzewa zostały z czasem usunięte i pozostały jedynie nieliczne drzewa. Miejsce to diametralnie zmieniło swój wygląd i trudno je odróżnić od reszty cmentarza parafialnego. Zachował się jedynie główny pomnik, o którym mowa była wcześniej.

Mimo to na przestrzeni wszystkich opisywanych lat cmentarz wojenny pełnił ważne miejsce w świadomości mieszkańców Bielska, był punktem rozpoznawalnym ale również miejscem któremu okazywano specjalny szacunek. Nie przeszkadzało w tym fakt, że pochowani byli tam głównie żołnierze byłych zaborców Rzeczypospolitej. Z okazji takich uroczystości jak dzień Wszystkich Świętych, Święto Niepodległości 11 listopada, czy też na przestrzeni roku na istniejącym do dziś pomniku zapalane są znicze.

Kompletny projekt cmentarza wojennego z naniesionymi planami głównego pomnika.

Źródło: zbiory Biblioteki im. Zielińskich TNP

Dbałość o pomnik pozostały po cmentarzu była zauważalna nawet dla przejezdnych zainteresowanych przeszłością Bielska, świadczy to w wyjątkowy sposób o szacunku dla historii okazywanym przez mieszkańców²².

Przypisy

- ¹ Z archiwaliów diecezjalnych płockich XIX w., Dekanat Bielski, wyd. M. M. Grzybowski, z. 3. Płock 1997, s. 25.
- ² Archiwum Parafii św. Jana Chrzciciela w Bielsku [Dalej APB], Kronika Parafialna, 1957, rps, bez paginacji.
- ³ T. Świecki, F. Wybult, *Mazowsze płockie w czasach wojny światowej i powstania państwa polskiego*, Toruń 1932, s. 22, 68; M. Trubas, *Ziemia płocka w wojnach XIX i XX wieku*, Warszawa 2006, s. 81; G. Gołębiewski, *Powiat płocki w ogniu wielkiej walki*, „Powiat Płocki. Biuletyn Samorządowy” 2014, nr 60-61 (kwiecień-wrzesień), s. 54; G. Gołębiewski, *Cmentarze z I wojny światowej na terenie powiatu płockiego*, „Powiat Płocki. Biuletyn Samorządowy” 2014, nr 60-61 (kwiecień-wrzesień), s. 57.
- ⁴ T. Świecki, F. Wybult, *dz. cyt.*, s. 33; APB, Kronika Parafialna.
- ⁵ T. Świecki, F. Wybult, *dz. cyt.*, s. 62-63.
- ⁶ APB, Kronika Parafialna.
- ⁷ *Tamże*.
- ⁸ *Tamże*.
- ⁹ Biblioteka im. Zielińskich TNP, Dział Zbiorów Specjalnych, sygn. 1606, Gubernatorstwo Wojskowe w Płocku [Cmentarze wojskowe], plany cmentarza wojskowego w Bielsku, brak paginacji.
- ¹⁰ Z Górecki, *Zarys dziejów Bielska w świetle dokumentów i naszych wspomnień*, Białystok 1985, k. 16, mps.

- ¹¹ R. i D. Ziółkowski, *Gdy wspomnę nasz rodzinny dom*, k. 6, rękopis przechowywany w archiwum rodzinnym Bogusława Ziółkowskiego w Szczecinie.
- ¹² APB, Kronika Parafialna.
- ¹³ G. Gołębiewski, *Cmentarze z I wojny światowej...*, s. 57; Ks. Ludwik Łukaszewicz wspomina w Kronice Parafialnej o przeszło 700 pochowanych, mogą to jednak być jego własne przybliżone oszacowania.
- ¹⁴ G. Gołębiewski, *Cmentarze z I wojny światowej...*, s. 60.
- ¹⁵ Relacja Aleksandra Zalewskiego udzielona autorowi 16 stycznia 2011 r.
- ¹⁶ *Tamże*; Relacja Bogusława Sobocińskiego udzielona autorowi 5 kwietnia 2018 r.
- ¹⁷ APB, Kronika Parafialna; A. Gretkowski, *Z dziejów parafii i kościoła św. Jana Chrzciciela w Bielsku*, Płock 2002, s. 70.
- ¹⁸ APB, *Dekret wizytacji dziekańskiej dla parafii w Bielsku z 1956 r.*, k.3; APB, Kronika Parafialna.
- ¹⁹ APB, Kronika Parafialna; APB, *Dekret wizytacji biskupiej dla parafii w Bielsku z 1970 r.* k. 5; A. Gretkowski, *dz. cyt.*, s. 71.
- ²⁰ APB, Kronika Parafialna.
- ²¹ *Tamże*.
- ²² E. Pustała-Kozłowska, *Małych miasteczek wczoraj, dziś, może jutro...*, „Mazowsze”, Warszawa 1995, nr 2/95, s. 57.

THE WAR CEMETARY IN BIELSK

Summary

The war cemetery in Bielsko was organized in September 1916 by the German army. Its territory was taken from the parish's cemetery. There are soldiers buried here who died in local battles in early 1915. Between them are Polish people who were serving in German army. They are now resting in peace.

NIEMIECKA ZBRODZIA WOJENNA W SŁUPNIE W 1942 R. PRZEBIEG I OKOLICZNOŚCI

Abstrakt

Artykuł przedstawia przebieg zbrodni dokonanej w Słupnie w powiecie płockim na 20 polskich obywatelach w sierpniu 1942 r. W artykule zostały zaprezentowane i omówione opisy zbrodni w relacjach strony polskiej, jak i niemieckiej oraz jej konsekwencje.

Słowa kluczowe: okupacja niemiecka, zbrodnia niemiecka w Słupnie, Borowiczki, Hartmuth Pulmer

Temat zbrodni niemieckich na ludności polskiej w trakcie II wojny światowej ma 75-letnią tradycję badań. Pomimo licznych opracowań nadal poszczególne zbrodnie niemieckie nie doczekały się monografii. Przykładem może być zabójstwo 20 polskich obywateli w Słupnie w 1942 r. Egzekucja, jakiej dokonali hitlerowcy w Słupnie w sierpniu 1942 r. w świetle współczesnego prawodawstwa była zbrodnią wojenną¹. Był to akt zemsty za rzekome pobicie członka Reichsarbeitsdienstu (RAD)², zwanego junakiem. Egzekucji ze Słupna nie powinniśmy jednak rozpatrywać bez analizy szerszego kontekstu historyczno-politycznego, w którym znalazły się tereny współczesnej gminy Słupno w 1939 r.

Literaturę do tematu stanowią jedynie nieliczne wspomnienia. Najobszerniejszy ich fragment zaczerpnięty ze wspomnień K. Cybulskiego przytacza J.B. Nycek w swojej pracy na temat gminy Słupno³. Większą ilość relacji przyniosła kwerenda dokonana przez Instytut Pamięci Narodowej na zlecenie Fundacji Zielony Promień w okresie od marca 2016 do stycznia 2017 r. Odnalezione w efekcie kwerendy dokumenty, w tym akta niemieckie dotyczące procesu prowadzonego w 1973 r. wobec szefa gestapo w okręgu Ciechanów–Płock (Leiter der Geheime Staatspolizei Zichenau-Schröttersburg und SD), SS-Obersturmbannführer Hartmutha Pulmera, były kluczowe w zrekonstruowaniu chronologii zbrodni⁴.

Uzupełnienie wiedzy na temat przebiegu egzekucji przyniosły wywiady prowadzone z mieszkańcami gminy Słupno. Opis zbrodni, do której doszło w sierpniu 1942 r., jest więc znany zarówno z relacji polskich jak i niemieckich, co zwiększa nasze możliwości weryfikacji wiarygodności przekazów. Materiały polskie możemy podzielić na dwie grupy w zależności od czasu powstania. Pierwszą z nich stanowią wspomnienia osób będących

świadkami egzekucji spisane w latach 60. w trakcie dokumentowania zbrodni hitlerowskich. Drugi typ stanowią relacje zebrane przez autora opracowania w trakcie realizowanych wywiadów na terenie gminy Słupno od 2016 do 2017 r.

Zbrodnie dokonywane w trakcie wojny na Polakach możemy rozpatrywać jako efekt panującej w III Rzeszy ideologii, wedle której istniała konieczność eksterminacji narodu polskiego jako konkurencji dla narodu niemieckiego⁵. Nieodłącznym elementem działań prowadzonych przez Wehrmacht były zbrodnie na ludności cywilnej, do których dochodziło od pierwszych dni września w wielu regionach kraju, w tym powiecie płockim⁶. W atakach na Polaków brała udział lokalna ludność niemiecka, zasiedlająca dolinę Wisły⁷.

Dekretem A. Hitlera z 8 października 1939 r. „O podziale i zarządzaniu terenów wschodnich” na terenach anektowanych utworzono jednostki administracyjne (tzw. Reichsgaue), takie jak Okręg Rzeszy Kraj Warty (Warthegau) czy Okręg Rzeszy Gdańsk–Prusy Zachodnie. Rejon Płocka (jako rejencja ciechanowska Regierungsbezirk Zichenau) został włączony do pruskiej prowincji Prusy Wschodnie (prezydentem prowincji był gauleiter Erich Koch⁸). Rejencję podzielono na powiaty. Administracją powiatów wiejskich kierował landrat, który podlegał kierownikowi rejencji. Sprawował nadzór nad administracją państwową powiatu oraz stał na czele samorządu powiatowego. Landratem płockim był od 26 października 1939 r. Wolfgang Born z Rosenberga, po nim urząd sprawował lokalny Niemiec dr Kurth Fehr⁹. Tereny obecnej gminy Słupno znalazły się na terenie powiatu płockiego – Kreis Schröttersburg, który tworzyło miasto Płock – Stadt Schröttersburg oraz 15 obwodów, w tym obwód (gmina) Borowiczki – Pukallen, na terenie której znajdowało się Słupno¹⁰.

Ziemie przyłączone do Rzeszy narażone były na wyjątkowe represje ze strony okupanta. Polaków traktowano jako Untermensch – podludzi, których przymusowo wysiedlano¹¹. Celem działania okupanta było terroryzowanie, oraz wyniszczenie fizyczne i psychiczne ludności. Pierwsze miesiące okupacji minęły na aresztowaniach lokalnych liderów kultury. Przykładem jest aresztowanie dyrektora szkoły podstawowej, nauczyciela Spudniewskiego w nieodległym Zakrzewie Kościelnym gm. Mała Wieś¹² oraz morderstwa realizowane przez miejscowych Volksdeutschen, jak miało to miejsce w Rakowie gm. Mała Wieś gdzie we wrześniu 1939 r. zabito harcerzy¹³. Pozorna samowola lokalnych Niemców mszczących się na Polakach była realizowana za pełną aprobatą i wsparciem władz okupacyjnych, początkowo wojskowych, a następnie partyjnych, gdyż to aparat partyjny NSDAP przejął de facto władzę na terenach włączonych, choć formalnie władza przeszła z czasem w ręce administracji cywilnej¹⁴.

W świetle powyższych informacji na zamordowanie 20 mieszkańców Słupna i okolicznych wsi, do którego doszło w 1942 r., powinniśmy patrzeć jak na element planowanego eksterminowania ludności polskiej na terenach rejencji ciechanowskiej włączonych do III Rzeszy. Eksterminacja ludności polskiej była jednym z działań zmierzających do zapewnienia hegemonii narodowi niemieckiemu na włączonych do Rzeszy terenach. Masowe mordy rozpoczęła Wehrmacht na terenie rejencji, mordując w 1939 r. w 43 egzekucjach 4854 osoby¹⁵, z czego do części morderstw doszło w pierwszych dniach września. W 1940 r. okupant zabił 1651 osób¹⁶. Nie mniej tragiczne były kolejne lata, przykładowo w 1942 r. morderstwa w Radzimowicach (gm. Strzegowo), Zagrobie, Strzegowie, Zieluniu¹⁷, Bodzanowie¹⁸.

Rekonstrukcję przebiegu zbrodni ze Słupna, rozpocznijmy od przytoczenia „Relacji naocznego świadka wachmistrza pomocniczego (Justizhilfswachmeister) Bernharda Czarry o przeprowadzonej 28 sierpnia 1942 w Słupnie, gmina Pukkalen (Borowiczki)/powiat Płock egzekucji 20 Polaków”. Stanowi on część aktu przeciwko H. Pulmerowi i jest wyjątkowo cenna, jako że została przygotowana 29 sierpnia 1942 r., a więc następnego dnia po egzekucji. Powodem przygotowania sprawozdania był konflikt pomiędzy kierownikiem filii prokuratury w Płocku, pierwszym prokuratorem Ernestem Petrim a H. Pulmerem. Analizowany dokument, miał posłużyć w rozgrywkach pomiędzy prokuratorem a Gestapo. Jak przekazuje naoczny świadek B. Czara:

W lasku przed wsią, niedaleko kaplicy była ustawiona szubienica. Składała się z długiej na 15 metrów poprzecznej belki, która opierała się na

czterech palach, każdy oddalony od siebie ok 4 metry. Po moim przybyciu siedzieli na ziemi 10 metrów od szubienicy w dwóch rzędach ze związanymi rękami 21 polskich mężczyzn, którzy mieli zostać powieszani. Wśród nich jest 16-letni chłopiec, który krótko przed moim przybyciem został pojmany jako zmiennik, na wypadek, gdyby jeden z 20 kandydatów na śmierć uciekł. Nieco dalej oddalona o 10 metrów od siedzących plecami do szubienicy stała polska ludność wsi Słupno w liczbie około 200 osób, która musiała przypatrywać się egzekucji. Około 20 minut przed wyznaczonym na egzekucję czasem pojawili się funkcjonariusze policji państwowej Stapo z Płocka z 4 więźniami, pośród nich 3 bracia skazanego Poptawskiego. Tych 4 więźniów zostało wymienionych na 4 osoby z 20 kandydatów do śmierci. Oprócz nich zwolniony został również 16-letni zmiennik, i tym samym zostało razem z tymi czterema więźniami z Płocka 20 osób.

17 minut przed 18 zaczęto od założenia 20 Polakom pętli. W tym celu musieli jeden po drugim wejść na krzesła, które dla każdego stało pod szubienicą. Później na te krzesła zostały położone jeszcze deski. Zakładaniem pętli zajmował się umundurowany funkcjonariusz Stapo. W dwóch albo trzech przypadkach złapani nie byli spokojni i musieli być podniesieni na ramiona przez dwóch przywołanych Polaków, tak że złapany siedział na ramionach tych dwóch Polaków. Te przygotowania zakończyły się 2 minuty po 18.

W tym momencie pojawili się kierownik Stapo Płock, radca rządowy Pulmer jak również starosta powiatu [Landrat] i Kreisleiter w jednym [lider NSDAP w danym okręgu] Dr. Fehr z Płocka (...) Potem radca rządowy Pulmer powiedział kilka słów do złapanych, którzy z pętlami wokół szyi stali na swoich krzesłach, względnie siedzieli na ramionach swoich polskich „tragarzy”. Oznajmił im, że na polecenie Reichsführera SS [Heinricha Himmlera] mają zostać powieszani jako środek odwetowy za akt przemocy Polaka Poptawskiego na niemieckim urzędniku. Te słowa zostały przetłumaczone na polski przez tłumacza. Dwóch złapanych odpowiedziało powtarzając polskim okrzykiem: „Niech żyje Polska!”, aż urzędnik funkcjonariusz policji Stapo wydał komendę „Zacząć”. Na to polecenie, które zostało wydane dokładnie 7 minut po 18, zabrali funkcjonariusze policji Stapo krzesła spod złapanych. Tak samo jak kazano upaść Polakom, na ramionach których siedzieli złapani. Ponieważ używano nowych stryczków, rozciągnęły się one tak, że wielu złapanych mogło oprzeć się stopami o ziemię; jednemu ze złapanych podniósł funkcjonariusz żandarmerii wysoko podudzia, tak że ten zaczął wisieć.

W przypadku czterech złapanych Polacy musieli łopatom wykopować ziemię spod stóp, by ci w końcu zawisli. Jeden pojmany mógł uwolnić swoją rękę z wiązania i złapać się wspornika szubienicy. Otrzymał wówczas od funkcjonariusza żandarmerii kilka uderzeń kolbą w dłoń, aż puścił ją luźno i wówczas zaczął wisieć. Niektórzy pojmani szamotali się długo. Kiedy 5 minut po komendzie: „zacząć” spojrzałem na zegarek, szamotało się jeszcze 6 powieszonych. Trwało to potem jeszcze 2-3 minut, aż nikt nie dawał oznak życia. Następnie radca rządowy Pulmer kazał powiedzieć poprzez tłumacza ludności polskiej, że powinna to być dla nich nauka i w przyszłości powinni każdy tego typu przypadek zgłaszać, w innym razie będą następowały kolejne egzekucje. Potem zostali zwolnieni z poleceniem, nie wracania pod szubienicę i nie próbowania wykopywania ciał po ich pochowaniu.

Ciała miały wisieć jeszcze 24 godziny i następnie miały być pochowane przez Polaków pod nadzorem funkcjonariuszy żandarmerii do 15 metrów za szubienicą przygotowanego grobu¹⁹.

Powyższe sprawozdanie możemy podzielić na trzy części: pierwszą – przygotowanie do egzekucji trwającą od 17:00 do 18:02, drugą – egzekucję trwającą od 18:02 do 18:17 oraz trzecią – postanowienia porządkowe i końcowe. Relacja naoczego świadka Bernharda Czary zawiera kilka istotnych informacji, które nie pojawiają się w polskich źródłach. Po pierwsze poznajemy rekonstrukcję chronologii egzekucji z dokładnością minutową, po drugie poznajemy wymiary i konstrukcję szubienicy, po trzecie potwierdza nam i uzupełnia o szczegółowe informacje dostępne, przekazy polskie.

Powyższa relacja nie dotyczy jednak wydarzeń, które doprowadziły do zbrodni. Te znane są nam dzięki notatce sporządzonej 27 sierpnia 1942 r. w związku z wyrokiem, który zapadł w sprawie ataku na członka RAD. Choć notatka nie informuje nas bezpośrednio o przebiegu zbrodni ani o samej zbrodni, to jednak sprawa w niej opisana stała się pretekstem do późniejszej egzekucji przeprowadzonej na 20 obywatelach polskich.

Możemy się z niej dowiedzieć, iż dnia 22 sierpnia 1942 r. członek RAD-u Krause, jadący rowerem został zatrzymany przez Jana Popławskiego i poproszony o ogień. Gdy Krause wręczył mu palącą się zapalniczkę został uderzony pięścią w twarz, tak że upadł na ziemię i leżał nieprzytomny przez kilka minut. W wyniku czynu Popławskiego skazano go na śmierć²⁰. Następnie, jak wiemy z dokumentów śledztwa, H. Pulmer wystąpił o *specjalne traktowanie Polaków*²¹, co otworzyło mu drogę do dokonania masowej egzekucji w akcie zemsty.

Najdłuższą i najpełniejszą relację polską na temat zbrodni przedstawił Kazimierz Cybulski we „Wspomnieniach naocznego świadka”²². Jest ona szczególnie ciekawa ze względu na opis zdarzeń poprzedzających egzekucję, sięgający 7 dni wstecz. Polak rozpoczyna swoją relację od 22 sierpnia, kiedy – jak stwierdza – jego matka widziała zataczającego się junaka (członka RAD), który dopytywał się o najbliższy sklep i piwo. Wydarzenie to nie zwróciło niczyjej uwagi, gdyż – jak zaznacza autor – *junacy ciągle kręcili się po wsi*. 23 sierpnia w niedzielę K. Cybulski dowiedział się, iż w związku z pobiciem junaka, 22 sierpnia po godzinie 9 wieczorem aresztowany został Jan Popławski. Do zatrzymania doszło na drodze, gdy wracał do domu. W samochodzie, który zatrzymał J. Popławskiego, miał siedzieć pobity junak, który *rozpoznał w nim sprawcę*. Tego samego dnia wieczorem zostali zatrzymani przez gestapo Stefan, Henryk i Tadeusz Popławscy – bracia Jana oraz Józef Banasiak i Adam Stańczak²³.

26 sierpnia, w środę, matka Popławskich dostała wezwanie do sądu specjalnego na 28 sierpnia. W trakcie posiedzenia sądu usłyszała wyrok skazujący syna Jana Popławskiego, lat 17 na karę śmierci przez ścięcie, za uderzenie niemieckiego żołnierza. Kolejna odłona tragedii zaczęła się rankiem 28 sierpnia, gdy aresztowanych zostało 20 mężczyzn, w tym autor relacji, na ten czas 16-letni K. Cybulski. Cybulski został zakuty w kajdany wraz z Bronisławem Siwkim²⁴. Poprowadzeni zostali do sosnowego młodniaka, znajdującego się w pobliżu plebanii i kościoła. Była już tam zebrana grupa „żandarmów gestapowców” oraz członków Hitlerjugend.

K. Cybulski przybywszy na miejsce wraz z grupą kolejnych przyprowadzonych Polaków został zmuszony do postawienia szubienicy. Po jej ustawieniu, zatrzymani musieli wykarczować niewielki lasek, by zgodnie z rozkazami Niemców wykopać mogiłę. W trakcie kopania mogił przymusowi robotnicy kładli się w niej, by sprawdzić, czy osiągnęła planową wielkość, cały czas przy tym nie wiedząc, czy kopią grób dla siebie, czy dla innych. Około godziny 16:00-16:30 prace zostały zakończone.

Przed 17:00 droga do lasu zapełniła się Polakami ze Słupna i sąsiednich wsi. Całość egzekucji zabezpieczała żandarmeria i gestapo. Na wjeździe do wsi ustawiono karabin maszynowy. O 17:30 przyjechało 5 wozów z zatrzymanymi, na każdym po 4 skazanych z rękami skutymi na plecach. Eskortowały ich siły żandarmerii oraz gestapo jadące na ciężarówkach. Na samym końcu przyjechały samochody dygnitarzy hitlerowskich z Płocka, oraz

samochody z sądu z zatrzymanymi 23 sierpnia osobami: Popławskimi, J. Banasiakiem i A. Stańcza-kiem. Wśród dygnitarzy był H. Pulmer, dr Kurt Fehr, landrat płocki. Po przemówieniu wygłoszonym przez Pulmera, które tłumaczył Weber nastąpiła egzekucja. Jak zaznacza F. Cybulski jako powód zabójstwa podano pobicie Niemca oraz straszenie *żon oficerów przez pukanie w okna*. Zagrożono także zabiciem kolejnych 200 osób w wypadku powtórzenia się agresji wobec niemieckich obywateli.

Po przyniesieniu krzesel, skazani zostali przyprowadzeni pod szubienicę i ustawieni rzędem, Pulmer wraz z towarzyszącą mu siostrą, miał podchodzić do każdego z nich i czytać krótki wyrok, wtedy też rozkuto ich i związano im ręce z tyłu drutem. Dopiero wtedy pozwolono tej grupie, która kopata mogiłę i stawiała szubienice odejść i dołączyć do tłumu obserwujących Polaków.

Egzekucję rozpoczęto od powieszenia Stefana Popławskiego, najmłodszego z trzech braci, bo mającego jedynie 16 lat. Wyznaczony do zawiązania i założenia pętli gestapowiec miał mieć z tym problemy dlatego wyznaczono Malego, żandarma z Borowiczek, miejscowego Niemca, ojca siedmiorga dzieci, do nałożenia stryczka. Gdy wszyscy już mieli nałożone pętle na szyje, część została postawiona na krzesłach, część trzymana była na ramionach innych Polaków. Wtedy Pulmer rozpoczął kolejne przemówienie. Powieszeni różnie przeżywali ostatnie chwile życia. Część się modliła, Stefan Popławski płakał, Franciszek Dorobek lżył Niemców, krzycząc: *dzisiaj wy nas a jutro nasi bracia będą was jak psów wieszali*, Wacław Zieliński, krzyczał: *powiedźcie mojej rodzinie, jestem Zieliński z Parkoczewa*²⁵. Rydzewski miał zaintonować pieśń kościelną „Dobry Jezu a nasz Panie daj nam wieczne spoczywanie”. Po zakończeniu przemówienia przez Pulmera Franciszek Dorobek wznosił okrzyk: „Niech żyje Polska”, który powtórzono 3 razy. W trakcie trzeciego okrzyku padł rozkaz „Raus”, po którym kopnięciami usunięto skazanym krzesła spod nóg. Stefan Politkowski nie zginął od razu – dotykał nadal nogami ziemi. Trzeba było podkopać pod jego nogami dołek, czego miał dokonać jeden z wcześniej zatrzymanych Polaków. W tym momencie świadkowie egzekucji mieli klęknąć i zacząć odmawiać modlitwę „Wieczny odpoczynek”. H. Pulmer, który kierował egzekucją, nakazał rozejść się zgromadzonym pod groźbą otwarcia ognia²⁶.

Uzupełnieniem do obydwu powyższych relacji może być opowieść naocznego świadka – Stefana Politkowskiego, zamieszkałego w Mirosławiu, gmina Słupno. Pan Stefan urodzony w 1925 r. miał w trakcie opisywanych wydarzeń 17 lat. W trakcie okupacji

jego rodzina, tak jak wiele innych została wysiedlona, a jej gospodarstwo zostało przekazane rodzinie Niemca z Rydzyna.

Jak twierdzi S. Politowski, pobicie Niemca było jedynie pretekstem, jakiego potrzebowali Niemcy, aby dokonać mordu na Polakach i należy patrzeć na niego jak na element „oczyszczania tyłów” na wypadek niepowodzeń armii niemieckiej na froncie wschodnim. Relacja S. Politkowskiego jest o tyle ciekawa, iż był on wraz z K. Cybulskim jedną z osób przygotowujących szubienice i kopiących grób. Wzbogaca naszą wiedzę o informacje, iż przeznaczone do powieszenia osoby były przetrzymywane w piwnicy domu w Borowiczkach Pieńkach²⁷, skąd je przywieziono, a jedynie kilka osób wcześniej zatrzymanych przyjechało z Płocka. W jego opowieści pojawia się także informacja, iż na miejsce przywieziono 25 osób, z czego w drodze losowania uwolniono co 5 osobę. Dodatkowo przed egzekucją zatrzymano autobus, jadący do Płocka i wyprowadzono z niego pasażerów, by obserwowali egzekucję. Ciała zamordowanych zostały wieczorem zdjęte przez Polaków i pochowane w przygotowanej mogile²⁸.

Przedstawione trzy relacje zbrodni nie są jedynymi, które obecnie posiadamy. Kolejne zawdzięczamy wywiadom przeprowadzonym przez harcerzy z drużyny im. Zawiszy Czarnego przy Liceum Pedagogicznym w Płocku. Relacje zebrano w 1965 roku – 23 lata po zbrodni. Dysponujemy relacjami Stanisławy Szczerbakowskiej, Czesława Siwka, p. Marii Popławskiej, matki zabitych czterech synów. Relacja S. Szczerbakowskiej wyjaśnia, iż pijany junak miał się przewrócić, jadąc na rowerze a następnie powiedzieć swoim przełożonym, iż został napadnięty i pobity przez Polaków²⁹. Zgodnie z relacją S. Szczerbakowskiej osoby do powieszenia były złapane na ulicach Słupna, część ludzi złapano przed samą egzekucją na szosie do Płocka. Część ze skazanych na śmierć miała wznosić okrzyki, o czym wspominał też K. Cybulski³⁰. Najdłużej trwała agonía Stefana Politkowskiego. Po zdjęciu ciał były one układane w przygotowanym dole, układali je Polacy: Stanisław Szczerbakowski i Bronisław Siwek. Po egzekucji Polacy mieli się rozejść – *Niemcy zaczęli grać i tańczyć*³¹.

Kolejna z relacji należy do Czesława Siwka. Zgodnie z relacją aresztowania nastąpiły 28 czerwca 1942 r. po wschodzie słońca. Zatrzymanych zebrano na posterunku w Borowiczkach. Na miejsce egzekucji przywieziono 25 skutych Polaków, z których następnie po przyjeździe landrata zwolniono pięciu. Do wyciągania stołków spod nóg wyznaczono 20 osób, w egzekucji brali udział, jako widzowie, wszyscy mieszkańcy Wykowa i Słupna oraz sołtysi okolicznych wsi.

Jak wspomina C. Siwek w trakcie egzekucji jeden z Niemców określany jako pisarz zabrał część chłopców (być może wspomniani w pozostałych relacjach członkowie Hitlerjugend), by ci koło kościoła śpiewali radosne pieśni. Jak przekazuje C. Siwek w trakcie egzekucji, skazani wznosili patriotyczne okrzyki³². Jak widzimy zatem jego relacja pokrywa się z wcześniej omawianymi wnosząc informacje o śpiewach pod kościołem.

Stosunkowo niewiele nowego wnosi nam relacja p. Poptawskiej, której trzech synów zamordowano w trakcie egzekucji. Zawdzięczamy jej jednak informację o radości miejscowych Niemców z egzekucji: *Przy tej egzekucji było dużo Niemców – kolonistów z żonami i dziećmi, którzy się bawili i bardzo cieszyli z tego powieszenia*³³.

Jedną z ostatnich relacji jest relacja Stanisławy Dąbkowskiej z Cekanowa³⁴. Choć S. Dąbkowska nie pamięta osobiście analizowanych wydarzeń, to jednak dzięki rozmowom z rodzicami Mikołajem Pankowskim i Antoniną z Kozicińskich, zapamiętała z tych opowieści wiele szczegółów, które nie pojawiają się w innych relacjach. Według niej jako powód obecności junaka w Słupnie pojawia się postać młodej dziewczyny, mieszkającej u Banaszewskich, do której miał przychodzić Niemiec, prawdopodobnie zakochany w niej. Wracając po zakrapianym spotkaniu miał się przewrócić. Jest to cenne uzupełnienie, jako że wyjaśnia, czemu niemiecki członek organizacji pracy jeździł samotnie po Słupnie w sobotę wieczór, a więc już po pracy, kiedy teoretycznie powinien przebywać z resztą swoich kolegów.

S. Dąbkowska, tak jak i inne osoby, podkreśla radosny nastrój, panujący wśród Volksdeutschów w związku z egzekucją, jednak jak zaznacza, miało dojść i do przykładów pozytywnego zachowania. Jedną z Niemek w czasie aresztowania Polaków miała ująć się za trzema skazanymi, wyjaśniając, iż są oni konieczni do pomocy w jej gospodarstwie³⁵.

Ostatnią relacją, którą warto przytoczyć, jest relacja jednego z mieszkańców gminy Słupno, anonimowo publikowana na stronie internetowej jako komentarz do artykułu o pomniku pomordowanych w Słupnie. Autor notatki, jak sam wspomina, zna przebieg zbrodni z tradycji rodzinnej. W jego relacji winowajcą był Krause, jeden z trzech junaków, którzy mieli wracać pijani do koszar feralnego dnia 22 sierpnia. Ten po przewróceniu się na łuku szosy, potłukł dotkliwie twarz i ręce. Do zdarzenia miało dojść przy kuźni, stanowiącej własność rodziny Poptawskich. Relacji o trzech junakach nie potwierdza żadne inne źródło, stąd należy podchodzić do niej z rezerwą.

Junacy po przybyciu do koszar poinformowali swoich zwierzchników, iż zostali napadnięci przez braci Poptawskich Jana, Henryka, Tadeusza i Stefana. W rezultacie szef gestapo Pulmer wydał rozkaz aresztowania 25 zakładników z terenu gminy Bodzanów, Miszewo i Borowiczki. Ciekawa informacja pojawiająca się jedynie w tym wspomnieniu, dotyczy zachowania matki braci Poptawskich, która miała przerwać kordon żołnierzy i dopaść do nóg H. Pulmera, błagając go o litość dla jej najmłodszego, 16-letniego syna Stefana. Szef gestapo miał ją jednak odtrącić i zarządzić egzekucję. Zdarzenia tego nie potwierdzają inne relacje³⁶.

Z przedstawionych wspomnień oraz dokumentów urzędowych możemy w sposób precyzyjny zrekonstruować przebieg zbrodni. Warto prześledzić, jak władze okupacyjne oceniały egzekucję oraz jakie były jej konsekwencje dla hitlerowskich decydentów.

Sam fakt decyzji H. Pulmera o specjalnym potraktowaniu Polaków spotkał się z krytyką lokalnych struktur władzy. Nawet w myśl obowiązującego na terenach przyłączonych do Rzeszy prawa, jedyną osobą, która powinna ponieść konsekwencje był młody Poptawski. 3 września 1942 r. a więc w tydzień po egzekucji, kierownik filii prokuratury w Płocku, pierwszy prokurator E. Petri poskarżył się ministrowi sprawiedliwości Rzeszy Otto Thierackowi na działania ze strony H. Pulmera. Niezwykle ciekawy jest opis całej sytuacji z uwzględnieniem uwarunkowań prawnych, który został przedstawiony przez prokuratora ministerstwu. O całej sprawie E. Petri dowiedział się 24 sierpnia 1942 r. w wyniku meldunku Gendarmeriemeister (funkcjonariusza żandarmerii) Karbińskiego z posterunku w Borowiczkach. Poptawskiego, złapanego przez żandarmerię i pierwotnie przetrzymywanego w Borowiczkach przejęto jeszcze w nocy 24 sierpnia gestapo wraz z aktami sprawy z uwagą, że przypadek ten będzie zgodnie z decyzją kierownika miejscowego komisariatu, H. Pulmera, załatwiony w drodze środka odwetu. Prokuratura płocka poinformowana o tym fakcie, skontaktowała się z radcą rządowym H. Pulmerem z żądaniem wyjaśnień. H. Pulmer tłumaczył decyzję o zastosowaniu środka odwetu brakiem informacji o ujęciu sprawy. Działania odwetowe mogłyby zostać podjęte tylko wtedy, gdyby nie udało się odnaleźć sprawcy pobicia junaka, a i wówczas H. Pulmer powinien poinformować Reichsführer SS Heinricha Himmlera. Wobec złapania i osądzenia Poptawskiego prokuratura płocka potraktowała egzekucję dokonaną na Polakach, a zrealizowaną w trybie środka odwetu jako bezzasadną.

Sprawa miała swój ciąg dalszy. Jak przekazuje prokurator w raporcie do ministra O. Thieracka, już

2 września H. Pulmer wezwał do siebie na rozmowę żandarma Karbińskiego z zarzutami, iż ten poinformował o wypadku z Słupna prokuraturę. Zdaniem H. Pulmera urzędnik żandarmerii mógł poinformować wyłącznie Gestapo. Karbiński odpowiedział, że otrzymał pisemne i ustne polecenie natychmiastowego zgłaszania telefonicznie spraw karnych o szczególnym znaczeniu prokuraturze. Radca rządowy (Regierungsrat) H. Pulmer wezwał do siebie następnie oficera żandarmerii, przełożonego funkcjonariusza Karbińskiego, wobec którego ponowił zarzut o niepotrzebnym informowaniu prokuratury o sprawach będących w jurysdykcji gestapo. Żandarmeria broniła swojego zachowania, powołując się na istniejące przepisy, zaś szef gestapo H. Pulmer odgrażał się, iż zadba o to, aby żandarmeria została przez Regierungspräsident (szef kancelarii okręgu administracyjnego) poinstruowana, iż w tego typu sprawach karnych nie informować więcej prokuratury.

Opisany wyżej spór kompetencyjny pomiędzy gestapo a prokuraturą powinniśmy widzieć jako odbicie większego sporu istniejącego w III Rzeszy pomiędzy władzami cywilnymi a SS i władzami partyjnymi, którym podlegało gestapo³⁷. Sytuacja, w której gestapo działało ponad strukturami cywilnymi z pominięciem kompetencji prokuratury były przyczyną konfliktów. Zignorowanie prokuratury skutkowało złożeniem skargi do wyższej instancji – ministerstwa Rzeszy. Z krytyką E. Petriego spotkał się nie tylko sam tryb podejmowania decyzji przez H. Pulmera i brak do niej podstaw prawnych (złapano i osądzono Popławskiego) ale i sam przebieg egzekucji, między innymi czas jej trwania oraz problemy techniczne, które wynikły w jej trakcie. Uwagi odnośnie jej przebiegu czerpał prokurator E. Petri zarówno z relacji B. Czarry jak i innych urzędników, którzy byli także naocznymi świadkami egzekucji.

Jak zwracała uwagę prokuratura, masowe egzekucje dokonywane w trybie odwetu szkodziły niemieckiej ludności osiadłej na terenie rejencji oraz obniżały prestiż i zaufanie do władz niemieckich. Powodując niepokój wśród polskiej ludności, wpływały negatywnie na jej, będącą w interesie niemieckiej polityki żywieniowej, zdolność do pracy. Obawiano się możliwych akcji dywersyjnych stosowanych jako odwet za egzekucje oraz sabotowania prac w okresie żniw co w związku z pogarszającą się sytuacją militarną i aprowizacyjną na froncie wschodnim budziło obawy.

W dalszej części swojego sprawozdania do ministerstwa prokurator wyjaśniał, iż omawiany atak na junaka był pierwszym tego typu zdarzeniem na terenach miasta Płocka i okolic wobec czego

Miejsce pamięci w Słupnie
Fot. Michał Korwin-Szymanowski

środkiem wystarczającym byłaby egzekucja Popławskiego i podanie jej do publicznej wiadomości polskiej społeczności poprzez zawieszenie plakatów. Jak zaznacza E. Petri egzekucja nastąpiła bez podstaw prawnych, wynikała z zamiaru zemsty i została przeprowadzona w sposób straszny i nieprofesjonalny.

Tablica z listą osób zamordowanych.
Fot. Michał Korwin-Szymanowski

Wbrew opisom polskich świadków wspominających radość lokalnych Niemców po egzekucji, niemieckie społeczeństwo w gminie Pukallen potępiało masowe egzekucje, a w szczególności formę w jakiej były przeprowadzone. Volksdeutsche byli zdania, iż tego typu wydarzenie poprzez antagonizowanie ludności polskiej przeciwko nim wpływa na obniżenie bezpieczeństwa³⁸.

Pomimo powyższych uwag kierowanych przez prokuraturę hitlerowską do ministerstwa, H. Pulmer nie poniósł żadnych konsekwencji swoich działań. Jego postawa względem Polaków została wręcz doceniona, gdyż tak możemy interpretować decyzje ze stycznia 1943 r. o przeniesieniu go do Rene we Francji³⁹. Brak reakcji jego zwierzchników wobec nieusadawianego terroru nie powinien dziwić, jeżeli mamy w pamięci przedstawione w początkowej części artykułu założenia planowego eksterminowania i prześladowania ludności polskiej. Czytając skargę na szefa gestapo widzimy, iż uwagi nie dotyczyły etycznej oceny mordu na niewinnych osobach, a jedynie jego przebiegu z pominięciem decyzji władz cywilnych i możliwych reperkusji wobec miejscowych Niemców. Ta zrozumiała w trakcie wojny łagodność wobec H. Pulmera może nas zadziwić w kontekście jego procesu w latach 70. XX wieku.

W trakcie rozpoczętego w 1971 r. postępowania prokuratura niemiecka w Giessen wszczęła sprawę, której osiłą była zbrodnia wojenna ze Słupna. Wszczęcie postępowania było możliwe dzięki

dostarczeniu przez Główną Komisję Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce materiałów dowodowych do Ośrodka Ścigania Zbrodniarzy Wojennych w Ludwigzburgu. Ostatecznie po dwóch miesiącach aresztowania od 29 sierpnia do 19 listopada 1973 r. sąd postanowił zwolnić Pulmera, zapewne ze względu na wiek (ur. 9 listopada 1908 r.) i stan zdrowia. Ten ex szef gestapo uniknął więc odpowiedzialności karnej za swoje czyny. W 1976 r. ostatecznie sprawę zamknięto⁴⁰, w 1978 r. H. Pulmer zmarł⁴¹.

Na miejscu mordu, dokonanego przez niemieckich okupantów w czynie społecznym w 1947 r. został wystawiony pomnik. Projekt budowlany został przesłany do architekta powiatowego w 1947 r. w celu uzyskania akceptacji dla wybranej lokalizacji⁴². Inicjatorem jego powstania, był kierownik szkoły w Słupnie, przedwojenny oficer, kapitan Ludwik Ciesielski. Jako przewodniczący społecznego komitetu budowy pomnika wraz z okoliczną młodzieżą, wymurował jego fundamenty. Pieniądze na budowę (2000 zł) przekazała także gmina Bielino⁴³. Na pomniku znajdują się dwie tablice. Na jednej z tablic znajdują się nazwiska 20 ofiar wraz z miejsca ich pochodzenia oraz datami: 28.VIII.1942 – 28.VIII.1947. Na drugiej tablicy znajduje się napis: *Miejsce spoczynku 20 Polaków ofiar terroryzmu hitlerowskiego uświęcone ich bohaterką śmiercią w dniu 28 sierpnia 1942 roku mieszkańcy gmin Bielino, Rogozino, Miszewko Murowane, Bodzanów.*

ANEKS

Wykaz zamordowanych

Lp.	Imię i nazwisko	Data urodzenia	Wiek w sierpniu 1942 r.	Miejsce zamieszkania
1	Stańczak Adam	Brak danych	20 lat	Słupno
2	Poptawski Henryk	X 1913	29 lat	Słupno
3	Poptawski Tadeusz	X 1908	34 lata	Słupno
4	Poptawski Stefan	V 1926	16 lat	Słupno
5	Banasiak Józef	16 V 1922	20 lat	Słupno
6	Chojecki Józef	b.d.	18 lat	Słupno
7	Michalski Czesław	b.d.	27 lat	Słupno
8	Robakiewicz Piotr	b.d.	23 lata	Słupno
9	Ziębicki Eugeniusz	b.d.	18 lat	Słupno
10	Grabowski Tadeusz	b.d.	18 lat	Wykowo
11	Wawrzyńczak Władysław	b.d.	b.d.	Wykowo
12	Rydzewski Wincenty	b.d.	56 lat	Liszyno

Wykaz zamordowanych

13	Fijałkowski Zygmunt	b.d.	23 lata	Miszewo Murowane
14	Dorobek Franciszek	b.d.	33 lata	Niestuchowo
15	Podlaski Jan	b.d.	30 lat	Niestuchowo
16	Bombała Feliks	b.d.	b.d.	Chylino
17	Jankowski Stanisław ¹	b.d.	b.d.	Chodkowo
18	Lewandowski Adam	b.d.	b.d.	Ciućkowo
19	Zieliński Wacław	b.d.	b.d.	Parkoczewo
20	Mazurek Eugeniusz	b.d.	b.d.	Warszawa

¹ Na tablicy pamiątkowej występuje jako Zankoski z Kotkowa.

Źródło: opracowanie własne

Przypisy

- ¹ *Konwencja o niestosowaniu przedawnienia wobec zbrodni wojennych i zbrodni przeciw ludzkości z 26 listopada 1968 r.* (Dz. U. z 1970 r. Nr 26, poz. 208).
- ² Służba Pracy Rzeszy.
- ³ J.B. Nycek, *Gmin Słupno*, Płock 2008, s. 55-56.
- ⁴ Archiwum Instytutu Pamięi Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, [dalej cyt. Archiwum IPN], Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, IPN BU 2586/301 – Akta oskarżenia Prokuratury w Gieben w/s Hartmuta Pulmera i innych, [dalej cyt. Akt oskarżenia] k. 164-166, tłumaczenie Pauliny Sęk z Łomianek k. Warszawy.
- ⁵ *Okupacja i ruch oporu w Dzienniku Hansa Franka 1939-1945*, t. 1, 1939-1942, Warszawa 1972, s. 97.
- ⁶ *Zbrodnie Wehrmachtu podczas kampanii 1939 roku na terenie Rejencji Ciechanowskiej*, <https://artelis.pl/artykuly/54599/Zbrodnie-Wehrmachtu-podczas-kampanii-1939-roku-na-terenie-Rejencji-Ciechanowskiej> [dostęp: 20.11.2017].
- ⁷ *Zbrodnie Wehrmachtu w Wielkopolsce: w okresie zarządu wojskowego (1 września - 25 października 1939)*, Łódź 1986, s. 12 i nn.
- ⁸ C. Madejczyk, *Polityka III Rzeszy w okupowanej Polsce*, t. 1, Warszawa 1979, s. 56-70; K. Suchanecka, *Administracja północnego Mazowsza w trakcie II Wojny Światowej*, „Rocznik Muzeum Mazowieckiego w Płocku”, 1986, t. 12, s. 128, por. W. Pronobis, *Organizacja administracji okupacyjnej w rejencji ciechanowskiej*, „Notatki Płockie” 1973, nr 1, s. 12.
- ⁹ *Landkreis Schröttersburg* [w:] <http://www.territorial.de/ostp/schroett/landkrs.html> [dostęp: 20.11.2017].
- ¹⁰ *Der Landrat des Kreises Schröttersburg* [w:] https://portal.ehri-project.eu/authorities/ehri_cb-002130 [dostęp: 20.11.2017].
- ¹¹ K. Daszkiewicz, *Niemieckie ludobójstwo na narodzie polskim 1939-1945*, Toruń 2009, s. 181.
- ¹² T. Szymanowski, *Wspomnienia o zasłużonej i wieloletniej mieszkanke Kępy Polskiej* [w:] *Zasłużone osoby i rody z gminy Mała Wieś*, (red.) M. Korwin-Szymanowski, Warszawa 2015, s. 14.
- ¹³ S. Chrzanowski, *Płock w okresie hitlerowskiej okupacji i faszystowskiego terroru*, „Notatki Płockie” 1969, nr 3, s. 60-64.
- ¹⁴ Jak twierdzi W. Jastrzębski, część zbrodni o które oskarżano Niemców, faktycznie nie zaistniała, a winą za złe relacje pomiędzy Polakami a Niemcami należy także obarczyć Polaków i ich szowinistyczną politykę przed 1939 r. (W. Jastrzębski, *Mniejszość niemiecka w Polsce we wrześniu 1939 roku*, Toruń 2010, s. 20 i nast.).
- ¹⁵ S. Datner, *55 dni Wehrmachtu w Polsce*, Warszawa 1967, s. 110-111. Obecnie uważa się, iż liczby te mogły być jeszcze wyższe. Por.: M. T. Frankowski, *Zbrodnie niemieckie na Północnym Mazowszu 1939-1945*, Warszawa 2009, s. 53.
- ¹⁶ M. T. Frankowski, *Zbrodnie niemieckie... op. cit.*, s. 53.
- ¹⁷ M. T. Frankowski, *Zbrodnie niemieckie... op. cit.*, s. 64 i in.
- ¹⁸ <https://dobroni.pl/n/18-wrzesnia-194/2597> [dostęp: 20.11.2017], powołuje się na: J. Nowak, I. Nowakowa, *Z dziejów Armii Krajowej w Inspektoracie Płocko-Sierpeckim*, Płock 1994, s. 88.
- ¹⁹ Archiwum IPN, Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, IPN BU 2586/301, Akt oskarżenia, k. 164-166.
- ²⁰ *Ibidem*, k. 166 i in.
- ²¹ *Ibidem*, k. 168.
- ²² K. Cybulski, *Wspomnienia naocznego świadka*, które otrzymałem od P. Andrzeja Bieńkowskiego, (dyr. Centralnej Biblioteki Rolniczej w Warszawie), pozwalają domyślać się, iż jest to kserokopia z książki lub wydruk tekstu z komputera, (na co wskazuje paginacja stron od 43 do 47) nie udało się jednak ustalić oficjalnego tytułu oraz roku i miejsca wydania. Materiał w posiadaniu autora.
- ²³ *Ibidem*, s. 43.
- ²⁴ *Ibidem*, s. 44.
- ²⁵ *Ibidem*, s. 46.
- ²⁶ *Ibidem*, s. 47.
- ²⁷ Wedle relacji mieszkańców gminy Słupno, siedziba żandarmerii miała się znajdować w Borowiczkach-Parcelach na terenie zabudowań folwarcznych. Dawny budynek żandarmerii uległ zniszczeniu już XXI wieku.
- ²⁸ *Wywiad ze Stefanem Politowskim z Mirosławia*, przeprowadzony przez Michała Korwin-Szymanowskiego 20 lipca 2017 r. Wydruk komputerowy, w posiadaniu autora.
- ²⁹ Archiwum IPN, Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich, sygn. GK195/XV/16, *Materiały alertu harcerskiego na temat miejsc zbrodni hitlerowskich w Polsce. Relacja Stanisławy Szczerbakowskiej*, k. 15-26.
- ³⁰ *Ibidem*, k. 15.
- ³¹ *Ibidem*, k. 15.
- ³² *Ibidem*, *Relacja Czesława Siwka*, k. 16.
- ³³ *Ibidem*, k. 17, 17 v.
- ³⁴ *Wywiad ze Stanisławą Dąbkowską*, przeprowadzony przez Michała Korwin-Szymanowskiego 20 maja 2017 r. Wydruk komputerowy, w posiadaniu autora.

- ³⁵ *Ibidem.*
- ³⁶ Pomnik 20 straconych w Słupnie koło Płocka, http://forum.gazeta.pl/forum/w,66,48767869,48767869,Pomnik_20_straconych_w_Slupnie_k_Plocka.html [dostęp: 20.11.2017].
- ³⁷ E. Crankshaw, *Gestapo*, Warszawa 1997, s. 20 i nn.
- ³⁸ Archiwum IPN, Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, BU 2586/301, Akt oskarżenia, k. 164-166.
- ³⁹ K. M. Mallmann, J. Böhle, J. Matthäus, *Einsatzgruppen in Polen: Darstellung und Dokumentation*, Stuttgart 2008, s. 15.
- ⁴⁰ M. T. Frankowski, J. U. Frankowska, *Aparat SS i policji niemieckiej elementem terroru i zagłady w rejencji ciechanowskiej w latach 1939-1945*, „Notatki Płockie” 2016, nr 4, s. 14.
- ⁴¹ B. Brunner, *Der Frankreich-Komplex. Die nationalsozialistischen Verbrechen in Frankreich und die Justiz der Bundesrepublik Deutschland*, Göttingen 2004, s. 157.
- ⁴² List Polskiego Czerwonego Krzyża, Zarządu Głównego Biura Informacji i Poszukiwań, do Michała Korwin-Szymanowskiego z 23 sierpnia 2017 r., w posiadaniu autora.
- ⁴³ J. Waluś, *Słupnowscy parafianie w r. 1945 i w latach następnych*, „U świętego Marcina” 2018, nr 2, s. 8.

THE GERMAN WAR CRIME IN SŁUPNO IN 1942. CONTEX, COURSE, CONTROVERSY

Summary

The article presents the course of the crime committed against 20 Polish citizens in August 1942. It discusses the description of crime in the Polish and German perspective as well as its consequences.

LISTA RECENZENTÓW KWARTALNIKA „NOTATKI PŁOCKIE” W 2017 ROKU

dr inż. Hanna Bauman-Kaszubska
 prof. zw. dr hab. Andrzej Chodubski
 mgr Małgorzata Duch
 dr Grzegorz Gołębiowski
 ks. prof. dr hab. Michał Marian Grzybowski
 dr Andrzej Kansy
 dr inż. Marek Kisilowski
 doc. dr Wiesław Koński
 dr Agnieszka Krzętowska
 prof. zw. dr hab. Eugeniusz Kwiatkowski
 prof. ndzw. dr hab. inż. Zbigniew Kruszewski
 dr Andrzej Papierowski
 prof. zw. dr hab. Paweł Samuś
 prof. dr Tadeusz Stępień
 prof. ndzw. dr hab. inż. Renata Walczak
 prof. zw. dr hab. Danuta Walczak-Duraj

DYNAMIKA PROCESÓW PLANISTYCZNYCH W GMINACH POWIATU PŁOCKIEGO W LATACH 2010-2015

Abstrakt

Możliwość zagospodarowania przestrzennego danego terenu opiera się na procesie ustalonym w Ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zapisy w niej zawarte pozwalają na dwie drogi uzyskania pozwolenia na budowę, na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Intensywność opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wydawania decyzji o warunkach zabudowy jest bardzo zróżnicowana w różnych częściach kraju. W artykule podjęto się analizy wielowskaźnikowej mającej na celu ukazanie pozytywnych i negatywnych cech procesu planistycznego w gminach powiatu płockiego. Wykonano ją z wykorzystaniem danych statystycznych GUS, zawartych w Banku Danych Lokalnych w dziedzinie Samorząd terytorialny. Oparto ją o mierniki ilościowej i powierzchniowej intensywności uchwalania i wydawania dokumentów i decyzji planistycznych. Przeprowadzona analiza pozwoliła ukazać różnice i podobieństwa pomiędzy jednostkami administracyjnymi w aspekcie planowania przestrzennego, tak ważnego z punktu widzenia osiągnięcia ładu przestrzennego.

Słowa kluczowe: miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, powiat płocki, gmina

Wstęp

Zagospodarowanie przestrzenne powinno być drogą do podniesienia poziomu życia mieszkańców, zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej terenu oraz oczywiście podniesienia dochodów gminy. Korzystne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym mogą następować jedynie dzięki przemyślanemu planowaniu przestrzennemu, realizowanemu zgodnie z zasadami ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

Wiele środowisk wypowiada się krytycznie na temat obecnie obowiązującego prawa dotyczącego planowania przestrzennego. W tym gronie jest również Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, którego Minister, zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jest właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa. Między innymi podczas posiedzenia Komisji Samorządu Terytorialnego w maju 2016 r.¹, wiceminister Tomasz Żuchowski, za najważniejsze problemy związane z funkcjonowaniem ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, uznał:

- skomplikowane i złożone przepisy systemu planowania w Polsce;
- brak wyważenia między interesem publicznym a interesami prywatnych podmiotów;

- zbyt wiele odszkodowań i brak finansowania planowania przestrzennego;
- złe studia, mało planów i wypaczoną ideę decyzji o warunkach zabudowy².

Odnosząc się głównie do ostatniej krytycznej uwagi, postanowiono sprawdzić, jak wyglądała sytuacja pod względem opracowywania studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (dalej: mpzp) oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (dalej: WZ) w Polsce, a w szczególności w gminach powiatu płockiego.

Niezależnie od krytycznych uwag trzeba podkreślić, że prawo nadaje, szczególnie planom miejscowym dużą rangę. Ma to jeden zasadniczy cel, a mianowicie realizację zagospodarowania przestrzennego w Polsce³. Dlatego monitorowanie postępów w pracach nad mpzp jest bardzo ważne, również ze względów nad projektem zmiany ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Dynamika procesu planistycznego w Polsce

Należy zastanowić się, czy w 15-letnim funkcjonowaniu Ustawy o pizp z 2003 r. zawsze było źle, a etapy jej faktycznej realizacji postępowały wolno. Wielu autorów zajmujących się planowaniem

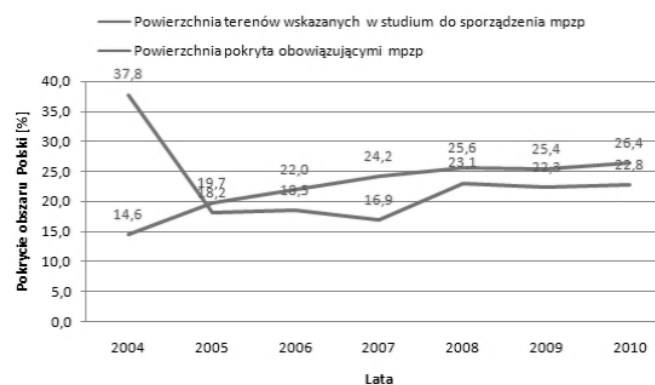
przestrzennym śledziło te postępy publikując je w artykułach lub corocznych raportach⁴. Badania te dotyczyły tak gmin wiejskich, jak i miast⁵. Po 7 latach, na dzień 31 grudnia 2010 r. jedynie lub aż 28 gmin (1,1%) nie posiadało studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Były to gminy zlokalizowane w województwie lubelskim i mazowieckim, z czego 25 gmin to były gminy wiejskie, dwie gminy miejskie i jedna miejsko-wiejska. W 13 gminach studium znajdowało się na etapie sporządzania, natomiast w 15 gminach nie przystąpiono do jego sporządzenia⁶. Zapisy studiów gmin, w których były one obowiązujące, zakładały opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla 22,8% powierzchni kraju. W rzeczywistości pokrycie mpzp na dzień 31 grudnia 2010 r. wynosiło więcej bo 26,4% powierzchni Polski. W 9 z 16 województw ten procent był większy niż planowany np. w województwie dolnośląskim rzeczywista powierzchnia pokryta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego była prawie dwukrotnie większa, od powierzchni terenów wskazanych w studium do ich sporządzenia.

Pod koniec 2011 roku, z wyjątkiem 12 samorządów, wszystkie gminy w Polsce posiadały obowiązujące studium, a co trzecia gmina pracowała nad jego aktualizacją. W tym samym okresie ponad 90% gmin posiadało jeden lub więcej mpzp. Pokrycie planami wynosiło wówczas 27,2%. Według danych na koniec 2012 roku, na terenie kraju obowiązywało 41 625 planów miejscowych, które obejmowały w sumie 27,9% powierzchni kraju. 19 695 nich to plany sporządzone na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r., pozostałe opracowano wcześniej, na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r.⁷

W 2014 r. spośród 314 gmin województwa mazowieckiego – 165 gmin posiadały studia uchwalone na podstawie ustawy z 2003 r., a w 148 gminach obowiązywały studia uchwalone na podstawie ustawy 1994 r. Jedna gmina – Goworowo nie posiadała studium, z tym że w 2013 r. podjęto uchwałę o przystąpieniu do jego sporządzenia studium tej gminy. W powiecie płońskim gminami, które posiadają studium na podstawie Ustawy z 2003 r. są: Bodzanów, Drobin, Stara Biała, Staroźreby, Wyszogród. Natomiast pozostałe gminy: Bielsk, Brudzeń Duży, Słubice, Bulkowo, Łąck, Mała Wieś, Gąbin, Słupno, Radzanowo, Nowy Duninów, stanowiące 67%, mają studia przyjęte na podstawie Ustawy z 1994 r.⁸

Ogólnie należy stwierdzić, że tempo zmian pokrycia planami w Polsce w okresie 2004-2008 było niewielkie i wynosiło 2,5% rocznie, co odpowiadało 2 tys. ha na dzień. Nie należy jednak generalizować

Wykres 1. Dynamika zmian planowanego i rzeczywistego pokrycia mpzp w Polsce w latach 2004-2010

Źródło: B. Prus, *Sytuacja planistyczna w Polsce – studium porównawcze, „Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich”* 2012, nr 2/II, PAN, Oddział w Krakowie, s. 123–135

sytuacji ponieważ wartości te są bardzo zróżnicowane regionalnie i funkcjonalnie. Zazwyczaj pokrycie jest niewystarczające z punktu widzenia zamierzeń inwestycyjnych i nie nawiązuje do intensywności użytkowania terenu⁹.

Oczywiście brak studium mocno ograniczał postępowania inwestycyjne na takich terenach ale ich nie wykluczał. Przy braku mpzp w celu realizacji budowy wydawano decyzje lokalizacyjne. Wydawane są dwa typy takich decyzji. Ogólnie w Polsce w 2010 r. wydano ok. 24,4 tys. pozytywnych decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego (dalej: olicp) i ok. 163,5 tys. pozytywnych decyzji o warunkach zabudowy. W wydawaniu jednych i drugich WZ przodowało woj. wielkopolskie (odpowiednio ok. 3,5 tys. i ok. 23,7 tys.). Natomiast najmniej WZ wydano w woj. opolskim, odpowiednio 406 i 2,4 tys. Najwięcej wydawanych decyzji dotyczyło zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (64,2%), najmniej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (1,8%)¹⁰.

W ujęciu długookresowym, w latach 2004-2010 najwięcej pozytywnych decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego wydano w 2004 r., po czym nastąpił sukcesywny spadek. W kontekście decyzji o warunkach zabudowy najwięcej dokumentów wydano w 2006 r. Od 2007 zanotowano spadek, co mogło być spowodowane wzrostem pokrycia planistycznego.

Cel, zakres i metoda badań

Celem analizy było ukazanie zmian, jakie nastąpiły w okresie 2010 a 2015 w kontekście postępów w procesie planowania przestrzennego. Proces planistyczny jest rozumiany jako działania z zakresu

opracowania i uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji lokalizacyjnych. Wybór lat do analizy był podyktowany dostępnością danych w źródłach informacji przestrzennej.

Do analizy wytypowano gminy powiatu płockiego. Powiat płocki, o powierzchni 1797 km², położony jest w zachodniej części województwa mazowieckiego i obejmuje 15 jednostek administracyjnych: 12 gmin wiejskich: Bielsk, Bodzanów, Brudzeń Duży, Bulkowo, Łąck, Mała Wieś, Nowy Duninów, Radzanowo, Słubice, Słupno, Stara Biała, Staroźreby i 3 gminy miejsko-wiejskie: Drobin, Gąbin, Wyszogród. W gminach tych na stan 31 grudnia 2016 r. zamieszkiwało ponad 111 tys. osób (Drobin 8126 osób, Bielsk 9111 osób, Bodzanów 8264 osób, Brudzeń Duży 8255 osób, Bulkowo 5706 osób, Gąbin 11067 osób, Łąck 5384 osób, Mała Wieś 6135 osób, Nowy Duninów 3978 osób, Radzanowo 8378 osób, Słubice 4500 osób, Słupno 7433 osób, Stara Biała 11752 osób, Staroźreby 7417 osób, Wyszogród 5671)¹¹.

Z punktu widzenia naukowego do osiągnięcia założonego celu wykorzystano analizę wielowskaźnikową, która obecnie odgrywa ważną rolę w systemie informacji przestrzennej, stanowiąc powszechnie wykorzystywane narzędzie¹².

Do charakterystyki realizacji zadań z planowania przestrzennego gminy przyjęto następujące cechy:

- liczbę obowiązujących mpzp ogółem – I_{ompzp} [szt.];
- powierzchnię gminy objętą obowiązującymi planami ogółem – P_{ompzp} [ha];
- liczbę wydanych decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego – I_{ulicp} [szt.];
- liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy – I_{owz} [szt.].

Do oceny skali powierzchniowej procesu planistycznego, a jednocześnie możliwości porównana jednostek administracyjnych, zastosowano następujące wskaźniki:

- powierzchniowa gęstość mpzp (relacja liczby mpzp do powierzchni gminy) – W_{gmpzp} [szt./10km²];
- powierzchniowe pokrycie mpzp (powierzchnia gminy objęta planami do powierzchni gminy) – W_{pmpzp} [%];
- powierzchniowej gęstości decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego (relacja liczby wydanych I_{ulicp} do powierzchni gminy) – W_{gulicp} [szt./10km²];
- powierzchniowej gęstości decyzji o warunkach zabudowy (relacja liczby wydanych I_{owz} do powierzchni gminy) – W_{gww} [szt./10km²].

Dodatkowo ukazano typologię rodzajową wydawanych decyzji lokalizacyjnych dotyczącą zabudowy wielorodzinnej (I_{wzmw}), jednorodzinnej (I_{wzmi}) i usługowej (I_{wzzu}).

Ocenę dynamiki procesu planistycznego oraz zainteresowania inwestycyjnego w poszczególnych gminach dokonano z wykorzystaniem zmian wskaźników w okresie 6-letnim:

- przyrostu powierzchni terenów objętych mpzp w okresie 2010-2015 – P_{pmpzp} [%];
- wskaźnika dynamiki powierzchniowego pokrycia mpzp wyrażony wzorem:
 $W_{dmpzp} = (W_{pmpzp2010} - W_{pmpzp2015})/P_{cg}$ [1/km²];
- wskaźnika intensywności wydawania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, wyrażonego wzorem:
 $W_{dulicp} = (\sum W_{gulicp}/6)/P_{cg}$ [szt./km²];
- wskaźnika intensywności wydawania decyzji o warunkach zabudowy, wyrażonego wzorem:
 $W_{dww} = (\sum W_{gww}/6)/P_{cg}$ [szt./km²].

W trakcie analizy oraz interpretowania wyników problemu badawczego postępowano zgodnie z poniższymi etapami:

- filtrowanie danych zgromadzonych w Banku Danych Lokalnych (dalej: BDL), a opartej o cechy zawarte w kategorii samorząd lokalny, podgrupie planowanie przestrzenne;
- agregacja danych dla poszczególnych podzbiórów;
- analiza danych w ujęciu dynamicznym (ze skolem rocznym) ukazując trend zmian.

Opracowanie danych liczbowych w ujęciu przestrzennym wykonano z wykorzystaniem danych z BDL-u oraz oprogramowania ArcGis.

Charakterystyka stanu obowiązujących mpzp

W tabeli 1. ukazano wartości cech i wskaźników związanych z planowaniem i realizacją miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Największą liczbą planów mogą poszczycić się gminy: Słupno, Radzanowo, Łąck, Stara Biała. Ilościowo średnia sytuacja jest w gminach Wyszogród, Gąbin, Bodzanów, Brudzeń Duży, Nowy Duninów, Słubice. Najstabilniej natomiast z uchwalonymi mpzp jest w takich jednostkach samorządowych jak: Drobin, Bulkowo, Bielsk, Mała Wieś, Staroźreby.

Sama liczba planów nie świadczy jednak o pozytywnych cechach procesu planistycznego. Znaczące jest czy gminy podejmują działania w celu zwiększenia liczby planów. W tym wypadku gminy możemy podzielić na trzy grupy:

- w których następuje powolny ale sukcesywny postęp w uchwalaniu planów, a są to: Brudzeń

Tabela 1. Zmiany cech i wskaźników procesu planistycznego w odniesieniu do mpzp w gminach powiatu plockiego w latach 2010-2015

Gmina	Rok	P _{cg} [km ²]	I _{ompzp} [szt.]	Przyrost	W _{gmpzp} [szt./10km ²]	Przyrost	P _{ompzp} [ha]	Przyrost	W _{mpzp} [%]	Przyrost
Bielsk	2010	125,17	1		0,080		1556		12,43	
	2011		1	0	0,080	0	1556	0	12,43	0
	2012		1	0	0,080	0	1556	0	12,43	0
	2013		1	0	0,080	0	1556	0	12,43	0
	2014		3	2	0,240	0,160	1558	2	12,45	0,02
	2015		3	0	0,240	0	1558	0	12,45	0
Bodzanów	2010	136,35	7		0,513		1168		8,57	
	2011		7	0	0,513	0	1168	0	8,57	0
	2012		7	0	0,513	0	1168	0	8,57	0
	2013		7	0	0,513	0	1333	0	9,78	1,21
	2014		13	6	0,953	0,440	1629	296	11,95	2,17
	2015		13	0	0,953	0	1629	0	11,95	0
Brudzeń Duży	2010	159,84	8		0,501		4846		30,32	
	2011		9	1	0,563	0,062	4850	4	30,34	0,02
	2012		11	2	0,688	0,125	4878	28	30,52	0,18
	2013		14	3	0,876	0,188	4881	3	30,54	0,02
	2014		15	1	0,938	0,063	4889	8	30,59	0,05
	2015		15	0	0,938	0	4889	0	30,59	0
Bulkowo	2010	116,93	0		0		0		0	
	2011		0	0	0	0	0	0	0	0
	2012		0	0	0	0	0	0	0	0
	2013		0	0	0	0	0	0	0	0
	2014		7	7	0,599	0,599	950	950	8,13	8,13
	2015		7	0	0,599	0	950	0	8,13	0
Drobin	2010	143,50	3		0,209		964		6,72	
	2011		3	0	0,209	0	964	0	6,72	0
	2012		3	0	0,209	0	964	0	6,72	0
	2013		4	1	0,209	0	964	0	6,72	0
	2014		4	0	0,279	0,070	1643	679	11,45	4,73
	2015		3	-1	0,209	-0,070	964	-679	6,72	-4,73
Gąbin	2010	146,21	10		0,684		14621		100	
	2011		10	0	0,684	0	14621	0	100	0
	2012		10	0	0,684	0	14621	0	100	0
	2013		24	14	1,641	0,957	14621	0	100	0
	2014		24	0	1,641	0	14621	0	100	0
	2015		24	0	1,641	0	14621	0	100	0
Łąck	2010	93,99	42		4,469		312		3,32	
	2011		44	2	4,681	0,213	622	310	6,62	3,30
	2012		44	0	4,681	0	622	0	6,62	0
	2013		44	0	4,681	0	622	0	6,62	0
	2014		43	-1	4,575	-0,106	930	308	9,90	3,28
	2015		43	0	4,575	0	930	0	9,90	0

Tabela 1. Zmiany cech i wskaźników procesu planistycznego w odniesieniu do mpzp w gminach powiatu plockiego w latach 2010-2015

Gmina	Rok	P _{cg} [km ²]	I _{ompzp} [szt.]	Przyrost	W _{gmpzp} [szt./10km ²]	Przyrost	P _{ompzp} [ha]	Przyrost	W _{mpzp} [%]	Przyrost
Mała Wieś	2010	108,78	1		0,092		320		2,94	
	2011		1	0	0,092	0	320	0	2,94	0
	2012		1	0	0,092	0	320	0	2,94	0
	2013		1	0	0,092	0	320	0	2,94	0
	2014		1	0	0,092	0	320	0	2,94	0
	2015		1	0	0,092	0	320	0	2,94	0
Nowy Duninów	2010	146,23	13		0,890		943		6,45	
	2011		13	0	0,890	0	943	0	6,45	0
	2012		13	0	0,890	0	943	0	6,45	0
	2013		14	1	0,957	0,068	947	4	6,48	0,03
	2014		15	1	1,026	0,068	948	1	6,48	0
	2015		15	0	1,026	0	948	0	6,48	0
Radzanowo	2010	104,45	42		4,021		390		3,73	
	2011		43	1	4,117	0,096	390	0	3,73	0
	2012		43	0	4,117	0	397	7	3,80	0,07
	2013		44	1	4,213	0,096	397	0	3,80	0
	2014		44	0	4,213	0	397	0	3,80	0
	2015		44	0	4,213	0	397	0	3,80	0
Słubice	2010	95,82	7		0,731		1000		10,44	
	2011		7	0	0,731	0	1000	0	10,44	0
	2012		9	2	0,939	0,209	1002	2	10,46	0,02
	2013		10	1	1,044	0,104	1009	7	10,53	0,07
	2014		11	1	1,148	0,104	1014	5	10,58	0,05
	2015		14	3	1,461	0,313	1018	4	10,62	0,04
Słupno	2010	74,43	120		16,015		7471		99,71	
	2011		121	1	16,148	0,133	7471	0	99,71	0
	2012		125	4	16,682	0,534	7471	0	99,71	0
	2013		129	4	17,216	0,534	7471	0	99,71	0
	2014		129	0	17,216	0	7471	0	99,71	0
	2015		129	0	17,216	0	7471	0	99,71	0
Stara Białka	2010	111,12	28		2,520		1264		11,38	
	2011		28	0	2,520	0	1264	0	11,38	0
	2012		30	2	2,700	0,180	1301	37	11,71	0,33
	2013		32	2	2,880	0,180	1306	5	11,75	0,04
	2014		33	1	2,970	0,090	1326	20	11,93	0,18
	2015		36	3	3,240	0,270	1459	133	13,13	1,20
Starozreby	2010	137,66	1		0,073		1		0,01	
	2011		1	0	0,073	0	1	0	0,01	0
	2012		1	0	0,073	0	1	0	0,01	0
	2013		1	0	0,073	0	1	0	0,01	0
	2014		1	0	0,073	0	1	0	0,01	0
	2015		1	0	0,073	0	1	0	0,01	0

Tabela 1. Zmiany cech i wskaźników procesu planistycznego w odniesieniu do mpzp w gminach powiatu plockiego w latach 2010-2015

Gmina	Rok	P _{cg} [km ²]	I _{omppz} [szt.]	Przyrost	W _{gmppz} [szt./10km ²]	Przyrost	P _{omppz} [ha]	Przyrost	W _{gmppz} [%]	Przyrost
Wyszogród	2010	95,65	25		2,614		2500		26,14	
	2011		26	1	2,718	0,105	2505	5	26,19	0,05
	2012		26	0	2,718	0	2505	0	26,19	0
	2013		26	0	2,718	0	2505	0	26,19	0
	2014		26	0	2,718	0	2505	0	26,19	0
	2015		26	0	2,718	0	2505	0	26,19	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Duży, Nowy Duninów, Radzanowo, Słubice, Słupno, Stara Biała, Bielsk;

- w których nastąpił w okresie 2010-2015 jednokrotny, ale dynamiczny skok tj. Gąbin, Bulkowo, Bodzanów;
- w których nie następuje uchwalanie mpzp lub nawet mpzp tracą moc, a są nimi jednostki: Wyszogród, Staroźreby, Mała Wieś, Łąck, Drobin.

Waga powyższych dwóch cech będzie malała w porównaniu z procentowym pokryciem powierzchni gminy mpzp. W tym wypadku dwie gminy mogą być usprawiedliwione małą dynamiką procesów planistycznych tj. Gąbin pokryty w 100% mpzp oraz Słupno pokryte w 99,71% planami. Najstabsza sytuacja pod tym kątem występuje w Staroźrebach (0,01%) i Małej Wsi (2,94%), a dodatkowo gminy te nie podejmują działań w postaci uchwalania mpzp.

Charakterystyka dynamiki i rodzajów wydawanych decyzji o warunkach zabudowy

Zmiany w liczbie wydawanych decyzji w poszczególnych latach wraz z ukazaniem wzrostu lub spadku ich liczebności oraz wskaźniki obrazujące gęstość powierzchniową wydawanych WZ w poszcze-

gólnych jednostkach samorządowych ukazano w tabeli 2.

Największe natężenie wydawanych decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego będących odzwierciedleniem potencjalnych inwestycji poprawiających standard życia mieszkańców, występuje w gminach: Stara Biała, Radzanowo, Łąck i Bodzanów, średnia ilość w gminach: Bulkowo, Staroźreby, Wyszogród, Brudzeń Duży i Bielsk. W pozostałych gminach intensywność decyzji olicz jest dość mała. Jeżeli chodzi o wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, to na podstawie ich liczby i wskaźników gęstości można stwierdzić, że:

- najbardziej atrakcyjnymi gminami (głównie pod kątem osiedlenia lub w ujęciu tzw. drugich domów) są: Łąck, Radzanowo, Stara Biała i Bodzanów;
- średnio atrakcyjnymi obszarami, leżącymi w sferze zainteresowań inwestorów są: Wyszogród, Staroźreby, Bulkowo, Bielsk, Drobin i Brudzeń Duży;
- mało atrakcyjnymi terenami pod rozwój zabudowy mieszkaniowej i usługowej są: Nowy Duninów, Mała Wieś, Słubice.

W gminach Gąbin i Słupno WZ-łki nie są wydawane ze względu na pełne pokrycie mpzp.

Tabela 2. Zmiany cech i wskaźników procesu planistycznego w ujęciu decyzji o warunkach zabudowy w gminach powiatu plockiego w latach 2010-2015

Gmina	Rok	P _{cg} [km ²]	I _{ulicp} [szt.]	Przyrost	W _{gulicp} [szt./10km ²]	Przyrost	I _{owz} [szt.]	Przyrost	W _{gwz} [szt./10km ²]	Przyrost	I _{wzmv} [szt.]	Przyrost	I _{wzmj} [szt.]	Przyrost	I _{wzzu} [szt.]	Przyrost
Bielsk	2010	125,17	6		0,479		83		6,631		0		66		4	
	2011		3	-3	0,240	-0,240	51	-32	4,074	-2,557	0	0	35	-31	3	-1
	2012		4	1	0,320	0,080	59	8	4,714	0,639	0	0	41	6	2	-1
	2013		2	-2	0,160	-0,160	54	-5	4,314	-0,399	0	0	37	-4	3	1
	2014		2	0	0,160	0	48	-6	3,835	-0,479	0	0	28	-9	3	0
	2015		13	11	1,039	0,879	44	-4	3,515	-0,320	0	0	30	2	2	-1

Tabela 2. Zmiany cech i wskaźników procesu planistycznego w ujęciu decyzji o warunkach zabudowy w gminach powiatu plockiego w latach 2010-2015

Gmina	Rok	P _{cg} [km ²]	l _{ulicp} [szt.]	Przyrost	W _{gulicp} [szt./10km ²]	Przyrost	l _{owz} [szt.]	Przyrost	W _{gwz} [szt./10km ²]	Przyrost	l _{wzmw} [szt.]	Przyrost	l _{wzmj} [szt.]	Przyrost	l _{wzuz} [szt.]	Przyrost
Bodzanów	2010	136,35	29		2,127		99		7,261		0		76		4	
	2011		14	-15	1,027	-1,100	94	-5	6,894	-0,367	0	0	71	-5	0	-4
	2012		10	-4	0,733	-0,293	90	-4	6,601	-0,293	0	0	43	-28	23	23
	2013		6	-4	0,440	-0,293	73	-17	5,354	-1,247	0	0	65	22	4	-19
	2014		9	3	0,660	0,220	71	-2	5,207	-0,147	0	0	45	-20	8	4
	2015		6	-3	0,440	-0,220	70	-1	5,134	-0,073	0	0	39	-6	11	3
Brudzeń Duży	2010	159,84	5		0,313		52		3,253		0		22		4	
	2011		3	-2	0,188	-0,125	56	4	3,504	0,250	0	0	18	-4	4	0
	2012		1	-2	0,063	-0,125	32	-24	2,002	-1,502	0	0	22	4	0	-4
	2013		6	5	0,375	0,313	51	19	3,191	1,189	0	0	20	-2	1	1
	2014		6	0	0,375	0	54	3	3,378	0,188	0	0	13	-7	2	1
	2015		8	2	0,501	0,125	38	-16	2,377	-1,001	0	0	8	-5	1	-1
Bulkowo	2010	116,93	17		1,454		51		4,362		0		23		2	
	2011		8	-9	0,684	-0,770	51	0	4,362	0	0	0	33	-10	5	3
	2012		3	-5	0,257	-0,482	60	9	5,131	0,770	0	0	48	-15	12	7
	2013		5	2	0,428	0,171	70	10	5,986	0,855	0	0	25	-23	2	-10
	2014		5	0	0,428	0	60	-10	5,131	-0,855	0	0	50	25	2	0
	2015		10	5	0,855	0,428	62	2	5,302	0,171	0	0	60	10	2	0
Drobin	2010	143,5	4		0,279		37		2,578		0		24		5	
	2011		3	-1	0,279	-0,070	32	-5	2,230	-0,348	0	0	19	-5	1	-4
	2012		2	-1	0,139	-0,070	43	11	2,997	0,767	0	0	22	3	2	1
	2013		2	0	0,139	0	31	-12	2,160	-0,836	0	0	20	-2	2	0
	2014		0	-2	0	-0,139	33	2	2,300	0,139	0	0	13	-7	0	-2
	2015		2	2	0,139	0,139	39	6	2,718	0,418	0	0	13	0	1	1
Gąbin	2010	146,21	0		0		0		0		0		0		0	
	2011		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2012		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2013		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2014		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2015		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Łąck	2010	93,99	13		1,383		121		12,874		0		76		0	
	2011		2	-11	0,213	-1,170	124	3	13,193	0,319	0	0	60	-16	0	0
	2012		6	4	0,638	0,426	76	-48	8,086	-5,107	0	0	51	-9	1	1
	2013		15	9	1,596	0,958	83	7	8,831	0,745	0	0	67	16	2	1
	2014		10	-5	1,064	-0,532	66	-17	7,022	-1,809	0	0	27	-40	1	-1
	2015		16	6	1,702	0,638	59	-7	6,277	-0,745	0	0	51	24	2	1
Mała Wieś	2010	108,78	2		0,184		54		4,964		0		24		2	
	2011		4	2	0,368	0,184	45	-9	4,137	-0,827	0	0	33	0	1	-1
	2012		2	-2	0,184	-0,184	33	-12	3,034	-1,103	0	0	17	-16	2	1
	2013		0	-2	0	-0,184	0	-33	0	-3,034	0	0	0	-17	0	-2
	2014		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2015		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabela 2. Zmiany cech i wskaźników procesu planistycznego w ujęciu decyzji o warunkach zabudowy w gminach powiatu plockiego w latach 2010-2015

Gmina	Rok	P _{cg} [km ²]	I _{ulicp} [szt.]	Przyrost	W _{glicp} [szt./10km ²]	Przyrost	I _{owz} [szt.]	Przyrost	W _{gwz} [szt./10km ²]	Przyrost	I _{wzmmw} [szt.]	Przyrost	I _{wzmi} [szt.]	Przyrost	I _{wzuz} [szt.]	Przyrost
Nowy Duninów	2010	146,23	3		0,205		14		0,0957		0		11		0	
	2011		2	-1	0,137	-0,068	21	7	1,436	0,479	0	0	18	7	0	0
	2012		6	4	0,410	0,274	11	-10	0,752	-0,684	0	0	9	-9	0	0
	2013		1	-5	0,068	-0,342	9	-2	0,615	-0,137	0	0	3	-6	0	0
	2014		4	3	0,274	0,205	7	-2	0,479	-0,137	0	0	4	1	0	0
	2015		0	-4	0	-0,274	12	5	0,821	0,342	0	0	8	4	0	0
Radzanowo	2010	104,45	14		1,340		75		7,180		0		28		7	
	2011		4	-10	0,383	-0,957	82	7	7,851	0,670	0	0	46	8	5	-2
	2012		17	13	1,628	1,245	125	43	11,967	4,117	7	7	82	36	5	0
	2013		14	-3	1,340	-0,287	85	-40	8,138	-3,830	2	-5	52	-30	4	-1
	2014		9	-5	0,862	-0,287	65	-20	6,223	-1,915	0	-2	45	-7	3	-1
	2015		21	12	2,011	1,249	83	18	7,946	1,723	1	1	29	-16	2	-1
Słubice	2010	95,82	4		0,417		27		2,818		0		8		3	
	2011		4	0	0,417	0	26	-1	2,713	-0,104	0	0	4	-4	3	0
	2012		7	3	0,713	0,313	38	12	3,966	1,252	0	0	8	4	1	-2
	2013		5	-2	0,522	-0,209	22	-16	2,296	-1,670	0	0	6	-2	0	-1
	2014		8	3	0,835	0,313	31	9	3,235	0,939	0	0	6	0	2	2
	2015		6	-2	0,626	-0,209	24	-7	2,505	-0,731	0	0	15	9	0	-2
Słupno	2010	74,93	0		0		0		0		0		0		0	
	2011		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2012		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2013		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2014		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2015		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stara Biata	2010	111,12	27		2,430		107		9,629		0		75		7	
	2011		15	-12	1,350	-1,080	104	-3	9,359	-0,270	0	0	88	13	3	-4
	2012		22	7	1,980	0,630	76	-28	6,839	-2,520	0	0	59	-29	1	-2
	2013		26	3	2,340	0,360	79	3	7,109	0,270	0	0	57	-2	6	5
	2014		16	-10	1,440	-0,900	85	6	7,649	0,540	0	0	68	11	4	-2
	2015		39	23	3,510	2,070	69	-16	6,210	-1,440	0	0	41	-27	5	-1
Staroźreby	2010	137,66	8		0,581		55		3,995		0		32		8	
	2011		7	-1	0,508	-0,073	58	3	4,213	0,218	0	0	27	-5	6	-2
	2012		7	0	0,508	0	43	-15	3,124	-1,090	0	0	27	0	4	-2
	2013		7	0	0,508	0	59	16	4,286	1,162	0	0	37	10	1	-3
	2014		14	7	1,017	0,508	69	10	5,012	0,726	0	0	37	0	1	0
	2015		11	-3	0,799	-0,218	60	-9	4,359	-0,654	0	0	30	-7	12	11
Wyszogród	2010	95,65	3		0,314		49		5,123		0		22		2	
	2011		7	4	0,732	0,418	51	2	5,332	0,209	0	0	34	12	4	2
	2012		8	1	0,836	0,105	55	4	5,750	0,418	0	0	28	-6	3	-1
	2013		9	1	0,941	0,105	55	0	5,750	0	0	0	24	-4	1	-2
	2014		7	-2	0,732	-0,209	46	-9	4,809	-0,941	0	0	15	-9	1	0
	2015		7	0	0,732	0	50	4	5,227	0,418	0	0	15	0	5	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Zgodnie z prezentowanymi zmiennymi można zaobserwować brak wydawanych decyzji w zakresie zabudowy wielorodzinnej. Jediną jednostką samorządową, w której tego typu decyzje były wydawane jest gmina Radzanowo. Taka sytuacja może zastanawiać, ponieważ w zbiorze analizowanych gmin są jednostki miejsko-wiejskie tj. Drobin, Gąbin, Wyszogród. Zdecydowaną przewagę mają decyzje lokalizacyjne związane z zabudową jednorodziną. Największa ich liczba była wydawana w Bielsku, Bodzanowie i Radzanowie, a następnie w Drobinie, Brudzeniu Dużym, Małej Wsi, Nowym Duninowie i Wyszogrodzie. Niestety tendencja ilościowa w tych gminach jest spadkowa. W granicach Łącka, Słubic, Starej Białej i Staroźreby trend jest zmienny, „falujący”. Jediną gminą, w której tendencja jest rosnąca pod względem wydawanych WZ dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jest gmina Bulkowo.

Wnioski

Syntetycznej oceny postępów realizacji procesu planistycznego oraz intensywności zainteresowania działaniami inwestycyjnymi w danej gminie wykonano na podstawie trzech parametrów zaprezentowanych w tabeli 3.

Analizując dynamikę procesu planistycznego w postaci zwiększenia się procentu powierzchni pokrycia mpzp oraz ten przyrost odniesiony do powierzchni gminy należy stwierdzić, że postęp

uchwalania dokumentów planistycznych jest na bardzo niskim poziomie. Jedinie w gminie Bulkowo i Łąck możemy zauważyć zadawalającą sytuację. Oczywiście pomimo braku dynamiki i „zerowych” wskaźników sytuację w Gąbinie i Słupnie należy uznać za bardzo dobrą ze względu na całkowite pokrycie gminy mpzp.

Jeżeli w przypadku uchwalania mpzp jest tak słabo, to powinno mieć to oddźwięk w intensywności wydawanych decyzji lokalizacyjnych. W odniesieniu do inwestycji celu publicznego największy „ruch” zaobserwować można w gminie Stara Biała, Radzanowo, Łąck i Bodzanów. Najmniej decyzji związanych z inwestycjami celu publicznego wydano w gminie Nowy Duninów i Mała Wieś. W kontekście decyzji o zabudowie mieszkaniowej i usługowej, gminy podzielono na 4 grupy:

- o wysokiej dynamice wydawania WZ (Łąck, Radzanowo, Stara Biała);
- o dużej dynamice wydawania WZ (Bodzanów, Wyszogród, Bulkowo);
- o średniej dynamice wydawania WZ (Bielsk, Staroźreby, Brudzeń Duży, Słubice, Drobin);
- o małej dynamice wydawania WZ lub brakiem danych (Mała Wieś, Nowy Duninów, Gąbin, Słupno).

W powyższych rozważaniach należy pamiętać, że decyzje lokalizacyjną można wydać więcej niż jednemu podmiotowi dla jednej nieruchomości, zgodnie z art. 63 Ustawy 2003, a więc ich ilość nie jest równoważna z liczbą zrealizowanych inwestycji.

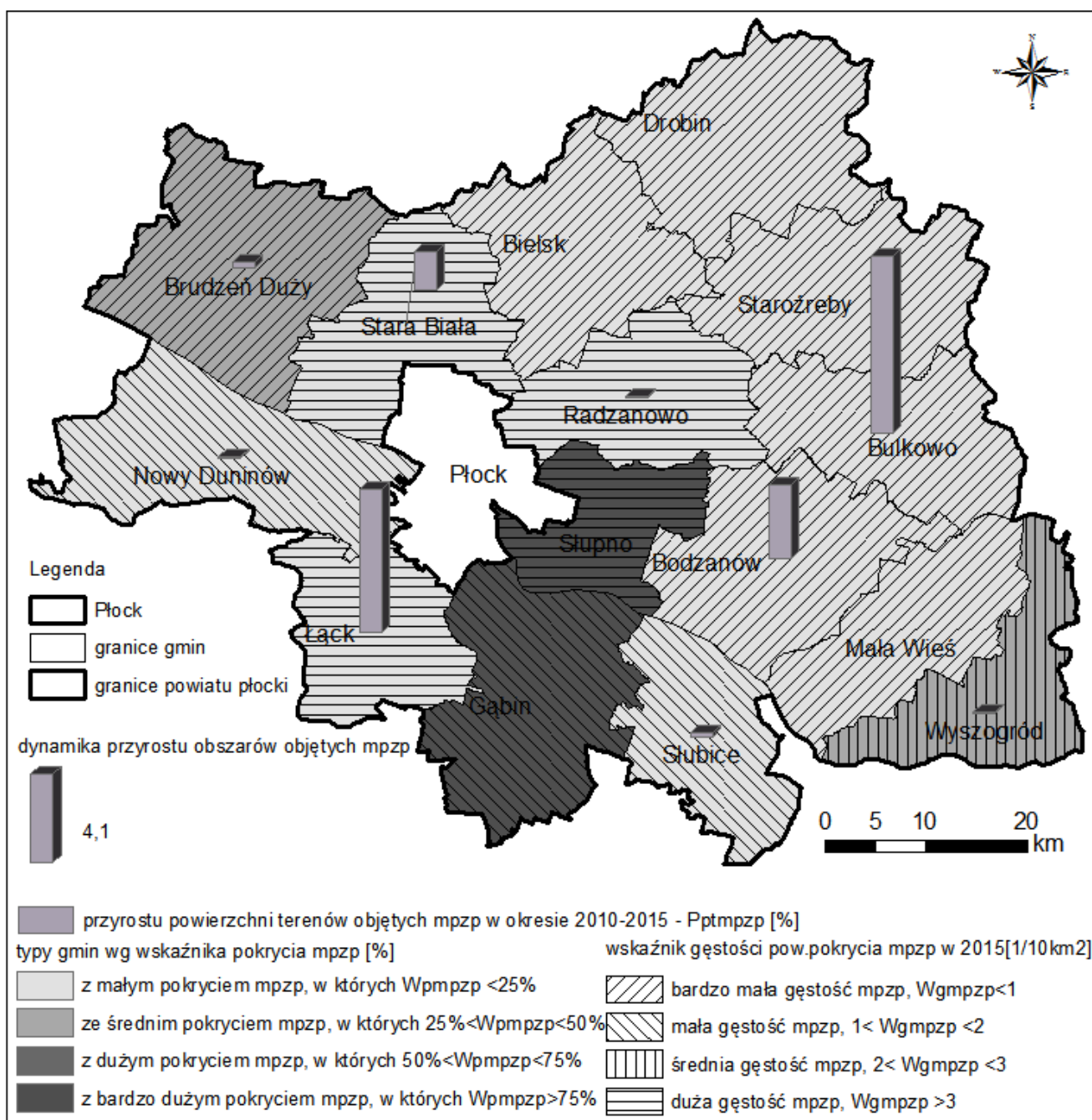
Tabela 3. Syntetyczne wskaźniki dynamiki procesów planistycznych i atrakcyjności inwestycyjnej w gminach powiatu plockiego w okresie 2010-2015

Gmina	P_g [km ²]	$W_{mpzp2015}$ [%]	P_{mpzp} [%]	Wd_{mpzp} [1/km ²]	Wsr_{gulicp} [szt./km ²]	Wd_{ulicp} [szt./km ²]	Wsr_{gwz} [szt./km ²]	Wd_{wz} [szt./km ²]
Bielsk	125,17	12,43	0	0	5,000	0,0399	56,500	0,4514
Bodzanów	136,35	11,95	3,38	0,0248	12,333	0,0905	82,833	0,6075
Brudzeń Duży	159,84	30,59	0,27	0,0017	4,833	0,0302	47,167	0,2951
Bulkowo	116,93	8,13	8,13	0,0695	8,000	0,0684	59,000	0,5046
Drobin	143,50	6,72	0	0	2,167	0,0151	36,833	0,2497
Gąbin	146,21	100	0	0	0	0	0	0
Łąck	93,99	9,90	6,58	0,0700	10,333	0,1099	88,167	0,9380
Mała Wieś	108,78	2,94	0	0	1,333	0,0123	22,000	0,2022
Nowy Duninów	146,23	6,48	0,03	0,0002	2,667	0,0182	12,333	0,0843
Radzanowo	104,45	3,80	0,07	0,0007	13,167	0,1261	85,833	0,8218
Słubice	95,82	10,62	0,18	0,0019	5,667	0,0591	28,000	0,2922
Słupno	74,93	99,71	0	0	0	0	0	0
Stara Biała	111,12	13,13	1,75	0,0157	24,167	0,2175	86,667	0,7799
Staroźreby	137,66	0,01	0	0	9,000	0,0654	57,333	0,4165
Wyszogród	95,65	26,19	0,05	0,0005	6,833	0,0714	51,000	0,5332

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 1. Zróżnicowanie przestrzenne procesu planistycznego w odniesieniu do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminach powiatu plockiego

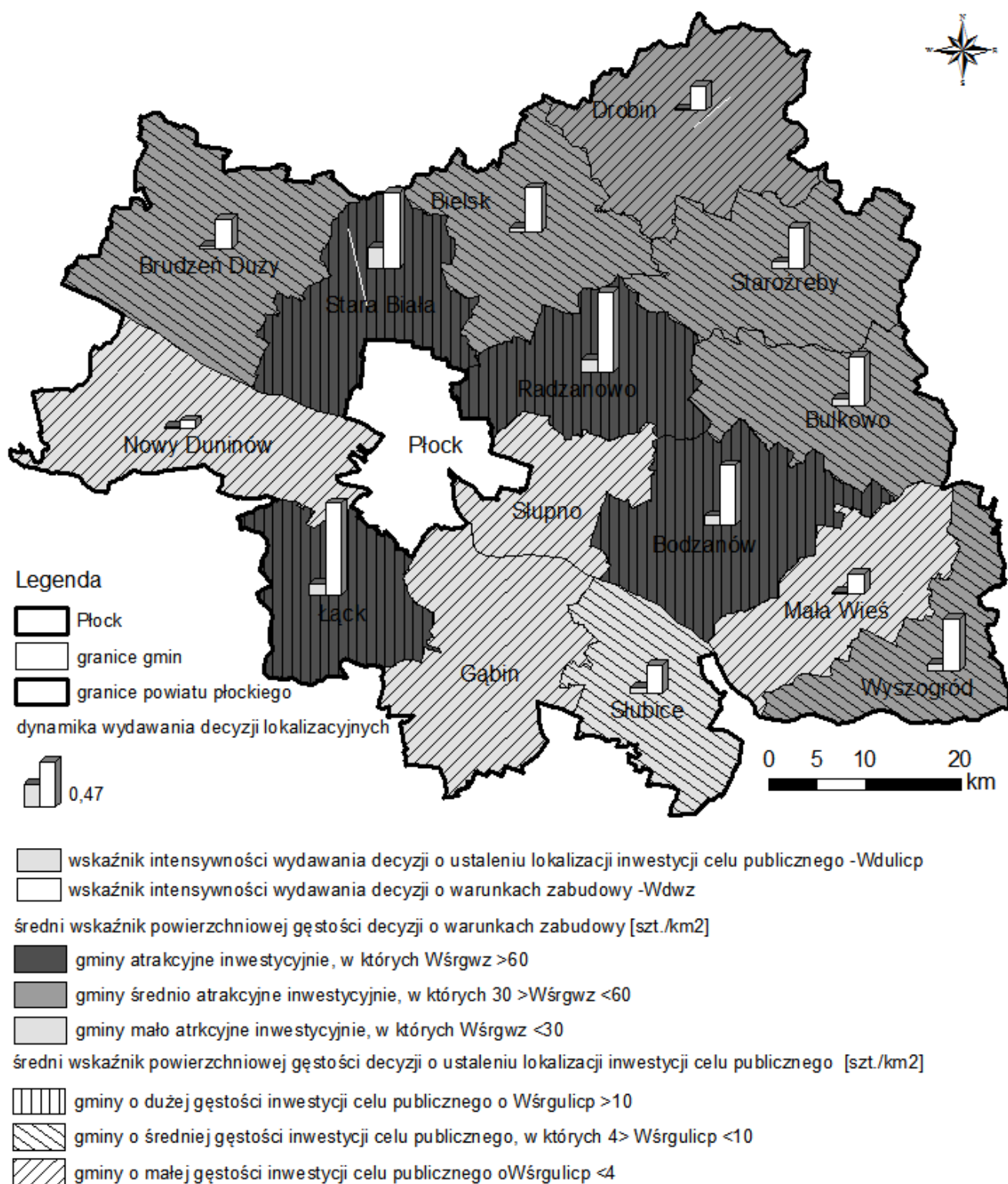
Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie

Sytuację w kontekście procesów planowania przestrzennego w powiecie plockim należy uznać za niezadawalającą przede wszystkim pod kątem dynamiki procesów. Lepiej wygląda to w aspektach powierzchniowych, gdzie wyniki są obrazem ogólnej sytuacji w Polsce i dość znaczącej dywersyfikacji, nawet w gminach położonych obok siebie. Jednak ze względu na powolny, ale ciągły wzrost procesów planistycznych w wielu gminach, należy mieć

nadzieję na poprawę sytuacji. Wpływa na to może mieć również rozwój głównego ośrodka tego regionu czyli Płocka. W nim sytuację planistyczną należy uznać za lepszą. Występują 52 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które dają 36,6 % pokrycia powierzchni miasta tj. 3226 hektary. Ważniejsze jest jednak to, że władze samorządowe mają świadomość znaczenia zagospodarowania dla rozwoju miasta. Ma to m.in. odzwierciedlenie w przyjętym wieloletnim programie sporządzania mpzp¹³.

Rysunek 2. Zróżnicowanie przestrzenne procesu planistycznego w odniesieniu do decyzji lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzji o warunkach zabudowy w gminach powiatu plockiego

Źródło: Opracowanie własne

Przypisy

- ¹ Problemy w dziedzinie planowania przestrzennego – materiał informacyjny na posiedzenie Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej w dniu 11 maja 2016 r.
- ² <http://urbnews.pl/ustawa-o-planowaniu-zagospodarowaniu-przestrzennym>
- ³ K. Juchniewicz, *Znaczenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego kształtowaniu struktury przestrzennej obszarów wiejskich*, Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich 2011, nr 3, PAN, Oddział w Krakowie, s. 205-215.
- ⁴ P. Śleszyński, M. Andrzejewska, D. Cerić, A. Deręgowska, T. Komornicki, M. Rusztecka, J. Solon, P. Sudra, B. Zielińska, *Analiza stanu i uwarunkowań prac planistycznych w gminach w 2014 roku*, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa, Warszawa 2014, 220 s. + załączniki (w tym 36 plansz mapowych).
- ⁵ S. Hajduk, *Stan zaawansowania planowania przestrzennego w gminach województwa podlaskiego*, Studia Regionalne i Lokalne 2010, nr 1(39), s. 105-115; M. Musiał-Malago, *Stan zaawansowania planowania przestrzennego w gminach na przykładzie miasta Krakowa* [w:] Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 341, *Gospodarka i przestrzeń* (pod red. S. Korenik, N. Derlukiewicz), Wrocław 2014, s. 199-212; M. Feltynowski, *Planowanie miejscowe a użytkowanie terenów w wybranych gminach wiejskich województwa łódzkiego* [w:] Studia Obszarów Wiejskich, Tom XXXIV, Warszawa 2013, s. 221 - 231.
- ⁶ B. Prus, *Sytuacja planistyczna w Polsce -studium porównawcze*, Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich 2013, nr 2/II, PAN, Oddział w Krakowie, s. 123-135.
- ⁷ P. Teisseyre, *Zagospodarowanie przestrzenne w gminach*, www.mojapolis.pl/articles [dostęp: 09.2017].
- ⁸ *Stan aktualności studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin w województwie mazowieckim*, (red. Z. Strzelecki), Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego, Warszawa, 2015
- ⁹ P. Śleszyński, *Stan i jakość zagospodarowania przestrzennego w Polsce w świetle badań geograficznych* [w:] Materiały Konferencji pt. System planowania przestrzennego i jego rola w systemie zarządzania strategicznego, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Kazimierz Dolny, 30 września 2010.
- ¹⁰ B. Prus, *op. cit.*, s. 123-135.
- ¹¹ Na podstawie danych BDL.
- ¹² T. Borys (red.), *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju*, Warszawa-Białystok 2005.
- ¹³ *Wieloletni program sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta Płocka na lata 2014-2018 z perspektywą do 2020 roku*, Załącznik do Zarządzenia Nr 5137/2014 Prezydenta Miasta Płocka z dnia 03 listopada 2014, Płock, listopad 2014.

THE DYNAMICS OF SPATIAL PLANNING PROCESS THE RURAL DISTRICT OF PŁOCK BETWEEN 2010 AND 2015

Summary

The spatial development of a given area is based on the process set forth in the Planning and Land Use Act. The provisions included in it allow for two ways of obtaining a building permit, based on the local spatial development plan (mpzp) or the decision on the conditions of development and land development (WZ). The intensity of the development of the WZ is very different in different parts of the country. In this paper a multidisciplinary analysis was undertaken to show the positive and negative features of the planning process in the communes of the Płock district. It was made by using statistical data of GUS, included in BDL in the field of Local Government. It was used to measure quantitative and surface intensity of passing and issuing documents and planning decisions. The analysis allowed to show the differences and similarities between the administrative units in terms of spatial planning, so important for the achievement of spatial order.

DZIAŁALNOŚĆ ODDZIAŁU TNP W ŁĘCZYCY W LATACH 1977-2017

Towarzystwo Naukowe Płockie ma bardzo długą tradycję. Powstało w 1820 r. w Płocku i należy do najstarszych towarzystw w Polsce. Jego geneza wiąże się z wielką tragedią narodową: upadkiem Konstytucji 3 Maja 1792 r. (1799 r. – III rozbiór Polski) i utratą wolności. Kiedy nie dało się uratować wolności, postanowiono ratować polską kulturę, naukę, język, gospodarkę. Zaczęto więc tworzyć towarzystwa, które miały za zadanie chronić polskość. Towarzystwa o takim lub podobnym charakterze powstawały w różnych miastach polskich, np. w Warszawie – Towarzystwo Miłośników Historii, Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, w Krakowie – Towarzystwo Sztuk Pięknych, itd. Było ich bardzo dużo. Łęczyca, małe miasto (ok. 15 tys. mieszkańców) może być dumna, że towarzystwo takiej pięknej tradycji działa tutaj od 40 lat.

Oddział TNP w Łęczycy powstał 8 grudnia 1977 r. z inicjatywy ówczesnego prezesa TNP w Płocku Jakuba Chojnackiego i łęczyckich działaczy kultury, szczególnie mec. Władysława Zarachowicza, kiedy to Łęczyca w wyniku reformy administracyjnej w 1975 r. znalazła się w woj. płockim. Do tworzącego się Oddziału dołączyła grupa naukowców z wyższych uczelni łódzkich i PAN, m. in. prof. dr hab. Tadeusz Poklewski-Koziełł, prof. dr hab. Andrzej Abramowicz, prof. dr hab. Stefan Sztromajer, dr Maria Żemigała, prof. dr hab. Tadeusz Gałamon, dr Ryszard Rosin, dr Romuald Olaczek.

Pierwszy zarząd, powstały we wspomnianym już 1977 r., działał w następującym składzie: Włodzimierz Zarachowicz (przewodniczący), Grażyna Borowska (sekretarz do 1986 r.), Stanisław Pawlak (sekretarz od 1986 do 1994 r.), Alicja Łosińska (skarbnik), Mieczysław Cieniak, Tadeusz Gałamon (członkowie).

Zarząd przetrwał z małymi zmianami do 1991 r., do śmierci mec. W. Zarachowicza. W tym też roku przewodniczącym Oddziału został mgr inż. Bolesław Solarzski, który tę funkcję pełni do dziś.

Od 1991 r. Zarząd O/TNP w Łęczycy działa (z małymi wyjątkami), aż do dziś, czyli do 8 grudnia 2017 r. w następującym składzie: B. Solarzski (przewodniczący), M. Sęczkowska (sekretarz), A. Łosińska (skarbnik), H. Wójcik, M. Żydek (członkowie).

Najdłuższy staż członka O/TNP w Łęczycy mają: A. Łosińska, B. Solarzski, E. Stańczyk,

dr M. Żemigała – 40 lat, S. Pawlak i H. Wójcik – 31 lat, M. Pisarkiewicz – 27 lat, M. Sęczkowska – 24 lata, M. Żydek – 23 lata.

W 2008 roku w związku ze zmniejszeniem się składu osobowego Zarządu o 2 osoby (z 7 do 5), zgodnie ze Statutem, powołano Komisję Wydawniczą, w skład której weszli: L. Sztompka – przewodnicząca oraz S. Pawlak, S. Wiciński, dr T. Stolarczyk – członkowie. Jej skład zmienił się po śmierci Lucyny Sztompki w 2016 roku. Obecnie są to: Anna Dłużewska-Sobczak, Jolanta Górka-Sieradzka, Stanisław Pawlak, dr Tomasz Stolarczyk, Stanisław Wiciński (od tej pory książki wydawała Komisja).

Oddział TNP za swój cel przyjął badania przeszłości i teraźniejszości Łęczycy i Ziemi Łęczyckiej. Realizację owych celów oparł na współpracy z pracownikami wyższych uczelni i instytutów naukowych w Łodzi, Płocku, Toruniu i Warszawie, którzy jako członkowie Towarzystwa wnieśli swoją wiedzę i doświadczenie naukowe. Popularną formą stały się odczyty, sesje naukowe i rocznicowe, a ich tematyka dotyczyła aktualnych wydarzeń kulturalnych, historycznych, społeczno-politycznych i indywidualnych (np. rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja, rocznica odzyskania niepodległości w 1918 roku, Rok Sienkiewiczowski, rocznice śmierci członków O/TNP). Referaty wygłaszali znakomici uczeni, jak: prof. dr hab. Andrzej Abramowicz, dr Marian Chudzyński, prof. dr hab. Tadeusz Gałamon, prof. dr hab. Aleksander Gieysztor, prof. dr hab. Henryk Jaworowski, prof. dr hab. Stefan K. Kuczyński, prof. dr hab. Tadeusz Nowak, prof. dr hab. Tadeusz Poklewski-Koziełł, prof. dr hab. Zbigniew Świeczkowski, prof. dr hab. Jan Szymczak i wielu innych. Nic dziwnego, że nasze odczyty miały wysoki poziom i cieszyły się dużym uznaniem i frekwencją. Oprócz wyżej wymienionych, odczyty wygłaszali także miejscowi działacze kultury i członkowie O/TNP w Łęczycy: mec. Władysław Zarachowicz, mec. Piotr Korczeszcuk, Otylia Kokocińska, Maria Sęczkowska, Bolesław Solarzski, dr Tomasz Stolarczyk, Henryk Wójcik.

Należy podkreślić, iż wiele imprez kulturalnych i odczytów przygotowaliśmy wspólnie z Towarzystwem Miłośników Ziemi Łęczyckiej. Także wiele wydawnictw książkowych opracowaliśmy i wydaliśmy wspólnie. W latach 1977-2017 wydaliśmy 40 pozycji książkowych. Wiele z nich zyskało popularność także poza Łęczycą:

- 1984 – Stefan Krzysztof Kuczyński „Pieczęcie i herby miasta Łęczycy oraz Ziemi Łęczyckiej”, wydawca: TNP OŁ, TMZŁ.
- 1998 – Andrzej Abramowicz, Aleksander Gieysztor „Kultura średniowiecznej Łęczycy”, wydawca: TNP OŁ.
- 2000 – Praca zbiorowa pod redakcją Bolesława Solarskiego, Marii Sęczkowskiej i Apolonii Prasnowskiej „Przewodnik po Łęczycy i powiecie łęczyckim. Wydanie I”, wydawca: TNP OŁ, TMZŁ.
- 2001 – Praca zbiorowa pod redakcją Ryszarda Rosina „Łęczycza. Dzieje miasta. Monografia miasta do 1990 r.”, wydawca: TNP OŁ, TMZŁ.
- 2001 – Praca zbiorowa. Zespół Redakcyjny: Mirosław Pisarkiewicz, Maria Sęczkowska, Apollonia Prasnowska, Bolesław Solarski „Piękno Ziemi Łęczyckiej. Album fotograficzny”, wydawca: TNP OŁ, TMZŁ.
- 2002 – Praca zbiorowa pod redakcją Bolesława Solarskiego i Marii Sęczkowskiej „Pokłosie Zjazdu Gnieźnieńskiego. O początkach Kościoła w Łęczycy. XXV – lecie łęczyckiego Oddziału TNP”, wydawca: TNP OŁ, TMZŁ.
- 2004 – Książka „Suplement do monografii miasta” trzymała Nagrodę Jego Magnificencji Rektora UŁ.
- 2005 – Praca zbiorowa pod redakcją Jana Szymczaka „Przewodnik po Łęczycy i regionie łęczyckim. Wydanie II”, wydawca: TNP OŁ, TMZŁ, Urząd Miejski w Łęczycy, Starostwo Powiatowe w Łęczycy.
- 2006 – Praca zbiorowa pod redakcją Lucyny Sztompki – „Z dziejów Liceum Ogólnokształcącego im. Kazimierza Wielkiego w Łęczycy”, wydawca: Liceum Ogólnokształcące im. Kazimierza Wielkiego w Łęczycy, TNP OŁ.
- 2008 – Praca zbiorowa pod redakcją Jana Szymczaka „Przewodnik po Łęczycy i regionie łęczyckim. Wydanie III, poprawione i poszerzone”, wydawca: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Łęczycy, TNP OŁ, TMZŁ.
- 2009 – Praca zbiorowa pod redakcją Tadeusza Poklewskiego-Kozieł „Bohaterowie Bitwy nad Bzurą w naszej pamięci”, wydawca: TNP OŁ.
- 2010 – Praca zbiorowa. Zespół Redakcyjny: Maria Sęczkowska, Bolesław Solarski, Lucyna Sztompka, Henryk Wójcik „Piękno Ziemi Łęczyckiej”. Album fotograficzny. Wydanie II, wydawca: TNP OŁ, TMZŁ.
- 2011 – Praca zbiorowa pod redakcją Marii Żemięgały „850 lat w służbie Bogu i ludziom. Archikolegiata Łęczycka w Tumie”, wydawca: Archikolegiacka Kapituła Łęczycka w Tumie, TNP OŁ.

Pierwszą książką wydaną przez O/TNP w Łęczycy w 1984 r. była: „Herby miasta Łęczycy i pieczęcie Ziemi Łęczyckiej” pod red. Stefana K. Kuczyńskiego. Musimy nieskromnie przyznać, iż trzy spośród 40 pozycji wydawniczych, bo wśród tych 40 były i pozycje broszurowe, zdobyły bardzo prestiżowe wyróżnienia. Pierwsza z nich to monografia „Łęczycza. Dzieje miasta do 1990” – Praca zbiorowa pod red. dra Ryszarda Rosina. Otrzymała Złoty Ekslibris Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Józefa Piłsudskiego w Łodzi za rok 2001 w kategorii najlepsza książka popularnonaukowa o Ziemi Łódzkiej dla zespołu redakcyjnego książki „Łęczycza – monografia miasta do 1990 r.”

Drugi Złoty Ekslibris otrzymało Towarzystwo Naukowe Płockie Oddział w Łęczycy i TMZŁ za wydanie publikacji „Nekropolie Łęczycy, Piękno ukryte w detalu” (red. L. Sztompka, Wydawca: O/TNP w Łęczycy, TMZŁ i Archiwum) w kategorii Najlepsze Wydawnictwo Albumowe Ziemi Łódzkiej.

Trzecia wyróżniona i nagrodzona książka to „Dzieje miasta w średniowieczu i w XX wieku. Suplement do monografii miasta” pod red. J. Szymczaka otrzymała Nagrodę Zespołową Stopnia Pierwszego Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu Łódzkiego w 2004 r.

Miło nam jest poinformować, iż Złoty Ekslibris Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łodzi otrzymała również książka wydana przez Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną w Łęczycy „Łęczycza zapomniana (II wydanie)”, do której teksty napisali m.in. członkowie O/TNP A. Łosińska, M. Pisarkiewicz a M. Żydek zaprojektowała okładkę. Nasze książki mają piękną i ciekawą oprawę graficzną, która przyciąga wzrok. Jest to niewątpliwą zasługą naszej koleżanki – plastyczki Mirosławy Żydek. Zdjęcia do większości naszych publikacji wykonał Przemysław Marynowski, nasz wspierający kolega i fotograf.

Potwierdzeniem naszych sukcesów wydawniczych jest fakt, że jesteśmy często proszeni do napisania, opracowania czy korekty tekstu. Tak było w przypadku m.in. Urzędu Gminy w Ozorkowie, gdzie podjęliśmy się opracowania monografii pt. „Gmina Ozorków. Historia i współczesność” (redakcja L. Sztompka) oraz albumu fotograficznego zabytków przyrody i ciekawych obiektów gminy, do których zdjęcia wykonał Przemysław Marynowski, a oprawę graficzną Mirosława Żydek.

Druga pozycja to książka „70 lat w służbie św. Huberta. Historia Koła Łowieckiego nr 4 »Boruta« w Łęczycy” autorstwa Stanisława Wicińskiego. Opracowanie plastyczne i projekt okładki przygotowała Mirosława Żydek, a korektę tekstu – Maria Sęczkowska.

Wydaliśmy także książkę autorstwa Wiktoryna Grąbczewskiego „Skrwawiona Bzura”, która cieszyła się powodzeniem i miała dwa wydania. Należy podkreślić, iż wszystkie prace związane z wydaniem książek, odczytami i in. wykonujemy społecznie.

Propagowanie wiedzy o przeszłości i teraźniejszości Łęczycy i Ziemi Łęczyckiej poprzez odczyty, wystawy, wydawnictwa zostało zauważone i docenione m.in. przez władze miejscowe (UM i Starostwo), co znalazło odbicie w przyznawaniu zaszczytnych tytułów i statuetek. Zaszczytny tytuł „Honorowego Obywatela Miasta Łęczycy” otrzymali: prof. dr hab. Tadeusz Poklewsko-Kozieł (2001), doc. dr Ryszard Rosin (2001), prof. dr hab. Henryk Jaworowski (2007), mgr inż. Bolesław Solarski (2007), prezes TMZŁ Otylia Kokocińska (2008), prof. dr hab. Jan Szymczak (2010), ks. dziekan Zbigniew Łuczak (2011), prof. dr hab. Andrzej Tomczak (2012).

Statuetki „Przyjaciel Łęczycy” otrzymały: Lucyna Sztompka i Mirosława Żydek.

Odnaczenia członków O/TNP w Łęczycy: prof. dr hab. Tadeusz Poklewsko-Kozieł – Medal Komisji Edukacji Narodowej (1995), Krzyż Kowalewski Orderu Odrodzenia Polski (2004), Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2012); mgr inż. Bolesław Solarski – Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (2003), Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2012); ks. prałat Kazimierz Gorszwa – Dyplom Uznania Ministerstwa Kultury i Sztuki.

Złote Krzyże Zasługi otrzymali: ks. prałat Kazimierz Gorszwa (1995), Wanda Pugef-Paździór (1996), Mirosław Pisarkiewicz (2003), Alicja Łosińska (2006), dr Maria Żemigąła (2014), Lucyna Sztompka (2015), Mirosława Żydek (2015).

Srebrne Krzyże Zasług otrzymali: Jolanta Górka-Sieradzka (2016), Lucyna Sztompka (2011), Stanisław Pawlak (2011), dr Maria Żemigąła (2011), Alicja Łosińska (2011), dr Tomasz Stolarczyk (2011).

Odnaki „Zasłużony dla kultury polskiej” bądź „Zasłużony działacz kultury” otrzymali: Anna Dłużewska-Sobczak, Alicja Łosińska, Stanisław Pawlak, Mirosław Pisarkiewicz, Apolonia Prasnowska, Bolesław Solarski, Maria Sęczkowska, Stanisław Wiciński, Henryk Wójcik, Mirosława Żydek.

Dyplom Marszałka Województwa Mazowieckiego otrzymali: Bolesław Solarski, Henryk Wójcik.

Dyplom Towarzystwa Naukowego Płockiego otrzymali: Jolanta Górka-Sieradzka, Maria Sęczkowska, Mirosława Żydek i in. spoza Oddziału.

List gratulacyjny Ministra Oświaty i Wychowania otrzymała Lucyna Sztompka.

Listy gratulacyjne od Marszałka Województwa Mazowieckiego otrzymali: Bolesław Solarski, Henryk Wójcik.

Listy gratulacyjne i dyplomy członkowie Zarządu O/TNP otrzymywali kilkakrotnie od władz miasta i powiatu. Wiele też razy książki i dyplomy wręczali nam prezesi TNP w Płocku – dr Jakub Chojnach, prof. dr hab. Zbigniew Kruszewski. Wszystkim bardzo dziękujemy.

Członkowie Zarządu O/TNP w Łęczycy współpracują ze środowiskiem intelektualnym miasta, uczestnicząc w obchodach rocznicowych świąt państwowych, miesięcznych i okazjonalnych. Jesteśmy zapraszani do udziału w różnych imprezach i odczytach i sami zapraszamy serdecznie na wszelkie imprezy przez nas organizowane młodzież, nauczycieli oraz społeczność Łęczycy.

Podsumowując, nasz 40-letni dorobek, należy stwierdzić, że:

- mamy 8 Honorowych Obywateli m. Łęczycza;
- wydaliśmy 40 książek, które zdobyły popularność w środowisku, a trzy z nich zdobyły prestiżowe nagrody;
- gościliśmy w O/TNP wybitnych naukowców, w większości historyków – mediewistów, ale i pisarzy z Warszawy, Łodzi, Krakowa, Płocka i Torunia.
- mamy bardzo dobry kontakt z naszymi władzami miasta, powiatu, gminy. Nie tylko uczestniczą w naszych sesjach naukowych, odczytach, ale i wspierają nas finansowo, udostępniając sale na odczyty, zapewniając dowóz do Płocka, Łodzi, itd.
- cieszymy się uznaniem w środowisku łęczyckim, jesteśmy zapraszani na różne imprezy kulturalne, ale i my serdecznie zapraszamy władze TN w Płocku, UM i powiatu, nauczycieli, młodzież, ale i społeczeństwo, mieszkańców Łęczycy.
- byliśmy lub raczej jesteśmy w kontakcie z PAN, UŁ w Łodzi, gdzie mamy przyjaciół i chętnych prelegentów. Szczególnie serdecznie wspominamy naszych przyjaciół: ś.p. prof. dr hab. Tadeusza Poklewskiego-Kozieł, prof. dr hab. Andrzeja Tomczaka, doc. dr. Ryszarda Rosina, Lucynę Sztompkę i wielu innych. Cześć Ich Pamięci.

Bardzo ubolewamy nad faktem, iż obecnie nie mamy swojej siedziby, swojego kąta na spotkania, odczyty, wystawy, itp. Nie mamy pomieszczenia na dokumenty, książki, to bardzo utrudnia nam pracę. Dzięki uprzejmości dyrektora Archiwum w Płocku i kierownika Oddziału Archiwum Państwowego w Łęczycy, możemy korzystać z sali wykładowej, ale tylko w przypadku wspólnego organizowania odczytów lub wystaw.

Maria Sęczkowska

WŁADZE TOWARZYSTWA NAUKOWEGO PŁOCKIEGO I JEGO JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE NA KADENCJĘ 2018–2022

Podczas obrad Walnego Zgromadzenia Sprawozdawczo-Wyborczego Towarzystwa Naukowego Płockiego, które odbyło się 16 kwietnia 2018 r. miały miejsce m.in. wybory nowych władz stowarzyszenia, ponieważ dobiegła końca czteroletnia kadencja Zarządu. Wśród kandydatów zaproponowanych do nowego kierownictwa TNP, z dotychczasowego składu znaleźli się: prof. nadzw. dr hab. inż. Zbigniew Kruszewski, prof. dr hab. inż. Daniela Żuk, dr Grzegorz Gołębiowski, dr Liliana Tomaszewska i mgr Jan Milner. Z dalszej pracy w Zarządzie zrezygnował ks. prof. dr hab. Michał Marian Grzybowski, przez ostatnie 16 lat wiceprezes TNP. Doc. dr Wiesław Koński, który od 1981 r. był redaktorem naczelnym „Notatek Płockich” i przewodniczącym Komisji Wydawniczej, a od 1983 r. pełnił funkcję sekretarza generalnego, zrezygnował z pełnionych funkcji w lutym 2018 r. Zmarł 5 kwietnia 2018 r. Ponieważ zgodnie ze Statutem Towarzystwa Zarząd składa się z siedmiu osób, oprócz wymienionych wyżej, wpłynęły jeszcze dwie kandydatury: ks. prof. nadzw. dr hab. Daniela Brzezińskiego, nauczyciela akademickiego na Wydziale Teologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i dr. Tomasza Piekarskiego, dyrektora Archiwum Państwowego w Płocku.

Uczestnicy Walnego Zgromadzenia w głosowaniu jawnym przyjęli zaproponowany skład władz TNP na kadencję 2018–2022. Tego samego dnia odbyło się zebranie nowo wybranego Zarządu, który ukonstytuował się – jego członkowie zdecydowali

o podziale funkcji i zadań. Prezesem ponownie wybrano prof. Zbigniewa Kruszewskiego, który pracami Zarządu kieruje od 2002 r. Obowiązki wiceprezesa nadal będzie sprawował dr Grzegorz Gołębiowski (w Zarządzie od 2002 r., od 2014 r. – wiceprezes), który jednocześnie będzie redaktorem naczelnym „Notatek Płockich” oraz przewodniczącym Komisji Wydawniczej. Wiceprezesem będzie również ks. prof. Daniel Brzeziński – jako przewodniczący Komisji Badań Naukowych odpowiedzialny w Zarządzie za sprawy naukowe, a także za Bibliotekę im. Zielińskich i Seminarium Doktoranckie. Sekretarzem generalnym wybrano dr. Tomasza Piekarskiego – w zakres jego obowiązków wejdą sprawy wewnętrzne i organizacyjne (członkowie, sekcje, oddziały). Skarbnikiem, tak jak w ostatnich czterech kadencjach, nadal pozostanie mgr Jan Milner odpowiedzialny za skarb, sprawy finansowe i prawne. Prof. Daniela Żuk jako członek Zarządu odpowiadać będzie za konferencje, odczyty naukowe i wystawy, natomiast do zadań dr Liliany Tomaszewskiej należeć będą inicjatywy naukowe i społeczne Zarządu TNP oraz współpraca z towarzystwami naukowymi i innymi partnerami, w tym zagranicznymi.

Walne Zgromadzenie Towarzystwa Naukowego Płockiego wybrało również Komisję Rewizyjną, której kadencja w dotychczasowym składzie dobiegła końca. Podczas zebrania 23 kwietnia 2018 r. Komisja Rewizyjna ukonstytuowała się w składzie: mgr Teresa Dobrosielska – przewodnicząca, mgr inż. Jan Waluś – sekretarz oraz dr Andrzej Dwojnych, dr Małgorzata Panek, mgr inż. Paweł Śliwiński – członkowie.

16 kwietnia 2018 r. Zwyczajne Walne Zgromadzenie Sprawozdawczo-Wyborcze TNP. Prezes prof. Zbigniew Kruszewski (z prawej) składa podziękowanie za wieloletnią społeczną pracę w zarządzie Towarzystwa ks. prof. Michałowi M. Grzybowskiemu

16 kwietnia 2018 r. Zwyczajne Walne Zgromadzenie Sprawozdawczo-Wyborcze TNP. Sala obrad, moment głosowania

Zarząd Towarzystwa Naukowego Płockiego wybrany przez Walne Zgromadzenie 16 kwietnia 2018 r. na kadencję 2018–2022. Na zdjęciu od lewej: mgr Jan Milner – skarbnik, dr Liliana Tomaszewska – członek Zarządu, dr Grzegorz Gołębiowski – wiceprezes, prof. Zbigniew Kruszewski – prezes, ks. prof. Daniel Brzeziński – wiceprezes, prof. Daniela Żuk – członek Zarządu, dr Tomasz Piekarski – sekretarz generalny

W pierwszym kwartale 2018 r. odbyły się walne zebrania sprawozdawczo-wyborcze w oddziałach Towarzystwa. Wybory nowych władz Oddziału TNP w Łęczycy przeprowadzono 25 stycznia 2018 r. Skład Zarządu Oddziału przedstawia się następująco: mgr inż. Bolesław Solarzski – przewodniczący, mgr inż. Stanisław Pawlak – sekretarz, mgr Alicja Łosińska – skarbnik oraz mgr Anna Dłużewska-Sobczak i dr Tomasz Stolarczyk – członkowie Zarządu.

W wyniku wyborów przeprowadzonych w Oddziale TNP w Sierpcu podczas zebrania 17 lutego 2018 r. zdecydowano, że w kadencji 2018–2022 Oddziałem kierować będą: mgr Piotr Urbański – przewodniczący, dr Henryk Dymek – sekretarz oraz dr Ewa Jancewicz, dr Elżbieta Gozdowska i mgr Magdalena Staniszevska – członkowie Zarządu.

W strukturze organizacyjnej TNP funkcjonują sekcje, których działalność skupia się wokół określonych dziedzin nauki, bądź zagadnień życia społecznego. Od 2014 r. istnieje sześć następujących Sekcji: Dialogu, Historyczna, Nauk Humanistycznych, Nauk Społecznych, Nauk Technicznych, Pedagogiczna. Członkowie należący do danej sekcji wybierają ze swego grona zarząd, którego kadencja trwa w tym samym okresie czterech lat co kadencja Zarządu Towarzystwa Naukowego Płockiego.

Wybory nowego Zarządu Sekcji Pedagogicznej odbyły się przed upływem kadencji, w listopadzie 2017 r. Od tego czasu Zarząd Sekcji stanowią: dr Małgorzata Kamińska – przewodnicząca, dr Agnieszka Głowała – wiceprzewodnicząca, dr Maria Chmielewska – sekretarz.

Sekcja Historyczna zebranie wyborcze odbyła 15 marca 2018 r. Dr Marian Chudzyński, który kierował Sekcją przez 47 lat zrezygnował z ponownego kandydowania. Nowym przewodniczącym Sekcji Historycznej wybrano dr. Grzegorza Gołębiowskiego. W skład Zarządu weszli również: prof. nadzw. dr hab. Anna Maria Stogowska – wiceprzewodnicząca, dr Tomasz Piekarski – sekretarz oraz dr Jan Przedpełski – członek Zarządu.

W Sekcji Nauk Technicznych z uwagi na specyfikę i różnorodność dziedzin nauk technicznych funkcjonują zespoły tematyczne. Podczas zebrania 12 kwietnia 2018 r. wybrano Zarząd, do którego weszli: mgr Andrzej Borczuk jako przewodniczący, dr inż. Jacek Olszacki – wiceprzewodniczący, mgr inż. arch. Iwona Wierzbicka, która objęła funkcję sekretarza oraz mgr Piotr Szczodrowski jako członek Zarządu. Zespołem ds. architektury, budownictwa, planowania przestrzennego i rewitalizacji kierować będzie I. Wierzbicka, zespołem ds. techniki – J. Olszacki, zespołem ds. nauk matematycznych i informatyki – P. Szczodrowski.

Zarząd Sekcji Nauk Społecznych wybrany na zebraniu 25 kwietnia 2018 r. pozostał w składzie jak dotychczas: dr Waldemar Podel – przewodniczący, dr Mariola Szewczyk-Jarocka – wiceprzewodnicząca i dr Anna Nowacka – sekretarz.

Wybory w Sekcji Dialogu odbyły się 24 maja 2018 r. Zarząd ukonstytuował się w składzie: ks. prof. dr hab. Ireneusz Mroczkowski – przewodniczący, prof. nadzw. dr hab. Leszek Zygnier – sekretarz, doc. dr Kazimierz Waluch – członek Zarządu.

Do czerwca 2018 r. nie przeprowadzono jeszcze wyborów w Sekcji Nauk Humanistycznych, w związku z czym kieruje nią dotychczasowa przewodnicząca dr Wioletta Żórawska.

Wymienione wyżej sekcje Towarzystwa działają w ramach Komisji Badań Naukowych, której przewodniczy ks. prof. Daniel Brzeziński. Jak już wspomniano przewodniczącym Komisji Wydawniczej jest dr Grzegorz Gołębiowski.

W związku z rezygnacją wieloletniego redaktora naczelnego „Notatek Płockich” doc. dr. Wiesława

Końskiego zaszły zmiany w składzie kolegium redakcyjnego kwartalnika. Począwszy od niniejszego numeru – 2 (255) z 2018 r. – „Notatki Płockie” tworzy zespół w składzie: dr Grzegorz Gołębiowski – redaktor naczelny, mgr Agnieszka Ciechomska – sekretarz redakcji, mgr Małgorzata Duch – redaktor językowy, dr Andrzej Dwojnych, dr Tomasz Piekarski, dr Waldemar Podel, prof. nadzw. dr hab. inż. Renata Walczak.

Maciej Wróbel

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

WIESŁAW ADAM KOŃSKI (1948-2018) DZIENNIKARZ, DZIAŁACZ TNP, WYKŁADOWCA AKADEMICKI

Abstrakt

Artykuł poświęcony jest sylwetce zmarłego 5 kwietnia 2018 r. działacza Towarzystwa Naukowego Płockiego. Zmarły pełnił funkcję redaktora naczelnego „Notatek Płockich”, sekretarza generalnego i przewodniczącego komisji wydawniczej. Przez 37 lat redagował „Notatki”, które w ciągu tego czasu zmieniły się w profesjonalne pismo popularnonaukowe. Poza tym W. Koński był wykładowcą akademickim w kilku szkołach wyższych oraz znanym prasoznawcą. Był autorem i redaktorem wielu artykułów i opracowań naukowych.

Słowa kluczowe: Płock, Towarzystwo Naukowe Płockie, Wiesław Koński

Jak już informowaliśmy w poprzednim numerze, 5 kwietnia 2018 r. niespodziewanie zmarł Wiesław Koński, wieloletni redaktor naczelny „Notatek Płockich”, sekretarz generalny TNP i przewodniczący Komisji Wydawniczej. Zmarły był też uznanym medioznawcą, wykładowcą akademickim i wychowawcą setek studentów kilku uczelni. Jednak najbardziej kojarzył się z „Notatkami Płockimi”, którym poświęcał wiele czasu i trudu, pracując społecznie jako redaktor naczelny od wiosny 1981 r. do wiosny 2018 r. Z racji wielkiej jego roli w działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego, poświęcamy mu ten skromny szkic biograficzny, licząc na to, że stanie się to inspiracją dla przyszłego biografy zmarłego Redaktora Naczelnego naszego czasopisma.

Wiesław Adam Koński urodził się 1 grudnia 1948 r. w Wałbrzychu. Jego ojciec w czasie II wojny światowej przedostał się do Wielkiej Brytanii i był oficerem w polskich dywizjonach bombowych 301 i 304, a po wojnie pracował jako nauczyciel i dyrektor placówek oświatowych. Po jakimś czasie rodzina przeniosła się do Jastki na Podkarpaciu, gdzie W. Koński ukończył tamtejsze Technikum Chemiczne. Już wtedy odkrył w sobie żytkę dziennikarską, gdyż jako uczeń zamieszczał teksty w bardzo czytelnym wtedy „Sztandarze Młodych”.

W 1966 r. odbywał praktykę zawodową w Mazowieckich Zakładach Rafineryjnych i Petrochemicznych i zapewne wtedy podjął decyzję podjęcia pracy w Petrochemii. Po skończeniu technikum w 1967 r. zamieszkał w Płocku. Początkowo pracował jako destylatorowy, piecowy i sterowniczy. Praca w produkcji w MZRIP stanowiła w istocie epizod w jego życiu zawodowym, bowiem zainteresowania i predyspozycje humanistyczne wzięły górę. Po kilku

Doc. dr Wiesław Koński, 29 września 2016 r.

Fot. Maciej Wróbel

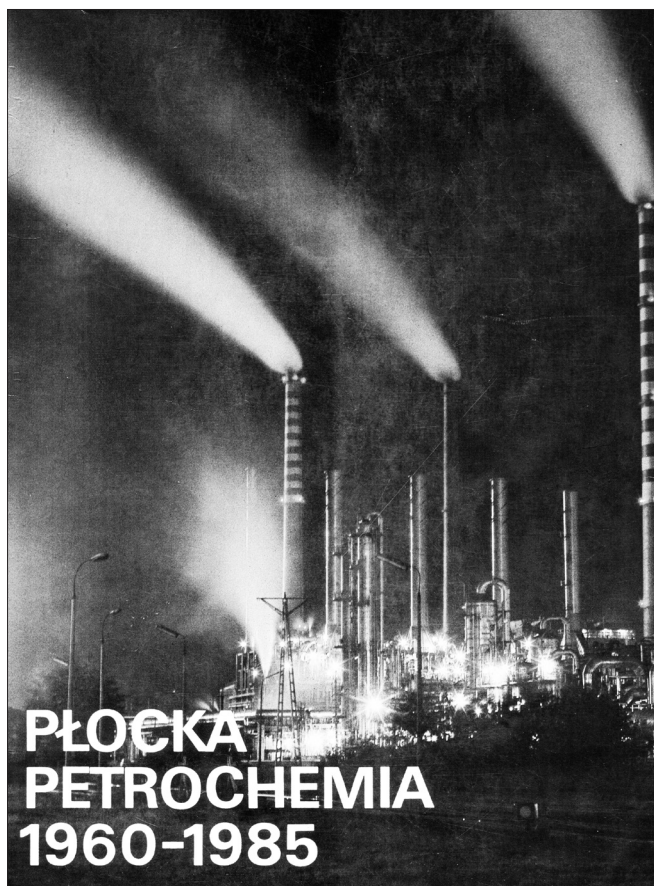
latach przeszedł do pracy dziennikarskiej w Petrochemii jako kierownik zakładowego radiowęzła, kierownik działu informacji i rzecznik prasowy Petrochemii oraz w listopadzie 1981 r. reaktywator i redaktor naczelny tygodnika „Petro-Echo”, którym kierował do grudnia 1985 r. Tymczasem w 1979 r.

ukończył studia dziennikarskie na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Plonem jego pracy w MZRiP była bogato ilustrowana monografia „Płocka Petrochemia 1960-1985”¹, nagrodzona w otwartym ogólnopolskim konkursie, zorganizowanym przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego, Polskie Towarzystwo Historii Techniki i Naczelną Organizację Techniczną. Tematem konkursu była „historia zakładu przemysłowego – wielkiego przedsięwzięcia inżynierskiego”, a fundatorem nagrody – redakcja prestiżowego wtedy tygodnika „Polityka”².

W 1980 r. został przyjęty do Towarzystwa Naukowego Płockiego, przejmując po śmierci Franciszka Dorobka w 1981 r. funkcję redaktora naczelnego „Notatek Płockich” oraz przewodniczącego komisji wydawniczej TNP. Obie te funkcje pełnił nieprzerwanie do rezygnacji – ze względu na stan zdrowia – w lutym 2018 r. Funkcję przewodniczącego kolegium redakcyjnego „Notatek Płockich” objął w szczególnym czasie przełomu politycznego w Polsce. Z jego inicjatywy „Notatki” zaczęły się stopniowo zmieniać w pismo o wyraźnie naukowym charakterze. Starał się pozyskiwać nowych autorów, nie zawsze przychylnie ocenianych przez ówczesne władze.

Strona tytułowa opracowania Płocka Petrochemia 1960-1985”

Zarząd TNP pozytywnie ocenił jego starania, bowiem już w 1983 r. powierzył mu kolejną odpowiedzialną funkcję – sekretarza generalnego TNP. Jednak jego najważniejsza aktywność ogniskowała się wokół przygotowywania kolejnych numerów „Notatek Płockich”. Łącznie spod jego ręki wyszło 149 numerów pisma – od nr. 1(106)/1981 do nr. 1(254)/2018 – co będzie rekordem trudnym do pobicia. Szczególnie skomplikowana była sytuacja w pierwszej połowie lat 80., kiedy na problemy z drukarnią nałożył się jeszcze stan wojenny i zawieszenie wydawania wszystkich czasopism. Nadrabianie straconego czasu i zerwania ciągłości wydawnictwa trwało kilka lat i dopiero od 1986 r. „Notatki” ukazywały się już regularnie co kwartał. Przez kolejne lata skład redakcji ulegał zmianie, natomiast niezmiennie redaktorem naczelnym pozostawał Wiesław Koński. Zaangażowanie się w działalność w Towarzystwa zaowocowało też – w ramach Seminarium Doktoranckiego TNP – przygotowaniem pod kierunkiem prof. Anny Słomkowskiej pracy doktorskiej na temat „Prasa płocka w latach 1945-1981”. Obrona pracy odbyła się w czerwcu 1990 r. na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. W ten sposób Wiesław Koński uzyskał tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie mediów i stał się najlepszym znawcą prasy płockiej i coraz bardziej uznawanym prasoznawcą. Praca doktorska miała pionierski charakter i była pierwszym naukowym opracowaniem płockiej prasy. Bezpośrednio po uzyskaniu doktoratu – z jego inspiracji – w TNP odbyło się sympozjum naukowe pt. *Prasa lokalna* z udziałem medioznawców z całej Polski. W. Koński wygłosił na niej referat, oparty o jego pracę doktorską – „Dzieje prasy płockiej”³.

Uzyskanie doktoratu przypadło na czas wielkich przemian ustrojowych w Polsce, co otwierało – także przed nim – nowe możliwości zawodowe i naukowe. W latach 1985-1991 oraz 1994-1998 pełnił funkcję rzecznika prasowego wojewody płockiego, a w latach 1999-2000 – rzecznika prasowego prezydenta miasta Płocka. Równocześnie rozpoczął pracę naukowo-dydaktyczną w kilku wyższych uczelniach: Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy, Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku i Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku. W tej ostatniej uczelni, z której przeszedł na emeryturę, pełnił kolejno funkcje dziekana Wydziału Politologii i Stosunków Międzynarodowych, dziekana Wydziału Nauk Społecznych oraz dziekana Wydziału Administracji i Zarządzania Filii w Wyszkowie. W ramach pracy na uczelniach organizował liczne konferencje i sesje naukowe, sam uczestniczył w wielu przedsięwzięciach naukowych,

wygaszając referaty i przygotowując do druku różne publikacje naukowe. I oczywiście wykształcił rzesze studentów, którzy zawdzięczają mu zdobycie kwalifikacji zawodowych, co często otworzyło im drogę do zdobycia ciekawej i satysfakcjonującej pracy. Oprócz tego współpracował z płockimi liceami: im. Władysława Jagiełły i Stanisława Małachowskiego, gdzie prowadził z uczniami zajęcia dziennikarskie.

W. Koński jako dziennikarz opublikował ponad 1,5 tys. artykułów, natomiast po podjęciu działalności naukowej stał się cenionym prasoznawcą i redaktorem czasopism naukowych. W latach 1995-2000 był sekretarzem redakcji „Płockiego Rocznika Historyczno-Archivalnego”, a od 2000 r. był sekretarzem redakcji dwumiesięcznika „Humanizacja Pracy”, wydawanego przez Szkołę Wyższą im. Pawła Włodkowica.

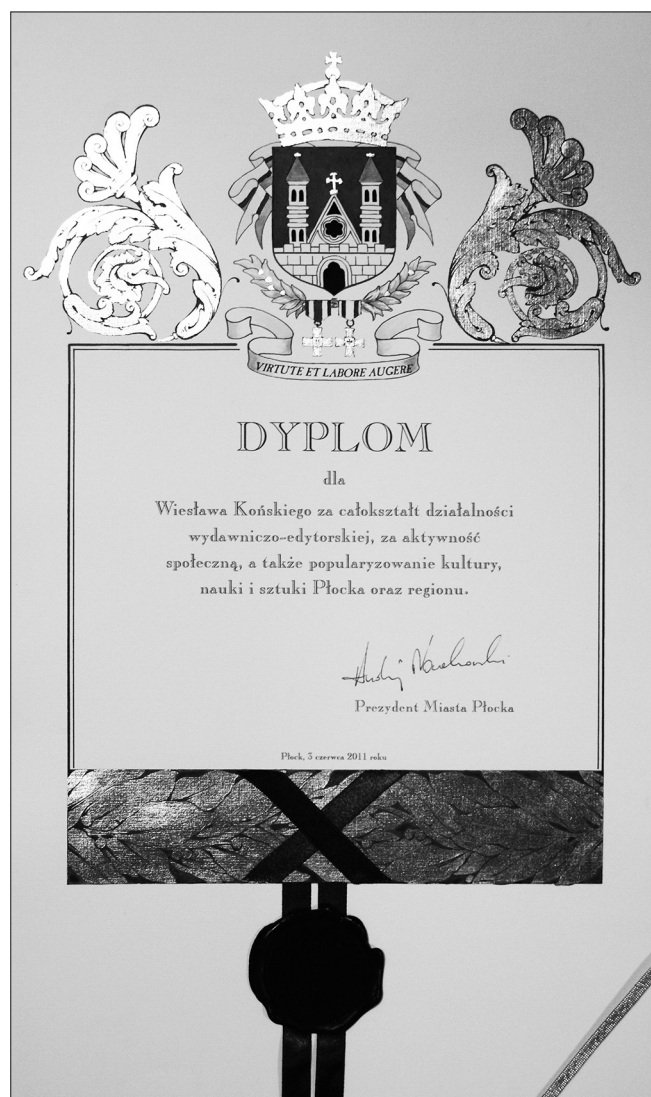
Po upadku komunizmu redagowane przez niego „Notatki Płockie” otworzyły się na nowych autorów i nowe tematy, dotychczas pomijane ze względów politycznych. Dotyczyło to zwłaszcza traktowanej wcześniej marginalnie historii Płocka i Mazowsza Płockiego w latach II RP. Była wśród nich tematyka żydowska, obrona Płocka w 1920 r., postać Józefa Piłsudskiego, kwestie wyznaniowe i inne⁴.

Kolejne jubileusze „Notatek” były zwykle uroczyste obchodzone, podkreślane okolicznościowymi spotkaniami, sesjami i konferencjami naukowymi. W grudniu 1986 r. z okazji 30-lecia kolegium redakcyjne przyjął wojewoda płocki Antoni Bielak⁵, 10 lat później – na 40-lecie czasopisma – redakcję przyjął wojewoda płocki Krzysztof Kołach⁶, w 2004 r. uczczono wydanie 200. numeru „Notatek” sesją naukową *Czasopisma społecznego ruchu naukowego*. Na tę okoliczność na ręce W. Końskiego nadeszło wiele listów gratulacyjnych, m.in. od ówczesnego marszałka Sejmu Józefa Oleksego. W czasie sesji dr Wiesław Koński wygłosił wielce interesujący i wartościowy referat *Geneza powstania i rozwój „Notatek Płockich” w latach 1956-2004*⁷. We wrześniu 2016 r. z okazji 60-lecia „Notatek Płockich” w TNP odbyła się konferencja naukowa *Czasopisma towarzyszeń naukowych*, która uświetniła jubileusz. Licznie przyjechali na nią profesorowie różnych specjalności i wydawcy czasopism naukowych, a red. W. Koński odebrał wiele zasłużonych gratulacji⁸.

Wychodząc naprzeciw przemianom technologicznym, wszystkie numery od 1956 r. zostały zdigitalizowane i początkowo nagrane na płytę CD i sprzedawane, a od 2011 r. udostępniane bezpłatnie w internecie. W ramach nadawania „Notatkom Płockim” w pełni naukowego charakteru

od nr 1/2007 wprowadzono Radę Naukową, kierowaną przez Prezesa TNP prof. Zbigniewa Kruszewskiego, a od nr 1/2008 dodano abstrakty artykułów, słowa kluczowe, streszczenia i spisy treści w języku angielskim. Między innymi dzięki temu po wprowadzeniu przez MNiSW punktacji czasopism naukowych, „Notatki” otrzymały w 2013 r. pięć, a w 2015 r. – sześć punktów, co było dużym sukcesem. „Notatki Płockie” jako czasopismo popularno-naukowe i naukowe do dzisiaj są swoistym ewenementem na polskim rynku wydawniczym, gdyż nieprzerwanie ukazują się od ponad 60 lat. Jest to niewątpliwie zasługą jego wieloletniego redaktora naczelnego – W. Końskiego⁹.

Zmarły był też redaktorem różnego typu opracowań naukowych, m.in. monografii LO im. Małachowskiego w Płocku¹⁰, wydawcą wspomnień Zygmunta Kozaneckiego (wspólnie z Jerzym Stefańskim i Andrzejem Papierowskim)¹¹, wspomnień płoczan¹², materiałów pokonferencyjnych dla uczczenia

Dyplom uznania, przyznany W. Końskiemu przez Prezydenta Miasta Płocka Andrzeja Nowakowskiego 3 czerwca 2011 r.

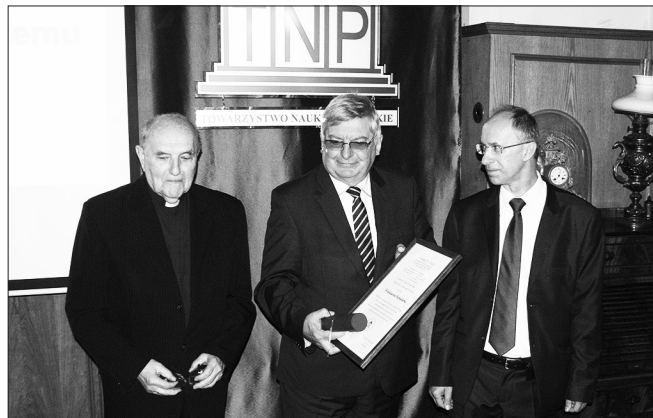

150-rocznicy urodzin Ludwika Krzywickiego¹³. Plonem przygotowanej przez niego sesji naukowej, która odbyła się w grudniu 2003 r. w siedzibie TNP na temat *Mazowieckie media lokalne i regionalne* była publikacja o tym samym tytule¹⁴. Podobnej tematyki dotyczyło opracowanie na temat mediów na Kujawach i ziemi dobrzyńskiej, będące plonem sesji naukowej w WSH-E we Włocławku¹⁵. Przez jego ręce przeszły praktycznie wszystkie publikacje TNP, łącznie ok. 130 pozycji, dotyczących Płocka i regionu płockiego.

Wielkim jego dziełem były cztery wydania – od 2002 r. sukcesywnie uzupełnianej co pięć lat – bibliografii zawartości „Notatek Płockich”¹⁶. Dzięki jego benedyktyńskiej pracy powstało opracowanie służące wszystkim historykom Płocka i regionu płockiego, którzy uzyskali znakomite narzędzie, pozwalające łatwo wyszukać interesujące ich artykuły, opublikowane w „Notatkach”. Z przygotowywanego opracowania historycznego prasy płockiej zdążył opublikować tom pierwszy, dotyczący prasy wydawanej do 1945 r.¹⁷ Opracował również bibliografię zawartości 10 lat „Humanizacji Pracy”¹⁸.

We wrześniu 2016 r. za pracę na rzecz TNP na wniosek Zarządu uchwałą Walnego Zgromadzenia członków TNP z 11 kwietnia 2016 r. został

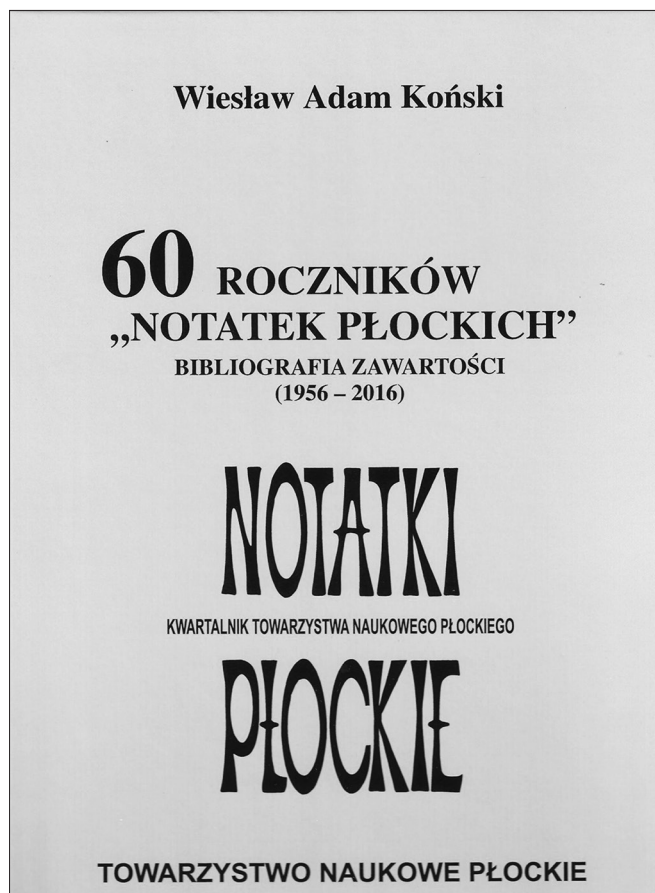
wyróżniony tytułem Członka Honorowego Towarzystwa Naukowego Płockiego. W czasie uroczystości wręczenia dyplomu we wrześniu 2016 r. wygłosił bardzo interesujący odczyt pt. „Wiadomości Płockie (1956-1957) – zapomniany tytuł”, potwierdzając swoją doskonałą znajomość płockiej prasy¹⁹.

Wręczenie doc. dr. W. Końskiemu tytułu Honorowego Członka Towarzystwa Naukowego Płockiego, 29 września 2016 r. Od lewej – ks. prof. M. M. Grybowski, doc. dr W. Koński, dr G. Gołębiowski.
Fot. M. Wróbel

Poza działalnością zawodową i społeczną miał także jeszcze jedną pasję: szaradziarstwo. Od 1967 r. opublikował w prasie ok. 1500 krzyżówek i innych zadań. W swej pracy był bardzo skrupulatny i dokładny. Corocznie na Walnym Zgromadzeniu członków TNP referował wytyczne do planu pracy na rok następny. Za swoją pracę zawodową i działalność społeczną był wielokrotnie wyróżniany i nagradzany, m.in. Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Brązowym, Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski²⁰.

Tak więc – choćby na podstawie tego krótkiego wspomnieniowego szkicu - trudno sobie wyobrazić

Czwarte wydanie bibliografii zawartości „Notatek Płockich” z 2016 r.

W. Koński wygłasza referat nt. „Wiadomości Płockie”. TNP, 29 września 2016 r.
Fot. M. Wróbel

historię i działalność TNP ostatnich niemal 40 lat bez doc. dr. Wiesława Końskiego. Wprawdzie w lutym 2018 r. zrezygnował z funkcji sekretarza generalnego i redaktora naczelnego „Notatek Płockich”, jednak nie zamierzał całkowicie wyłączać się z aktywności w Towarzystwie. Ciągłe był redaktorem przygotowywanego do druku trzeciego tomu *Dziejów Płocka* (po 1945 r.), zamierzał wydać drugi tom

swojej monografii o płockiej prasie (po 1945 r.). Przedwczesna śmierć przerwała te plany. Wiesław Koński pozostanie w naszej pamięci jako człowiek skromny, życzliwy ludziom i służący innym pomocą, jeden z filarów TNP ostatnich 40 lat. Bardzo trudno będzie go zastąpić.

Grzegorz Gołębiowski

Przypisy

- 1 A. Koński, *Płocka Petrochemia 1960-1985*, Płock 1986.
- 2 Z. P. Kruszewski, J. Stefański, *Mała encyklopedia Towarzystwa Naukowego Płockiego*, Płock 2011, s. 157; A. Kansy, *Na marginesie swobody. „Notatki Płockie” (1956-2011) – historia i polityka*, Warszawa 2012, s. 294; tegoż, *Docent doktor Wiesław Adam Koński Członkiem Honorowym Towarzystwa Naukowego Płockiego*, „Notatki Płockie” 2016, nr 4, s. 51-52.
- 3 D. Gdańska, *Symposium pt. „Prasa lokalna” (22-23 listopada 1991)*, „Notatki Płockie” 1991, nr 4, s. 3-4; A. Kansy, *Na marginesie swobody...*, s. 187-189; tegoż, *Docent doktor...*, s. 51. Tekst referatu W. Końskiego zob.: W. Koński, *Dzieje prasy płockiej*, „Notatki Płockie” 1991, nr 4, s. 8-15.
- 4 Z. P. Kruszewski, J. Stefański, *dz. cyt.*, s. 157; A. Kansy, *Na marginesie swobody...*, s. 189-193, 223, 238-240; tegoż, *Docent doktor...*, s. 51-52.
- 5 W. Koński, *Jubileusz 30-lecia „Notatek Płockich”*, „Notatki Płockie” 1987, nr 1, s. 63.
- 6 J. B. Nycek, *40-lecie kwartalnika „Notatki Płockie”*, „Notatki Płockie” 1996, nr 3, s. 53-54.
- 7 A. Wróbel, *Uroczysta jubileuszowa sesja naukowa w TNP z okazji wydania 200. numeru „Notatek Płockich”*, „Notatki Płockie” 2004, nr 4, s. 51-53; *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego za rok 2004*, Płock 2005, s. 73.
- 8 M. Wróbel, *Konferencja naukowa „Czasopisma towarzystw naukowych”*, „Notatki Płockie” 2016, nr 4, s. 46-50; *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego za rok 2016*, Płock 2017, s. 62-68.
- 9 Z. P. Kruszewski, *Towarzystwo Naukowe Płockie, podmiot życia publicznego*, Warszawa 2011, s. 176-177; A. Kansy, *Na marginesie swobody...*, s. 198, 200; W. Koński, *Komunikat w sprawie wykazu czasopism naukowych*, „Notatki Płockie” 2014, nr 1, s. 22; tegoż, *Komunikat w sprawie wykazu czasopism naukowych*, „Notatki Płockie” 2016, nr 1, s. 9.
- 10 *Małachowianka. Dzieje najstarszej z istniejących polskich szkół – Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Małachowskiego w Płocku*, pod red. W. Końskiego, Płock 1995.
- 11 Z. Kozanecki, *Wiek walki o dwie wolności*, oprac. W. Koński, A. Papierowski, J. Stefański, Płock 2001.
- 12 *Płock we wspomnieniach*, pod red. W. Końskiego, Płock 2006.
- 13 *Badania społeczne i ich rolka w kształtowaniu postępu. Ciągłość i zmiana. W 150. rocznicę urodzin Ludwika Krzywickiego. Materiały międzynarodowej konferencji naukowej*, Płock, 19-20 października 2009 r., pod red. W. Końskiego, Płock 2011.
- 14 A. Ciechomska, *Sesja naukowa »Mazowieckie media lokalne i regionalne«*, „Notatki Płockie” 2004, nr 1, s. 54; *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego za rok 2003*, Płock 2004, s. 97-99. Wygłoszone na sesji referaty opublikowano w: *Mazowieckie media lokalne i regionalne. Materiały z sesji naukowej Płock 18-19 grudnia 2003 r.*, pod red. W. Końskiego, Płock 2005.
- 15 *Media lokalne i sublokalne na Kujawach wschodnich i ziemi dobrzyńskiej*, pod red. W. Końskiego, Włocławek 2007.
- 16 W. A. Koński, *Bibliografii zawartości kwartalnika „Notatki Płockie” za lata 1956-2001. Nr 1-189*, Płock 2002; tenże, *50 roczników „Notatek Płockich”. Bibliografii zawartości (1956-2006). Nr 1-208*, Płock 2008; tenże, *55 roczników „Notatek Płockich”. Bibliografii zawartości (1956-2011). Nr 1-229*, Płock 2012; *60 roczników „Notatek Płockich”. Bibliografii zawartości (1956-2016). Nr 1-247*, Płock 2016.
- 17 W. A. Koński, *Dwa wieki prasy płockiej*, t. 1, 1810-1945, Płock 2012.
- 18 W. A. Koński, *Bibliografia zawartości „Humanizacji Pracy” (2001-2011)*. Numery 199-270, Płock 2013.
- 19 A. Kansy, *Docent doktor...*, s. 51-52; *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego za rok 2016*, Płock 2017, s. 69-70. Wygłoszony referat był poprawioną i uzupełnioną wersją artykułu publikowanego wcześniej w „Notatkach Płockich”. Zob.: A. Koński, *„Wiadomości Płockie” – organ Miejskiego i Powiatowego Frontu Narodowego (1956-1957)*, „Notatki Płockie” 1986, nr 4, s. 49-56.
- 20 A. Kansy, *Na marginesie swobody...*, s. 296.

WIEŚLAW ADAM KOŃSKI (1948-2018)
JOURNALIST, ACTIVIST TNP, UNIVERSITY LECTURER

Summary

Article is about men who died in 5 April 2018. He was activist of Towarzystwo Naukowe Płockie. The deceased perform functions of managing editor in „Notatki Płockie”, he was secretary general and chairperson of a committee editorial. „Notatki” have been edited for 37 years by him. In this time the newspaper was changing in professional popular science newspaper. Otherwise, W. Koński was academic lecturer in few academic institution and he was famous person who interested of the press. He was author and editor many articles and formulate scientific.

KSIĄDZ KANONIK ANDRZEJ WIĘCKOWSKI (1947-2018)

Z głębokim smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci księdza kanonika Andrzeja Więckowskiego, członka Towarzystwa Naukowego Płockiego. Ksiądz całe swoje życie związał z Mazowszem, a miejscem szczególnie bliskim był dla niego Sierpc, gdzie przez 21 lat był proboszczem parafii farnej pod wezwaniem św. Wita, Modesta i Krescencji i dziekanem dekanatu sierpeckiego. Obdarzony ogromną charyzmą, siłą ducha, zjednywał sobie ludzi, wzbudzał ich szacunek i uznanie.

Ksiądz Andrzej Eugeniusz Więckowski urodził się 14 sierpnia 1947 roku w Płońsku, wywodził się z parafii Baboszewo. Powołanie poczuł w wieku pięciu lat, gdy mama zapisała go do asysty parafialnej, gdzie ubrany w komeżkę niósł za procesją koszyk z kwiatami. W 1961 roku rozpoczął naukę w Niższym Seminarium Duchownym w Płocku, a następnie kontynuował studia w płockim Wyższym Seminarium Duchownym. Święcenia kapłańskie przyjął 13 czerwca 1971 roku w Mławie. Jako kleryk aktywnie współtworzył życie kulturalne Seminarium, uczestniczył w akademiach, konkursach recytatorskich czy spektaklach teatralnych. Pasja do teatru była na tyle silna, że został nawet dyrektorem teatryku seminaryjnego. Interesował się również sportem, a zwłaszcza tenisem stołowym i siatkówką¹.

Studia magisterskie ukończył w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Przez 12 lat pracował na wikariatach: w Strzygach, Lipowcu, Poniatowie (do 29 czerwca 1975 r.)², Dobrzykowie, Gostyninie, Orszymowie oraz trzy lata w sierpeckiej parafii farnej. 9 stycznia 1983 roku otrzymał nominację na pierwszego proboszcza nowo powstałej parafii Ciechomice (obecnie dzielnica Płocka) z zadaniem zorganizowania życia parafialnego, utworzenia wszystkich struktur parafialnych i wybudowania plebani³. W latach 1993-1996 pełnił funkcję dziekana dekanatu gąbińskiego. 18 sierpnia 1996 roku został proboszczem parafii pw. św. Wita, Modesta i Krescencji w Sierpcu i dziekanem dekanatu sierpeckiego, co wiązało się z rozszerzeniem form pracy duszpasterskiej i jeszcze większym zaangażowaniem w życie lokalnej społeczności. Funkcje te pełnił do 18 czerwca 2017 roku.

W 1996 roku odznaczony został przez Biskupa Płockiego Zygmunta Kamińskiego godnością kanonika honorowego Kapituły Kolegiackiej Pułtuskiej, a w 2011 roku kanonikiem gremialnym tejże kapituły. Był też Przewodniczącym Rady Ekonomicznej Diecezji Płockiej.

Ksiądz kanonik Andrzej Więckowski (1947-2018)

Od momentu objęcia probostwa w Sierpcu wyróżniał się aktywnością i ogromnym zaangażowaniem w życie parafialne. Jego zabiegi o podniesienie estetyki kościoła farnego i filialnego oraz kościelnego otoczenia były widoczne i podziwiane. Nie było to jednak łatwe zadanie, gdyż obydwie objekty objęte są ochroną konserwatora zabytków, co wiąże się z licznymi konsultacjami ze specjalistami oraz staraniami o pozwolenia konserwatorów zabytków. Za kadencji księdza przeprowadzony został kapitalny remont XV-wiecznego kościoła pod wezwaniem św. Wita, Modesta i Krescencji – odnowiono wewnętrzną i zewnętrzną elewację, łącznie z ołtarzami, odrestaurowano polichromie ścian i wykonane w 1929 roku przez artystę Władysława Drapiewskiego sufitowe malowidła ukazujące patronów kościoła oraz Chrystusa na majestacie, wstawiono brakujące witraże, wymieniono drzwi główne, wyremontowano i oczyszczono kościelną wieżę, zakupiono nowe dębowe ławki, wymieniono boazerię, zakupiono elektroniczne organy, zainstalowano napęd elektryczny do dzwonów, położono kostkę brukową wokół kościoła.

Ksiądz zadbał też o odnowienie elewacji przyległego do plebani kościoła pod wezwaniem Ducha Świętego z końca XV wieku. Pracami niezbędnymi było doprowadzenie do odwilgocenia i odsolenia

Msza święta w kościele pw. św. Wita Modesta i Krescencji w Sierpcu celebrowana przez ks. Andrzeja Więckowskiego w intencji rodziny Sieprskich, właścicieli Sierpca w latach 1400-1572, 15 kwietnia 2012 roku. Fot. Magdalena Staniszevska

podłoża murów kościoła. Wykonane zostało także fugowanie cegieł na kościelnym murze. Jednym z najważniejszych zadań było poddanie pracom konserwatorskim znajdujących się we wnętrzu świątyni średniowiecznych polichromii. Zakupione zostały również wykonane w drewnie płaskorzeźby ukazujące stacje Drogi Krzyżowej. W kościele wymieniono okna i wprowadzono witraże, wykonane przez Elżbietę i Andrzeja Bednarskich z Rypina⁵.

Zasługą księdza dziekana było również sprowadzenie do kościoła pod wezwaniem Ducha Świętego XVI-wiecznej rzeźby przedstawiającej Grupę Ukrzyżowania – Boga Ojca, Ukrzyżowanego Chrystusa i Ducha Świętego – tzw. „Tron Łaski”, która w 2005 roku przeniesiona została do Muzeum Diecezjalnego w Płocku. W 2010 roku rzeźba wróciła do sierpeckiego kościoła i znalazła miejsce w nowym ołtarzu głównym⁶.

Estetyczny wygląd zyskały także plebanie – nowa i stara. Przy plebani wybudowano nowe garaże, doprowadzono gaz ziemny i urządzono kotłownię gazową. Ksiądz zawsze podkreślał, że wszystko to, co osiągnął, pochodzi od Boga.

Ksiądz Andrzej Więckowski angażował się społecznie i charytatywnie, nieustannie poszukując nowych dróg kontaktu z mieszkańcami i łącząc pracę duszpasterską ze społecznikowską. Zainicjował wiele imprez o charakterze religijnym, kulturalnym i edukacyjnym, włączając tym samym w życie parafialne szerokie grono społeczne – od dzieci i młodzieży przez rencistów i emerytów. Współpracował z władzami lokalnymi oraz wieloma instytucjami, jak szkoły, placówki kultury, muzea. Szerokie kontakty księdza

Ksiądz kanonik Andrzej Więckowski, 2015. Fot. Magdalena Staniszevska

sprawiły, że życie parafialne w Sierpcu ożyło. Wierni uczestniczyć mogli w wieczorach słowno-muzycznych, koncertach, spotkaniach z artystami, jasełkach. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się organizowane przez księdza pielgrzymki do miejsc kultu religijnego, m.in. do Włoch, Chorwacji, Bośni i Hercegowiny, Wilna, Częstochowy, Czerwińska, Łagiewnik. Wyjazdy te dostarczały wiernym wiele przeżyć religijnych, doznań estetycznych, wiedzy historycznej i architektonicznej. Zawsze były doskonale przygotowane, a ksiądz osobiście pilotował pielgrzymów⁷.

Ksiądz Andrzej Więckowski był inicjatorem i przez kilka lat organizatorem Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej w Sierpcu. Po raz pierwszy ta duża impreza o charakterze religijno-kulturalnym odbyła się w 1997 roku. Poprzedziło ją szereg zabiegów o zdobycie sponsorów i przygotowanie logistyczne – imprezy odbywały się w różnych miejscach. Pomysłodawca Tygodnia powołał komitet organizacyjny, do którego zaprosił dyrektorów szkół, przedstawicieli władz samorządowych, instytucji kultury, nauczycieli, księży i proboszczów miasta Sierpca, Zarząd Sierpeckiego Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego. W ciągu czterech edycji Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej w latach 1997-2001 w Sierpcu gościło wiele autorytetów duchownych i świeckich z dziedziny teologii, socjologii, psychologii. Byli to m.in. ojciec Wacław Osajca – ksiądz, poeta, eseista, redaktor naczelny „Przeglądu Powszechnego”, Bolesław Trafny – socjolog, członek Towarzystwa Krzewienia Higieny Psychiczej, ksiądz Romuald Jaworski – psycholog, profesor Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, dr Jacek Pulikowski – pracownik naukowy Politechniki Poznańskiej, ksiądz Andrzej Kobylński – profesor Seminarium Duchownego w Płocku, Bernard Margueritte – prezes International Communications Forum oraz polsko-francuski korespondent radia francuskiego, Janina Michalska z Instytutu Prymasowskiego Stefana Kardynała

Wyszyńskiego w Warszawie. Goście podczas swoich wystąpień i spotkań z sierpczanami podejmowali zagadnienia dotyczące ludzkiego sumienia, płciowości, relacji rodzinnych, teorii filozoficznych dotyczących zła w świecie i relacji między jego obecnością a istnieniem Boga. Imprezami towarzyszącymi każdej edycji Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej były konkursy plastyczne i recytatorskie dla dzieci i młodzieży, przeglądy piosenki religijnej, zawody sportowe, przedstawienia teatralne, występy artystyczne, wystawy. Ideą przyświecającą organizacji Tygodnia Kultury było dla księdza Andrzeja Więckowskiego stworzenie dla lokalnej społeczności wydarzenia o charakterze kulturotwórczym, które jednocześnie będzie niosło przekaz ewangelii. Podsumowując jedną z edycji imprezy ksiądz mówił: *Aby dobrze wypełniać pracę duszpasterską, należy pokochać lokalne społeczeństwo i je akceptować*⁸.

Kolejną z cennych inicjatyw księdza Więckowskiego było uruchomienie w sierpeckiej parafii farnej w 1999 roku Poradni Rodzinnej. Uważał, że tego rodzaju działalność wychodzi naprzeciw potrzebom wielu ludzi, którzy nie zawsze mają śmiałość zgłosić się ze swoimi problemami do fachowca, barierą bywa tu też uiszczenie honorarium, na przykład za poradę prawną. Do funkcjonującej przy parafii Poradni po bezpłatną pomoc mógł przyjść każdy, kto znalazł się w kłopotliwej sytuacji życiowej. Porady nie miały jedynie charakteru duszpasterskiego. Konsultację można było uzyskać od psychologa, pedagoga, prawnika czy logopedy⁹.

W trosce o najbardziej potrzebujących w parafii zorganizowano koło Caritas, które inicjowało dla potrzebujących zbiórki pieniędzy, akcje charytatywne, rozdawało paczki żywnościowe i inne dary uzyskane od sponsorów. Ksiądz dziekan był także bezpośrednim Opiekunem Akcji Katolickiej oraz koordynatorem działań pozostałych grup i wspólnot parafialnych, jak m.in. Koło Żywego Różańca, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Kół Różańcowych, Parafialnego Legionu Maryi¹⁰.

Atutem księdza był jego piękny podziwiany przez parafian głos, którym inicjował pieśni podczas mszy świętych, pielgrzymek, spotkań oplatkowych. Podniosły ton niektórych wykonań powodował wzruszenie i jeszcze głębszą refleksję wiernych. Artystyczna dusza księdza nieustannie dawała o sobie znać. W kościele farnym gościli artyści wykonujący muzykę sakralną, odbywały się przeglądy kolęd i pastorałek, koncerty pasyjne, występowali artyści scen polskich, jak Eleni, ale też sierpeccy muzycy wykonujący utwory religijne, jak zespół Anastas. Jedyne, czego nie udało się księdzu zrealizować, a co było jego głębokim pragnieniem, wynikającym z zainteresowań z czasów

Jury konkursu „W Hołdzie Janowi Pawłowi II”, od lewej Magdalena Staniszevska, ks. Andrzej Więckowski, Ryszard Szymański, 27 marca 2014 r. Fot. Archiwum MBP w Sierpcu

Seminarium Duchownego, to założenie parafialnego koła teatralnego¹¹.

Ksiądz Andrzej Więckowski miał też niewątpliwą wkład w sierpeckie czasopiśmiennictwo. Zainicjował i przez 21 lat wydawał i kierował zespołem redakcyjnym czasopisma parafialnego „Sierpecka Fara”, pomyslanym jako pismo niosące refleksję dla parafian, mieszkańców Sierpca i okolic. Jego pierwszy numer ukazał się 3 listopada 1996 r. i od tego momentu na łamach zapisano ogrom ważnych dla parafian i społeczności lokalnej wydarzeń. Przez dwie dekady pismo wydawane było jako miesięcznik, w ostatnim roku ukazywania się (2017) jako kwartalnik. Dzięki determinacji księdza w sumie ukazały się 242 numery. „Sierpecka Fara” była zatem najdłużej wydawanym w Sierpcu czasopismem parafialnym. W 2012 roku periodyk zajął II miejsce w Diecezjalnym Konkursie na Najciekawszą Gazetkę Parafialną i Parafialną Stronę Internetową¹².

Okładka 200. numeru „Sierpeckiej Fary”

Ksiądz, jako wieloletni redaktor pisma zaproszony został w 2014 roku do udziału w debacie poświęconej lokalnym mediom. W dyskusji, oprócz księdza, reprezentującego media katolickie, udział wzięli dziennikarze reprezentujący sierpeckie tygodniki, telewizję lokalną oraz stronę internetową. Głos redaktora „Sierpeckiej Fary” był w tej dyskusji niezwykle ważny. Ksiądz opowiadał o roli mediów w posłanictwie Kościoła. Zwracał uwagę na to, że media katolickie powinny ewangelizować świat i wyjaśniać prawdy wiary. Ważne jest też, aby przekazywały informacje na temat życia wspólnot, aby formowały człowieka duchowo i moralnie, konsolidowały wspólnotę parafialną. Ksiądz dziekan przypomniał też, że znaczenie mediów dostrzegł również papież Jan Paweł II, który poświęcił temu zagadnieniu jeden z dokumentów papieskich w 1990 roku¹³.

W 2006 roku ksiądz Andrzej Więckowski został członkiem Towarzystwa Naukowego Płockiego. W latach 2013-2015 był członkiem Zarządu sierpeckiego Oddziału TNP i jednocześnie nieformalnym kapłanem Oddziału. Aktywnie uczestniczył w przygotowywanych prelekcjach i spotkaniach, zabierając głos i dzieląc się swoimi refleksjami. Co roku przewodniczył tradycyjnemu spotkaniu opłatkowemu w siedzibie Oddziału¹⁴.

Działalność księdza zjednała mu sympatię oraz uznanie parafian i całej sierpeckiej społeczności, co zaowocowało przyznaniem mu przez Honorową Kapitułę tytułu Sierpczanin Roku 2006. Do 14. edycji plebiscytu organizowanego przez sierpecki Oddział TNP nominowane były wówczas cztery osoby, w tym ksiądz za ochronę dziedzictwa kulturowego sierpeckiej fary dla przyszłych pokoleń i prospołeczną działalność duszpasterską i charytatywną. Odbierając wyróżnienie w dniu 10 maja 2007 roku mówił: *Dzięki Bogu, ofiarnym parafianom i wszystkim związanym z sierpecką farą udało się nadwyzwyczajnie podtrzymać to wszystko, co stanowi dziedzictwo poprzednich pokoleń i ich duszpasterzy. Udało się to wszystko upiększyć, może też trochę zmienić. Czuję się tu dobrze, kocham moich parafian, kocham mój Sierpc*¹⁵.

W 2011 roku ksiądz kanonik Andrzej Więckowski obchodził 40-lecie święceń kapłańskich i 15-lecie pasterzowania parafii farnej. Z tej okazji 12 czerwca 2011 roku zorganizowana została w kościele pod wezwaniem św. Wita, Modesta i Krescencji uroczysta, jubileuszowa msza święta, podczas której wierni modlili się w intencji proboszcza. Homilię wygłosił wówczas ksiądz profesor Mirosław Szatkowski, pracujący w Monachium, a od 40 lat przyjaciel księdza Więckowskiego. Podzielił się wówczas z sierpeckimi parafianami celnym spostrzeżeniem: *Ksiądz dziekan ma szczególny dar od Boga w przekazywaniu nauki*

Ksiądz kanonik Andrzej Więckowski podczas debaty na temat roli sierpeckich mediów, 9 października 2014 roku. Fot. Mariusz Staniszewski.

*naszego Pana Jezusa Chrystusa, trafiańca do naszych serc i organizowania życia parafialnego*¹⁶.

Ksiądz był też stałym współpracownikiem Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu. Co roku celebrował mszę świętą podczas tradycyjnej uroczystości Niedzieli Palmowej w skansenie. Wspierał także inne uroczystości o charakterze religijnym oraz służył merytorycznymi wskazówkami podczas realizacji wystaw wielkanocnych, bożonarodzeniowych, czy dotyczących życia i obrzędowości mieszkańców wsi mazowieckiej. Pod jego duszpasterską opieką zapoczątkowana została w Muzeum tradycja odprawiania w każdą pierwszą niedzielę miesiąca, w okresie od maja do września, nabożeństw eucharystycznych gromadzących rzesze zwiedzających. Chętnie wspierał muzealne inicjatywy związane z gromadzeniem zabytków kościelnych i dewocjonalistów niezbędnych do prezentowania wystaw oraz uzupełniania wystroju obiektów sakralnych. Dzielił się z muzealnikami wiedzą i doświadczeniem, odpowiadał na wszelkie wątpliwości dotyczące liturgii, a także obrzędowości religijnej. Niezbędna okazała się też jego pomoc podczas urządzania wnętrza XVIII-wiecznego, drewnianego kościoła z Drążdżewa przeniesionego na teren ekspozycji w 2007 roku¹⁷.

W marcu 2015 roku, na wniosek dyrektora Muzeum Wsi Mazowieckiej Jana Rzeszotarskiego,

Poświęcenie figury św. Wawrzyńca w Starym Piastowie przez duchowego opiekuna wsi, księdza dziekana Andrzeja Więckowskiego, z lewej – Tomasz Kowalski, 20 października 2012 roku. Fot. Magdalena Staniszewska

w dowód wdzięczności za 15 lat przygotowywania liturgii podczas Niedzieli Palmowej w skansenie oraz za zasługi dla Muzeum, Marszałek Województwa Mazowieckiego przyznał księdzu Medal Pamiętkowy „Pro Masovia”. Jest to najwyższe wyróżnienie przyznawane przez Samorząd Województwa Mazowieckiego. Od władz powiatu sierpeckiego otrzymał też medal „Zasłużony dla Powiatu Sierpeckiego”¹⁸.

W 2014 roku ksiądz dziekan wystąpił z pomysłem stworzenia na sierpeckim cmentarzu parafialnym miejsca, w którym byłaby możliwość pochowania dzieci zmarłych przed narodzeniem lub bezpośrednio po przyjściu na świat. Do podjęcia inicjatywy skłonił go udział w Płockich Dniach Pastoralnych, które były poświęcone tej tematyce. Plany stworzenia Grobu Dzieci Utraconych wyklarowały się już podczas pierwszego spotkania Społecznego Komitetu Budowy Pomnika 25 czerwca 2014 roku, w którym uczestniczyli duchowni, przedstawiciele władz samorządowych, służby zdrowia, członkowie ruchów i stowarzyszeń katolickich¹⁹.

Pierwszy pochówek dzieci utraconych przed narodzeniem odbył się 23 czerwca 2015 roku. Grób – pomnik zaprojektowali wspólnie ksiądz Andrzej Więckowski i Sławomir Rabaziński (wykonawca muranego pomnika). Podczas mszy świętej na cmentarzu parafialnym w Sierpcu ksiądz dziekan mówił: *Dziś coraz bardziej uświadamiamy sobie potrzebę uwrażliwienia ludzi na godność człowieka – od poczęcia do naturalnej śmierci. Godnie też należy go pochować, niezależnie od tego, ile czasu żyje. O tym, jak dużym przeżyciem dla matki bywa zmarłe dziecko pod jej sercem, mogłem się przekonać, gdy podczas realizacji naszego przedsięwzięcia rozmawiałem o tym z wieloma osobami*²⁰.

Ksiądz Andrzej Więckowski z dniem 30 czerwca 2017 roku przeszedł na emeryturę. Miał wiele planów, lecz szczególnie pragnął skupić się na pracy pisarskiej i opisać dzieje parafii farniej, a także stworzyć publikację o życiu i pracy duszpasterskiej cenionego sierpeckiego proboszcza i dziekana księdza Ludomira Wincentego Lissowskiego.

Emanował ciepłem, charyzmą, słynął z pięknych, mądrych i wzruszających kazań. W rozmowie potrafił pocieszyć, podnieść na duchu, także miło skomplementować. Obdzielał bliźnich uśmiechem, przyjaznym gestem, życzliwością.

Decyzją Rady Miejskiej Sierpca, kilka dni przed śmiercią, przyznano mu medal „Zasłużony dla Miasta Sierpca”, wręczony 17 kwietnia 2018 r.

Zmarł 18 kwietnia 2018 r. Śmierć księdza kanonika to niepowetowana strata dla całej sierpeckiej społeczności, dla której pozostanie we wdzięcznej pamięci.

Uroczystości pogrzebowe księdza Andrzeja Więckowskiego rozpoczęły się w piątek 20 kwietnia 2018 roku mszą świętą w kościele pod wezwaniem Ducha Świętego w Sierpcu. Przewodniczył im pomocniczy biskup-emeryt płocki Roman Marcinkowski. Po nabożeństwie przeprowadzono trumnę z ciałem do kościoła farnego.

Msza święta pogrzebowa, odprawiona przez biskupa Piotra Liberego odbyła się w sobotę 21 kwietnia o godz. 11.00 w kościele farnym. Uczestniczyli w niej tłumy sierpczan pragnących pożegnać kapłana, który ich spowiadał, udzielał im ślubu, chrzczył ich dzieci, towarzyszył ich najbliższym w ostatniej drodze. Podczas uroczystości pogrzebowej ksiądz infułat Marek Smogorzewski odczytał fragment testamentu księdza kanonika Andrzeja Więckowskiego, napisany miesiąc przed śmiercią 23 marca 2018 roku. Ksiądz napisał w nim: *[...] tak bardzo pragnę ofiarować całe moje kapłańskie życie w ręce dobrego Boga. Staratem się i zawsze pragnąłem służyć*

Pogrzeb księdza kanonika Andrzeja Więckowskiego, 21 kwietnia 2018 roku. Fot. Maria Wiśniewska

Fotografia i tablica na grobie bezpośrednio po pogrzebie.
Fot. Grzegorz Gołębiowski.

Chrystusowi najlepiej i jak najgorliwiej. Dziękuję Panu Bogu, mojemu Panu i Matce Najświętszej za łaskę powołania i nieustanną opiekę nade mną i pokornie proszę o łaskę zbawienia. Przepraszam żarliwie Pana Boga za wszystkie moje słabości i niedociągnięcia i błagam o Miłosierdzie Boże dla mnie.

Jeśli kogoś skrzywdziłem, obraziłem, sprawiłem przykrość, to przepraszam. Wdzięczny jestem moim księżom biskupom za ojcowskie serce, za zaufanie do mnie i mojej pracy duszpasterskiej, którą wynagrodzili dodatkową godnością. Wdzięczność wyrażam także moim współbraciom kapłanom, rodzinie i wszystkim wiernym, wśród których pracowałem, i z którymi się spotykałem w moim życiu. Całe moje życie oddaję w ręce dobrego Boga i wyznaję, że kochałem Go jak mojego najlepszego ojca, powierzając mu każdą sprawę. Może to zabrzmie niezbyt skromnie, ale kochałem mój kościół, moje kapłaństwo, moją pracę duszpasterską, kochałem moje seminarium duchowne, w którym byłem dzieścię lat²¹.

Ksiądz kanonik Andrzej Więckowski pochowany został na cmentarzu parafialnym w Sierpcu, w grobie obok księdza prałata Ludomira Wincentego Lisowskiego i księdza kanonika Michała Sawickiego.

Magdalena Staniszevska

Przypisy

- ¹ H. Giżyńska-Burakowska, *Ksiądz Andrzej Więckowski [w:] 100 lat Sierpeckiego Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego*, pod red. H. Piekarskiej, Sierpc 2011, s. 354.
- ² T. Orłowski, *Kościół Parafialny pw. św. Wawrzyńca w Poniatowie*, Poniatowo 2007, s. 63.
- ³ S. Prusiński, *Parafia Baboszewo (do roku 1939)*, Borkowo 2007, s. 82.
- ⁴ „Sierpecka Fara” za lata 1996-2006.
- ⁵ *Ibidem*.
- ⁶ D. Nawrocka-Nowak, *Rzeźba Tron Łaski z kościoła św. Ducha w Sierpcu*, „Sierpeckie Rozmaitości” 2009, nr 3, s. 9; J. Gabrychowicz, *Tron powrócił: odrestaurowany kościół*, „Express Płocki” 2010, nr 4, s. 11.
- ⁷ „Sierpecka Fara” za lata 1996-2016.
- ⁸ W. Czermińska, *Z Chrystusem w naszą codzienność*, „Sierpeckie Rozmaitości” 1997, nr 51-52, s. 14; A. Więckowski, *Ugruntowani w wierze*, rozm. M. Zgliński, *ibidem*, s. 16; H. Giżyńska-Burakowska, *Tydzień Kultury Chrześcijańskiej*, „Sierpecka Fara” 1998, nr 11, s. 3-4; A. K., *Echa Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej*, „Sierpecka Fara” 2001, nr 11, s. 3-4; H. Giżyńska-Burakowska, *Oprzeć głowę o kamień wiary*, *ibidem*, s. 4-5.
- ⁹ A. Więckowski, *Do parafii może przyjść każdy*, rozm. H. Giżyńska-Burakowska, „Sierpecka Fara” 1999, nr 6, s. 9.
- ¹⁰ *Jubileusze w sierpeckiej farze*, „Sierpecka Fara” 2011, nr 9, s. 7-8.

- ¹¹ *Powitanie Ks. Biskupa przez proboszcza*, „Sierpecka Fara” 1997, nr 4, s. 10-11.
- ¹² „Sierpecka Fara” za lata 1996-2016.
- ¹³ Rad., *Jakie media lokalne: dyskutowali dziennikarze*, „Tygodnik Płocki” 2014, nr 44, s. 18.
- ¹⁴ *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego za rok 2013*, Płock 2014, s. 123.
- ¹⁵ K. Rosicki, *Sierpczanin Roku to wyróżnienie dla parafii: ks. Andrzej Więckowski laureatem 14. edycji przyznawania tytułu*, „Życie Sierpca” 2007, nr 110, s. 12; M. Chmurzyński, *Sierpczanin Roku 2006*, „Niedziela” 2007, nr 24, s. 3.
- ¹⁶ *Jubileusze w sierpeckiej farze*, *op. cit.*, s. 15.
- ¹⁷ *Ostatnie pożegnanie*, <http://mwmskansen.pl/kalendarz-imprez/pozegnanie-ksiedza> [dostęp 21.04.2018 r.].
- ¹⁸ J. Asztemborski, *Jubileuszowa Niedziela Palmowa w skansenie*, „Kurier Sierpecki” 2015, nr 13, s. 12-13; M. Staniszevska, *Niedziela Palmowa w Skansenie – 28 marca 2010 r.*, „Sierpecka Fara” 2010, nr 4, s. 9; M. Wiśniewska, *Niedziela Palmowa w Muzeum Wsi Mazowieckiej*, „Benedictus” 2008, nr 2, s. 18.
- ¹⁹ JAM, *Grób dzieci utraconych*, „Kurier Sierpecki” 2014, nr 28, s. 6.
- ²⁰ *Ibidem*.
- ²¹ Fragment testamentu księdza kanonika Andrzeja Więckowskiego odczytany podczas mszy świętej pogrzebowej w dniu 21 kwietnia 2018 r.

ANDRZEJ JERZY PAPIEROWSKI (1945–2018)

Z głębokim żalem przyjęliśmy wiadomość o śmierci dr. Andrzeja Papierowskiego, zasłużonego historyka, politologa, działacza Towarzystwa Naukowego Płockiego oraz od 2004 roku członka redakcji „Notatek Płockich”.

Andrzej Jerzy Papierowski urodził się 4 marca 1945 roku w Sochaczewie, w rodzinie Jerzego i Genowefy Górki, małżonków Papierowskich. Tamże ukończył szkołę podstawową, po czym związał swoje losy z Płockiem. W czerwcu 1976 roku otrzymał tytuł magistra teologii w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie z zakresu historii Kościoła. Następnie rozpoczął pracę zawodową. W latach 1976–1977 był instruktorem w Wojewódzkim Domu Kultury w Płocku. Od 1977 roku do 1978 roku pracował jako kierownik działu czasopism w Bibliotece Towarzystwa Naukowego Płockiego im. Zielińskich. W latach 1978–1981 był kierownikiem wydziału w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w Płocku, skąd przeniesiony został na stanowisko dyrektora w Wojewódzkim Zrzeszeniu Prywatnego Handlu i Usług w Płocku. Od 1984 do 1989 roku był dyrektorem Zrzeszenia Transportu Prywatnego w Płocku. Kolejny rok pracował jako specjalista w Przedsiębiorstwie Przemysłu Terenowego, a następnie krótko był pełnomocnikiem dyrektora w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowym Ferbud w Płocku. Od drugiej połowy 1990 roku do 1993 roku zajmował stanowisko pełnomocnika dyrektora w Przedsiębiorstwie Handlowym Exter w Płocku. Kolejne pięć lat prowadził własną działalność gospodarczą. Od 1990 roku do 2011 roku pracował jako adiunkt Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych Politechniki Warszawskiej Filii w Płocku. Z dniem 1 sierpnia 2011 roku przeszedł na emeryturę.

Andrzej Jerzy Papierowski kontynuował obok pracy zawodowej także studia historyczne. 30 kwietnia 1980 roku obronił pracę doktorską *Ruch spółdzielczy w życiu gospodarczym i społecznym Płocka (1869–1939)* na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Jego promotorem był prof. Tadeusz Kowalak. Pozostawił po sobie wiele ważnych i przydatnych w pracy badawczej publikacji. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje napisany wspólnie z Jerzym Stefańskim dwutomowy słownik biograficzny *Płocczanie znani i nieznani* (Płock 2002, Płock 2007). Dzieło to jest bogatym zbiorem informacji o płocczanach związanych z miastem na przestrzeni kilkusetletniej historii miasta. Ponadto wydał studium monograficzne *Organizacje i instytucje społeczne i polityczne w Płocku w latach*

Andrzej Jerzy Papierowski (1945–2018)

1905–2014 (Płock 2010) oraz był współautorem z Jerzym Stefańskim encyklopedii *Płock od A do Z* (wyd. 3, Płock 2010). Na jego dorobek naukowy składa się kilkadziesiąt artykułów. Ich wiodącą tematyką były: historia płockiej spółdzielczości, przemiany ekonomiczno-społeczne miasta na przełomie XIX i XX wieku, życie gospodarcze, życie społeczne mniejszości narodowych i wyznaniowych, dzieje szkolnictwa i sportu w latach 1914–1939. Większość artykułów opublikował na łamach „Notatek Płockich”. Wiele uwagi poświęcił także dziejom organizacji społecznych i politycznych w początkach XX wieku. Jako adiunkt Filii Politechniki Warszawskiej prowadził wykłady i zajęcia z polityki społecznej, historii gospodarczej i nauki o państwie.

Andrzej Jerzy Papierowski zmarł po długiej chorobie 6 maja 2018 roku w Płocku. Po mszy żałobnej 9 maja w kościele na Stanisławówce spoczął na cmentarzu parafii św. Wojciecha na Podolszycach Południowych. Odszedł człowiek życzliwy ludziom, szczerze oddany sprawom Towarzystwa Naukowego Płockiego i „Notatek Płockich”. Cześć Jego Pamięci.

**Jan Bolesław Nycek
Tomasz Piekarski**

**BIBLIOGRAFIA MAZOWSZA PŁOCKIEGO
ZA OKRES 1 IV– 30 VI 2017 R.**

I. DZIAŁ OGÓLNY

Bibliografie

1. **Bibliografia** Mazowska Płockiego za okres 1 IV – 30 VI 2016 r. / oprac. Justyna Bziuk, Ewa Kozłowska, Wiesława Mazurska, Iwona Typiak-Kowalska. // Notatki Płockie. – 2017, nr 2/251, s. 53-71

Czasopisma regionalne. Wydawnictwa ciągłe

2. **Aktualności** Teatru Płockiego / red. kolegium. –2017, [R.10], nr marzec-czerwiec. – Płock: Teatr Dramatyczny im. Jerzego Szaniawskiego, 2017. – Niereg.
3. **Auto** Kurier Płock i region: informator motoryzacyjno-reklamowy. – 2017, [R.18], nr 4 (466)-5 (467). – Płock: [b.w.], 2017. – Mies.
4. **Biuletyn**. Kwartalnik Okręgowej Izby Lekarskiej w Płocku / red. nac. Joanna Sokołowska. – 2017, [R.27], nr 2(131). – Płock: OIL, 2017. – Kwart. – ISSN 1509-0051
5. **Biuletyn** Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy / red. Anna Węglińska, Katarzyna Kozakowska. – 2017, nr 1. – Warszawa: Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy; Wojewódzki Urząd Pracy, 2017. – Kwart.
6. **Czas** Wisły: oficjalny magazyn piłkarskiej Wisły Płock. – 2017, nr 72-77. – Płock: Wisła Płock S.A., 2017. – Niereg.
7. **Echo** Gąbina: kwartalnik miasta i gminy Gąbin / red. zespół. – 2017, [R.22], nr 2. – Gąbin: UMiG, 2017. – Kwart. – ISSN 2354-0222
8. **eWyszogrod.pl** Extra: Czerwińsk, Bodzanów, Bulkowo, Mała Wieś, Młodzieszyn, Radzanowo, Wyszogrod, Zakroczym / red. nac. Paweł Kłobukowski. – 2017, [R.4], nr 4-7. – Wyszogrod: Boruta Motors P. Kłobukowski, 2017. – Niereg. Od numeru 7 zmiana nazwy na eWyszogrod.pl.
9. **Extra** Sierpc: Sierpc, Gozdowo, Mochowo, Rościszewo, Szczutowo, Zawidz / red. nac. Anna Matuszewska. – 2017, [R.2], nr 8-13. – Sierpc: Słowem namalowane Anna Matuszewska, 2017. – Dwutyg. – ISSN 2544-0829
10. **Gazeta** Łącka: Informator Urzędu i Rady Gminy w Łącku / red. zespół, przewod. Alicja Zbyszewska. – 2017, [R.23], nr 1(67). – Łąck: UG, 2017. – Niereg. – ISSN 2299-0372
11. **Gazeta** Samorządowa Gminy Bodzanów / red. zespół. – 2017, [R.3], nr kwiecień. – Bodzanów: Urząd Gminy Bodzanów, 2017. – Niereg.
12. **Gazeta** Wyborcza / red. nac. Adam Michnik. – 2017, nr 77-150. – Warszawa: Agora SA, 2017. – Dz. – ISSN 0860-908X
Zawiera dod. „Gazeta Wyborcza Płock”; red. nac. Arkadiusz Adamkowski.
13. **Gazeta** Zawidzka: gazeta samorządowa gminy Zawidz / red. Urząd Gminy Zawidz. – 2017, [R.2], nr 2. – Zawidz: Urząd Gminy, 2017. – Kwart. – ISSN 2543-6236
14. **Głos** PSML-W. – 2017, [R.13], nr 16(kwiecień). – Płock: Płocka Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa, 2017. – Rocz. – ISSN 1899-2188
15. **Głos** Słupna: Biuletyn Gminy Słupno / red. zespół. – 2017, [R.13], nr 15(50)-16(511). – Słupno: UG, 2017. – Niereg.
16. **Gość** Niedzielnny: tygodnik katolicki / red. nac. ks. Marek Gancarczyk. – 2017, R. 94, nr 13-24. – Katowice: Wydawnictwo Kurii Metropolitalnej w Katowicach, 2017. – Tyg. – ISSN 0137-7604
Zawiera dod. „Gość Płocki”.
17. **Humanizacja** Pracy / Fundacja Humanizacja Pracy, Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku; [red. nac. Danuta

- Walczak-Duraj]. – 2017, nr 2(288). – [S.l.]: FHP; Płock: SWPW, 2017. – Kwart. – ISSN 1643-7446
18. **Informacje** z Gostynina: czasopismo Inicjatywy dla Gostynina / [Inicjatywa dla Gostynina]. – 2017, [R.4], nr 20-21. – Gostynin: Agnieszka Korajczyk-Szyperska, 2017. – Niereg. – ISSN 2353-6497
19. **KNC** Króluj Nam Chryste: ogólnopolski miesięcznik dla ministrantów / red. nac. Michał Bondyra. – 2017, nr 4-6. – Poznań: Drukarnia i Księgarnia św. Wojciecha, 2017. – Mies. – ISSN 1732-4556
Zawiera dod. „Pismo Duszpasterstwa Służby Liturgicznej Diecezji Płockiej”.
20. **Kontakt**: Biuletyn Informacyjny Burmistrza i Rady Miejskiej w Drobinie / Andrzej Samoraj. – 2017, [R.23], nr 93(kwiecień). – Drobin: UMiG, 2017. – Kwart. – ISSN 1730-8208
22. **Kurier** Gminy Bulkowo / red. zespół. – 2017, [R.4], nr 2(18). – Bulkowo: Urząd Gminy Bulkowo, 2017. – Kwart. – ISSN 2353-2165
23. **Kurier** Sierpecki / red. nac. Sylwia Krupińska. – 2017, [R.9], nr 14-26. – Sierpc: P.H.U. Comp-Art 2017. – Tyg. – ISSN 2080-1556
24. **Kurjer** Tumski: pismo poświęcone głównie sprawom miejscowym: wychodzi w dni Jarmarku Tumskiego. – 2017, [R.3], nr 1-2. – Płock: Urząd Miasta Płocka: POKiS, 2017. – Rocz.
25. **Lokalna** Gazeta Kutna i Regionu: plus Łęczycza, Gostynin / red. nac. Patryk Ślęzak. – 2017, [R. 9], nr 405-416. – Kutno: „IMEDIA”, 2017. – Tyg. – ISSN 2080-2269
26. **M 4**: Międzyosiedlowy Magazyn Mieszkańców Płocka: Śródmieście, Tysiąclecie, Skarpa, Międzytorze, Podolszyce / red. nac. Jan Bolesław Nycek. – 2017, R. 6, nr 1(27). – Płock: Wydawnictwo Marow Jan B. Nycek, 2017. – Niereg.
27. **Mariawita**: pismo Kościoła Starokatolickiego Mariawitów / red. Kolegium. – 2017, [R.59], nr 4/7. – Płock: Kościół Starokatolicki Mariawitów, 2017. – Mies. – ISSN 0209-3103
28. **Mazowiecka** Szwajcaria: Brudzeń Duży zaprasza: bezpłatne pismo społeczno-kulturalne Towarzystwa Przyjaciół Gminy Brudzeń im. Pawła Włodkowica / red. nac. Andrzej Dwojnych. – 2017, R. 15, nr 1(60-61). – Brudzeń Duży: TPGB, 2017. – Kwart. – ISSN 1642-9214
29. **Mazowiecki** Rynek Pracy: Biuletyn Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie / red. nac. Wiesława Lipińska. – 2017, R. 14, nr 2, 3. – Warszawa: Wojewódzki Urząd Pracy, 2017. – Dwumies. – ISSN 2082-856X
30. **Mazowsze**: Studia Regionalne / red. nac. Adriana Barbara Cieślak. – 2017, nr 21. – Warszawa: Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego, 2017. – Niereg. – ISSN 1689-4774
31. **Meritum**: Mazowiecki Kwartalnik Edukacyjny / red. nac. Janina Ziętek. – 2017, nr 2. – Warszawa: Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli; Ośrodek Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów, 2017. – Kwart. – ISSN 1896-2521
32. **Merkury** / red. zespół. –2017, nr 17. – Płock: Zespół Szkół Ekonomiczno-Kupieckich im. Ludwika Krzywickiego, 2017. – Niereg.
33. **MiastOliŻyje**: płocki miesięcznik kulturalny / oprac. Płocki Ośrodek Kultury i Sztuki i Wydział Promocji i Informacji Urzędu Miasta Płocka. – 2017, [R.6], nr 4-6 + Informator Społeczny Płock 2017: Mieszkania na start, Wielkie inwestycje w północnej części Płocka. – Płock: Urząd Miasta, 2017. – Mies.
34. **Miesięcznik** Pasternski Płocki: organ urzędowy Diecezji Płockiej / red. ks. Dariusz Malczyk. – 2017, [R.102(112)], nr 4-6. Płock: Kuria Diecezjalna Płocka, 2017. – Mies. – ISSN 0209-3642

- 35. Moda** na Mazowsze / współpraca-redakcja Magazynu Świat, Podróże, Kultura: A. Kłossowska [et. al.]. – 2017, nr 07. – Warszawa: Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna, 2017. – Niereg.
Egzemplarz bezpłatny
- 36. Na Wiśle** Śpiewają Oryle: szlakiem nadwiślańskich gmin Północnego Mazowsza / red. prowadzący Leszek Skierski. – 2017, nr [1(czerwiec)]. – Płock: Teatr Dramatyczny im. Jerzego Szaniawskiego, 2017. – Niereg.
- Gazeta wydana z okazji Roku Rzeki Wisły. Projekt realizowany ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego.
- 37. Nasz** Gostynin: biuletyn miejski / red. nac. Maria Ziętek. – 2017, [R.6], nr 2(33). – Gostynin: Gmina Miasta Gostynina. Wydział Rozwoju Miasta, Promocji i Ochrony Zdrowia 2017. – Kwart. – ISSN 2081-4364
- 38. Nasz** Płock: bezpłatny magazyn mieszkańców Płocka i Mazowsza Płockiego / red. nac. Jan Bolesław Nycek. – 2017, [R.14], nr 2(114)-4(116). – Płock: Wydawnictwo MAROW – Jan Bolesław Nycek, 2017. – Niereg. – ISSN 1731-5484
- 39. Nasza** Gmina: informator Gminy Stara Biała / red. zespół. – 2017, [R.7], nr 1. – Stara Biała: Urząd Gminy, 2017. – Kwart.
- 40. Nasza** Gmina Nasze Miejsce: miesięcznik wydawany przez Gminę Mała Wieś. – 2017, [R.6], nr 1(kwiecień). – Mała Wieś: [Gmina Mała Wieś], 2017. – Niereg.
- 41. Nasza** Gmina Radzanowo: monitor samorządowy gminy Radzanowo / red. zespół. – 2017, [R.7], nr 19. – Radzanowo: Urząd Gminy, 2017. – Kwart. – ISSN 2084-0853
- 42. Nasze** Korzenie: półrocznik popularnonaukowy Muzeum Mazowieckiego w Płocku / red. nac. Tomasz Kordala. – 2017, [R.7], nr 12. – Płock: Muzeum Mazowieckie, 2017. – Półroc. – ISSN 2084-2600
- 43. Notatki** Płockie: kwartalnik Towarzystwa Naukowego Płockiego / [red. nac. Wiesław Koński]. – 2017, [R.61], nr 2/251. – Płock: TNP, 2017. – Kwart. – ISSN 0029-389X
- 44. Panorama** Mazowsza Płockiego: magazyn publicystyczno-społeczny / red. Jacek Dąbrowski. – 2017, [R.2], nr 6(7). – Płock: Agencja Reklamowa „PAVO”, 2017. – Niereg.
- 45. PetroNews** / red. nac. Agnieszka Stachurska. – 2017, [R.5], NR 7-12. – Płock: PR-image na podstawie umowy franczyzowej z Extra Media Sp. z o.o., 2017. – Dwutyg. – ISSN 2353-0863
- 46. Pielęgniarnictwo** w Opiece Długoterminowej=Long-Term Care Nursing: kwartalnik międzynarodowy / [red. nac. Mariola Głowacka]. – 2017, [R.2], nr 02. – Płock: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2017. – Kwart. – ISSN 2450-8624
Streszcz. w jęz. ang.
- 47. Praca** i Rozwój: Biuletyn Miejskiego Urzędu Pracy w Płocku / red. nac. Krzysztof Buczkowski. – 2017, [R.1], nr 2(2). – Płock: Miejski Urząd Pracy w Płocku, 2017. – Kwart. – ISBN 978-83-947239-0-3
- 48. Raport** o Sytuacji Społeczno-Gospodarczej Województwa Mazowieckiego w 2016 r. = Report on the Socio-Economic Situation of Mazowieckie Voivodship in 2016 / [przewodn. zesp. red. Zofia Kozłowska]; Urząd Statystyczny w Warszawie. – 2016. – Warszawa: Urząd Statystyczny, 2017. – 94 s.; 29 cm. – Rocz. – ISSN 2084-6886
Tyt. równoległy w jęz. ang.
- 49. Razem:** magazyn wewnętrzny Grupy ORLEN. – 2017, [R.4], nr 4-6 + wyd. specjalne. – Płock: PKN ORLEN SA, 2017. – Mies.
- 50. Słowo** Gozdowa: biuletyn Wójta i Rady Gminy / red. zespół. – 2017, [R.20], nr 2(69). – Gozdowo: Urząd Gminy, 2017. – Kwart. – ISSN 1896-172X
- 51. Słubicki** Biuletyn Informacyjny / red. nac. Renata Maślanka. – 2017, [R.3], nr 1(9)-2(10). – Słubice: Gmina Słubice, 2017. – Kwart.
- 52. Spotkanie** / red. zespół. – 2017, [R.12], nr 4-6. – Rogozino: Parafia św. Faustyny Apostołki Bożego Miłosierdzia, 2017. – Mies.
- 53. Stanisławówka:** biuletyn parafialny / Red. zespół. – 2017, nr 14-26. – Płock: Parafia św. Stanisława Kostki, 2017. – Tyg.
- 54. Studia** Mazowieckie / red. nac. Janusz Szczepański. – R. 12/26(2017), nr 2. – Pułtusk: Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora, Ciechanów: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2017. – Kwart. – ISSN 1231-2797
- 55. Tygodnik** Płocki / red. nac. Tomasz Szatkowski. – 2017, [R.45], nr 14-26. – Płock: Dziennikarsko-Wydawnicza Spółdzielnia Pracy „AKAPIT”, 2017. – Tyg. – ISSN 0208-6972
- 56. W Duchu** i Prawdzie: katolicka gazeta gostynińska / red. nac. Janina Przygocka. – 2017, R.24, nr 2(248)-3(249). – Gostynin: Parafia św. Marcina, 2017. – Mies. – ISSN 1425-4727
- 57. Wiadomości** Parafialne (Płock): Parafia św. Krzyża w Płocku. – 2017, [R.5], nr 14(192)-26(204). – Płock: Parafia św. Krzyża. 2017. – Tyg.
- 58. Wieś** Mazowiecka: Miesięcznik Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego / red. nac. Wojciech Asiński. – 2017, nr 4-6. – Warszawa: Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, 2017. – Mies. – ISSN 1507-4714
- 59. Wieści** Gminne (Bielsk): pismo Urzędu Gminy Bielsk. – 2017, [R.11], nr 41(2). – Bielsk: Urząd Gminy, 2017. – Niereg.
- 60. Wieści** Muzealne: Kulturalny Magazyn Muzealny / red. zespół. – 2017, [R.6], nr 1(11). – Sierpc: Muzeum Wsi Mazowieckiej, 2017. – Półroc. – ISSN 2299-937X
Pomyłkowo tytuł znalazł się w pierwszym kwartale 2017 roku.
- 61. Z Powiatu** Sierpeckiego: biuletyn informacyjny Rady i Zarządu Powiatu w Sierpcu / red. zespół. – 2017, nr 1. – Sierpc: Starostwo Powiatowe 2017. – Rocz. – ISSN 1508-1257
- 62. Z Serca** Polski: Pismo Samorządu Województwa Mazowieckiego / red. nac. Iwona Dybowska. – 2017, nr 4(4)-6(6). – Warszawa: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, 2017. – Mies. – ISSN 2543-6902
- 63. Z Życia** Naszej Gminy / red. zespół. – 2017, kwiecień. – Nowy Duninów: Urząd Gminy, 2017. – Rocz.
- 64. Zagraj** to Sam: przeboje w zapisie nutowym / red. nac. Janusz Wiśniewski. – 2017, [R.24], nr II (240). – Płock: Studio „Bis”, 2017. – Kwart. – ISSN 1231-0980

Poszczególne okręgi i miejscowości

Brudzeń Duży (gmina)

- 65. DWOJNYCH, Andrzej.:** Gmina Brudzeń Duży / Andrzej Dwojnych. // Na Wiśle Śpiewają Oryle. – 2017, nr [1(czerwiec)], s. 16, il.

Gąbin (gmina)

- 66. SZYMAJDA, Michał.:** Miasto i gmina Gąbin / Michał Szymajda. // Na Wiśle Śpiewają Oryle. – 2017, nr [1(czerwiec)], s. 12, il.
Dot. również Stowarzyszenia Miłośników Wisły PRZYSTAŃ z Jordanowa.

Gostynin

- KONARSKA-PABINIAK, Barbara.: Gostynińscy Żydzi – ofiary Holocaustu = poz. 98

Mała Wieś (gmina)

- 67. GRZELAK, Ewa.:** Gmina Mała Wieś / Ewa Grzelak. // Na Wiśle Śpiewają Oryle. – 2017, nr [1(czerwiec)], s. 10, il.

Nowy Duninów (gmina)

- 68. KRYSIAK, Mirosław.:** Gmina Nowy Duninów / Mirosław

Krysiak. // Na Wiśle Śpiewają Orlye. – 2017, nr [1(czerwiec)], s. 17, il.

Płock

69. **DANIELUK, Jacek.**: 4,5 tysiąca płocczan zmieni adres: nie będzie Gwardii Ludowej, Wolskiego i Mazura / Jacek Danieluk. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 17/18, s. 6
70. **Kreatywne** umysły i zdolne ręce: Zielony Kampus Płocka. // Biuletyn Vistula River Park. – 2017, maj, s. 4, il. Mid-Tech Campus of Płock
71. **NOWAKOWSKI, Andrzej.**: Płock / Andrzej Nowakowski. // Na Wiśle Śpiewają Orlye. – 2017, nr [1(czerwiec)], s. 14, il. Rola turystyczno-rekreacyjna Wisły w życiu mieszkańców Płocka.

Płock (okręg)

- WIELECHOWSKA, Małgorzata.: Wiosna na rowerze! = poz. 121
72. **ZGORZELSKI, Piotr.**: Uczynić z rzeki turystyczny symbol Mazowsza / Piotr Zgorzelski, Mariusz Bieniek, Lech Dąbrowski; rozm. przepr. Leszek Skierski. // Na Wiśle Śpiewają Orlye. – 2017, nr [1(czerwiec)], s. 18-19, il.// Aktualności Teatru Płockiego. – 2017, nr maj-czerwiec, 9-10, il. Rozmowa dotyczy wszechstronnej roli rzeki Wisły w życiu mieszkańców nadwiślańskich miejscowości.

Stara Biała (gmina)

73. **WAWRZYŃSKI, Sławomir.**: Gmina Stara Biała / Sławomir Wawrzyński. // Na Wiśle Śpiewają Orlye. – 2017, nr [1(czerwiec)], s. 15, il.

Wyszogród (gmina)

74. **BOSZKO, Jan.**: Miasto i Gmina Wyszogród / Jan Boszko. // Na Wiśle Śpiewają Orlye. – 2017, nr [1(czerwiec)], s. 7, il.

Pamiętniki. Wspomnienia

- ŚLIWIŃSKI, Paweł.: Gdzie dziś jest amfiteatr, mieszkał mój dziadek = poz. 200

Biografie

75. **FILIPOWICZ, Wojciech.**: [Ks. Michał Marian Grzybowski, Duchowieństwo diecezji płockiej, t. 1-5, Płock 2007-2016 – recenzja] / Wojciech Filipowicz. // Studia Mazowieckie. – R. 12/26(2017), nr 2, s. 205-[209]
Zawiera rec. książki : Duchowieństwo diecezji płockiej. T. 1-5 / Michał Marian Grzybowski. – Płock, 2007-2016.
76. **ORŁOWSKA, Milena.**: Kto zostanie Płocczaninem Roku 2016?: głosujcie! / Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 115, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 4-5, il.
77. **ORŁOWSKA, Milena.**: Oto najlepsi z najlepszych! / Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2017, nr 146, s. 11, il. Płocczanin Roku 2016
78. **PULNAR, Janusz (1940-2013).**: Służąc Bogu, służyli Polsce. T. 1, Od Chrztu Polski do św. Jana Pawła II / [pomysł i koncepcja dzieła: Janusz Pulnar; autor fotografii: Marcin Jan Gorazdowski; autorzy not biograficznych: Janusz Pulnar, Zdzisław Pietrzyk, Zbigniew Niemirski, Ilona Pulnar-Ferdjani]. – Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia, 2016. – 300 stron: ilustracje kolorowe; 29 cm. – ISBN 978-83-8101-033-7
79. **PULNAR, Janusz (1940-2013).**: Służąc Bogu, służyli Polsce. T. 2 / pomysł i koncepcja dzieła: Janusz Pulnar; autor fotografii: Marcin Jan Gorazdowski; autorzy not biograficznych: Janusz Pulnar, Zdzisław Pietrzyk, Zbigniew Niemirski, Ilona Pulnar-Ferdjani. – Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia, copyright 2017. – 283 strony: ilustracje kolorowe; 29 cm. – ISBN 978-83-8101-109-9

80. **TYBURA, Joanna.**: Nominowani odstawiają karty / Joanna Tybura. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 121, dod. Magazyn Płocki, s. 2, il.
Nominowani do tytułu „Płocczanin Roku 2016”.

Bandosz, Robert

81. **BANDOSZ, Robert.**: Rozmowa z Robertem Bandoszem: sierpczaninem, który został Ambasadorem Runmagedon-u, czyli największego w Polsce biegu z przeszkodami / Robert Bandosz; rozm. przepr. Sylwia K. // Kurier Sierpecki. – 2017, nr 24, s. 7, il.

Bonistawska, Agnieszka

- STEFAŃSKA, Ewelina.: Fashion z pazurem Agnieszki Bonistawskiej = poz. 161

Bontemps, Piotr Karol

82. **KORDALA, Tomasz.**: Piotr Bontemps (1777-1840) – oficer, ziemianin, kondotier / Tomasz Kordala. // Nasze Korzenie. – 2017, nr 12, s. 26-37, il.

Corrales, Rodrigo

- MARCINIAK, Jola.: Rodrigo Corrales na koncercie Dżemu = poz. 285

Dołkowska, Sabina

83. **DROGORÓB, Bogumił.**: Obrazki z kolekcji wrażliwości: dopóki świeca nie zgaśnie, dopóki pieśń trwa / Bogumił Drogorób. // Kurier Sierpecki. – 2017, nr 20, s. 12, il.

Dołkowski, Stefan

- DROGORÓB, Bogumił.: Obrazki z kolekcji wrażliwości = poz. 83

Dubielak, Władysław

84. **Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych** / oprac. W. Olszewski. // Echo Gąbina. – 2017, nr 2, s. 9-11, il. Uroczystości upamiętniające Żołnierzy Wyklętych w Dobrzykowie.

Goleniewska-Szelągowska, Dorota

- MAŁECKA, Agnieszka.: Najpierw widzisz światło = poz. 303

Kossobudzki (rodzina)

- BILSKA-CIEĆWIERZ, Magdalena.: Jedna rodzina – wiele historii = poz. 94

Kozera, Anna

85. **PIĘTKA, Włodzimierz.**: Idź do przodu, rób swoje / Włodzimierz Piętko. // Gość Niedzielny. – 2017, nr 18, dod. Gość Płocki, nr 18/428, s. V, il.
Anna Kozera – prezes Katolickiego Stowarzyszenie Pomocy im. św. Brata Alberta w Płocku.

Krajewski, Jan

86. **XVII Nagrody Marszałka Województwa Mazowieckiego** / oprac. Renata Będzikowska. // Z Powiatu Sierpeckiego. – 2017, nr 1, s. 40-41, il.
XVII. edycja Nagrody Marszałka Województwa Mazowieckiego 2016.

Krymow, Andrzej

87. **TYBURA, Joanna.**: Andrzej Krymow, z Płocka na koniec świata / Joanna Tybura. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 93, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 4-5, il.

Krzywda-Polkowski, Józef Aleksander

88. NYCEK, Jan B.: Płocczanin, który uratował skarby wawelskie: Marian Wilk przywraca pamięć o Józefie Aleksandrze Krzywdzie-Polkowskim (1888-1981) / Jan B. Nycek. // Nasz Płock. – 2017, nr 4(116), s. 4, il.

Dot. historii zbiorów wawelskich zdeponowanych w Kanadzie na czas wojny.

Leliński, Tadeusz

89. LELIŃSKA, Agnieszka Maria.: „Rys” – żołnierz z Gąbina: wojenne losy Tadeusza Lelińskiego – żołnierza ZWZ-AK i Ruchu Oporu Armii Krajowej / Agnieszka Maria Lelińska. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 15, s. 22, il.

Lewandowski, Waldemar

90. LEWANDOWSKI, Waldemar.: Teatr jest światłoczuły / Waldemar Lewandowski; rozm. przepr. Lena Szatkowska. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 15, s. 20, il.

Wspomnienia Waldemara Lewandowskiego, fotografa Teatru Dramatycznego w Płocku.

Lewicki, Onufry

91. UMIĘCKI, Dariusz.: Onufry Lewocki – budowniczy Chociszewa / Dariusz Umiecki, Marcin Kamiński, Elżbieta Jaworska. // eWyszogrod.pl Extra. – 2017, nr 5(34), s. 9, il.

Lipski, Aniela i Roman

92. ORŁOWSKA, Milena.: Aniela i Roman nie mówili o tym. Zapewne uważali, że nie są bohaterami: Sprawiedliwi wśród Narodów Świata / Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 93, dod. Magazyn Płocki, s. 6, il.

Aniela i Roman Lipscy odznaczeni pośmiertnie medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata.

Łazowski, Franciszek

93. Franciszek Łazowski uhonorowany. // Gazeta Zawadzka. – 2017, nr 2, s. 18-19, il.

Maciejowska, Janina

94. BILSKA-CIEĆWIERZ, Magdalena.: Jedna rodzina – wiele historii : losy Miszewskich i Maciejowskich / Magdalena Bilaska-Ciećwierz, Zbigniew J. Tyszka. // Nasze Korzenie. – 2017, nr 12, s. 52-62, il. – Bibliogr.

Maciejowski (rodzina)

— BILSKA-CIEĆWIERZ, Magdalena.: Jedna rodzina – wiele historii = poz. 94

Marcinkowski, Roman

95. MAŁACHOWSKI, Adam.: Biskup Marcinkowski przechodzi na emeryturę / Adam Małachowski. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 88, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 3, il.

75. rocznica urodzin i 32. rocznica sakry biskupiej Romana Marcinkowskiego.

96. Odchodzi biskup Marcinkowski: zmiany w kurii diecezjalnej / opr. (gsz.). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 16, s. 4, il.

Mazowiecki, Tadeusz

97. BRZEZIECKI, Andrzej.: Wszystkie winy Mazowieckiego: historia / Andrzej Brzeziecki. // Polityka. – 2017, nr 14, s. 54-56, il.

Płocczanin, polityk i publicysta, pierwszy premier III RP – Tadeusz Mazowiecki.

Misiak, Krzysztof

— WALCZAK, Marek.: Walczak, Misiak i rock & roll = poz. 108

Miszewski (rodzina)

— BILSKA-CIEĆWIERZ, Magdalena.: Jedna rodzina – wiele historii = poz. 94

Motył (rodzina)

98. KONARSKA-PABINIĄK, Barbara.: Gostynińscy Żydzi – ofiary Holocaustu / Barbara Konarska-Pabiniak. // Notatki Płockie. – 2017, nr 2/251, s. 25-30, il.

Streszcz. w jęz. ang. Art. zawiera fragm. listów mieszkanek Gostynina oraz czarno-białe fot. miasta.

Posner, Samuel

99. LISZEWSKA, Ewa.: Samuel Posner w powstaniu styczniowym: wychował się na Ziemi Płockiej, tu także zginął / Ewa Liszewska, Bogumił Liszewski. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 16, s. 16, il.

Przybylska-Wendt, Grażyna

100. STEFAŃSKA, Ewelina.: Kręcąc film o lekarce z „Solidarności” / Ewelina Stefańska. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2017, nr 149, s. 12, il.

Grażyna Przybylska-Wendt – płocka lekarka, członek Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”.

Rajkowska, Eliza

101. TYBURA, Joanna.: Eliza chce podbić Hollywood: ta dziewczyna lubi potwory / Joanna Tybura. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 103, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 6, il.

Starania płockiej uczennicy, Elizy Rajkowskiej, o stypendium i szkolenie z zakresu charakteryzacji filmowej w Cinema Makeup School w Los Angeles.

Rostowski, Bolesław

102. IWAŃCZAK, Witold.: Pracowitość, docieklivość, wiedza: Bolesław Rostowski – konstruktor Bizona / Witold Iwańczak. // Niedziela. – 2017, nr 21, s. 42-43, il.

Rudzki, Eugeniusz

103. RUDZKI, Eugeniusz.: Zawód i pasja – rolnik / Eugeniusz Rudzki; rozm. przepr. Marta Michalak, Wojciech Asiński. // Wieś Mazowiecka. – 2017, nr 5, s. 12, il.

Rozmowa z rolnikiem ze Studzieńca, gm. Słubice – E. Rudzkim. Stanisław Kostka (św.)

— ZAŁĘCZNY, Jolanta.: Mazowieckie peregrynacje relikwii św. Stanisława Kostki = poz. 326

Szpilowski, Hilary

— NOWOGÓRSKI, Przemysław.: Kościoły w ziemi gostynińskiej według projektów Hilarego Szpilowskiego = poz. 299

Szymajda, Michał

104. ORŁOWSKA, Milena.: Obywatel rzeki Wisły: Przystań 624 / Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 103, dod. Magazyn Płocki, s. 4-5, il.

Michał Szymajda, prezes Stowarzyszenia „Przystań 624” z Jordanova.

Szymczewski, Jerzy

105. TURALSKA, Joanna.: Nasz pradziadek „Szymek”: w 30. rocznicę śmierci Jerzego Szymczewskiego / Joanna Turalska, Antonina Turalska. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 21, s. 21, il.

Świecki, Jan

106. BOGUĆKA, Elżbieta.: Jan Świecki nie żyje: z żałobnej karty / Elżbieta Bogucka. // Notatki Płockie. – 2017, nr 2/251, s. 51-52, il.

Świerzyński, Sławomir

107. **TYSZKO, Ewa.**: Cesarz z Woli Łąckiej / Ewa Tyszko. // Puls Biznesu. – 2017, nr 100, dod. Weekend, nr 5, s. 14-16, il.
Sławomir Świerzyński – lider zespołu Bayer Full, właściciel gospodarstwa rolnego i hodowca koni.

Walczak, Marek

108. **WALCZAK, Marek.**: Walczak, Misiak i rock & roll / Marek Walczak, Krzysztof Misiak; rozm. przepr. Monika Mioduszevska-Olszewska. // Aktualności Teatru Płockiego. – 2017, maj-czerwiec, s. 6-7, il.
Rozmowa z laureatami Srebrnych Masek 2017.

Wiśniewski, Adam

109. **MAŁACHOWSKI, Adam.**: Krzyczeli: Adam, nie odchódź! / Adam Małachowski. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2017, nr 125, s. 12, il.
Zakończenie kariery piłkarskiej przez Adama Wiśniewskiego.
110. **ORŁOWSKA, Milena.**: Adam i Ewa: piłkarz i jego mama: Akademia Opowieści / Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 121, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 6, il.
Adam Wiśniewski, piłkarz Orlen Wisły Płock.

Wolbach, Ryszard

— WOLBACH, Ryszard.: Marzenia często się spełniają = poz. 316

Zielińska, Grażyna

111. **ZIELIŃSKA, Grażyna.**: W poniedziałki nie leczę / Grażyna Zielińska; rozm. przepr. Monika Mioduszevska-Olszewska. // Aktualności Teatru Płockiego. – 2017, nr marzec-kwiecień, s. 12-14, il.
Rozmowa z aktorką płockiego teatru.

Zieliński, Janusz

— ZIELIŃSKI, Janusz.: Zostać inżynierem z sumieniem = poz. 234

II. ŚRODOWISKO GEOGRAFICZNE

Hydrologia. Meteorologia. Klęski elementarne

112. **GOŁĘBIEWSKI, Grzegorz.**: Powódź wiślana w Płocku i powiecie płockim w marcu 1924 r. / Grzegorz Gołębiwski. // Nasze Korzenie. – 2017, nr 12, s. 72-83, il.
Opis powodzi i pomocy jakiej udzielono powodziarzom w 1924 r.
— KORDALA, Tomasz.: Miasto i rzeka = poz. 131
— **Kreatywne** umysły i zdolne ręce = poz. 70
— KULCZYK, Sylwia.: Mazowsze = poz. 117
— LEWANDOWSKA, Anna.: Bierzcie przykład z Loary = poz. 198
113. **LEWANDOWSKA, Anna.**: Hejnał płocki wyruszy w wiślany rejs do Gdańska: Rok Rzeki Wisły / Anna Lewandowska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 150, dod. Magazyn Płocki, s. 6, il.
114. **LEWANDOWSKA, Anna.**: Nasze wielkie wiślowanie: Rok Rzeki Wisły / Anna Lewandowska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 133, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 6, il.
Spływ integracyjny i rajd rowerowy wzdłuż Wisły z okazji Roku Wisły.
— **Mazowsze** z biegiem Wisły = poz. 118
115. **MICHALSKA, Jolanta.**: Chatki na kurzej łapce – osada Gmury: Rok Rzeki Wisły 2017 / Jolanta Michalska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 138, dod. Magazyn Płocki, s. 6-7, il.
— ORŁOWSKA, Milena.: Obywatel rzeki Wisły = poz. 104
— **Powitaliśmy** lato w Brwilnie = poz. 312
— ŚLIWIŃSKI, Paweł.: Gdzie dziś jest amfiteatr, mieszkał mój dziadek = poz. 200

— TYBURA, Joanna.: Emocje na konferencji wiślanej = poz. 201
— **Wisła** w dokumencie archiwalnym = poz. 126
— ZGORZELSKI, Piotr.: Uczynić z rzeki turystyczny symbol Mazowsza = poz. 72

Roślinność. Zwierzęta

116. **CYGAŃSKA, Aleksandra.**: Co kryje się na płockiej plaży? / Aleksandra Cygańska. // Nasze Korzenie. – 2017, nr 12, s. 4-6, il.
Flora i fauna płockiej plaży.
— LEWANDOWSKA, Anna.: Plac zabaw z widokiem na Wisłę = poz. 207
— **Mazowsze** z biegiem Wisły = poz. 118
— WIELECHOWSKA, Małgorzata.: Wiosna na rowerze! = poz. 121
— **Inauguracja** Roku Rzeki Wisły = poz. 262
— red.: Dzień Ziemi 2017 = poz. 264

Geografia. Krajoznawstwo. Turystyka

— BOSZKO, Jan.: Miasto i Gmina Wyszogród = poz. 74
— DWOJNYCH, Andrzej.: Gmina Buzów Duży = poz. 65
— GRZELAK, Ewa.: Gmina Mała Wieś = poz. 67
— KRYSIAK, Mirosław.: Gmina Nowy Duninów = poz. 68
— KUDAREWKO, Joanna.: Poznaj Gminę Iłów = poz. 130
117. **KULCZYK, Sylwia (1972-).**: Mazowsze: turystyka wodna / tekst Sylwia Kulczyk; zdjęcia Włodzimierz Echeński. – Warszawa: Samorząd Województwa Mazowieckiego, 2017. – 85 stron, [6] kart mapy: ilustracje; 23 cm. – (Mazowsze. Serce Polski) – Na stronie tytułowej: Dla aktywnych. Odkryj Mazowsze na nowo. – Na wyklejce mapa. – ISBN 978-83-63372-04-0
118. **Mazowsze** z biegiem Wisły / [opracowanie: Pomorska Oficyna Wydawniczo-Reklamowa Jarosław Skrzypczak]. – Warszawa: Samorząd Województwa Mazowieckiego, 2017. – 64 s.: il. kolor.; 23 cm. – (Mazowsze, Serce Polski) – Na s. tyt.: Dla podróżników: Poznaj piękno mazowieckiej przyrody i architektury. – ISBN 978-83-65629-30-2
— **Moda** na Mazowsze = poz. 35
— NOWAKOWSKI, Andrzej.: Płock = poz. 71
— STANISZEWSKI, Jerzy.: Gmina Bodzanów = poz. 128
119. **STRUZIK, Adam.**: Potencjał do wykorzystania / Adam Struzik. // Na Wiśle Śpiewają Oryle. – 2017, nr [1 (czerwiec)], s. 1, il.
Potencjał turystyczny rzeki Wisły.
— SZYMAJDA, Michał.: Miasto i gmina Gąbin = poz. 66
— SZYMAŃSKI, Marek.: Mazowsze na filmowo = poz. 318
120. **TROJAN, Pavel.**: Mazowsze w 24 h / [tekst Pavel Trojan; zdjęcia Waldemar i Zbigniew Panów; redakcja Artur Kubasik; ilustracje Sylwia Ajtner]. – Warszawa: Samorząd Województwa Mazowieckiego, 2017. – 40 s.: ilustracje; 23 cm. – (Mazowsze. Serce Polski.) – Na s. tyt.: Dla podróżników. Poznaj piękno mazowieckiej przyrody i architektury. – Na wyklejce mapa. – ISBN 978-83-65629-31-9
— TYBURA, Joanna.: Andrzej Krymow, z Płocka na koniec świata = poz. 87
— WAWRZYŃSKI, Sławomir.: Gmina Stara Biała = poz. 73
121. **WIELECHOWSKA, Małgorzata.**: Wiosna na rowerze!: obiekty na Szlaku Nadwiślańskim im. Władysława Broniewskiego / Małgorzata Wielechowska; mapy Jacek Leszko. // Z Serca Polski. – 2017, nr 4(4), s. 15-18, il.
— ZGORZELSKI, Piotr.: Uczynić z rzeki turystyczny symbol Mazowsza = poz. 72

III. LUDNOŚĆ

Demografia. Migracje. Repatriacja

122. **Gmina Bodzanów** w liczbach: stan na dzień 31.12.2016. //

Gazeta Samorządowa Gminy Bodzanów. – 2017, nr kwiecień, s. 8-9, il.

123. TYBURA, Joanna.: Ciocia, jak ładnie mówisz po polsku: ich stara – nowa ojczyzna / Joanna Tybura // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 99, dod. *Magazyn Płocki*, s. 4-5, il.

Repatrianci z Kazachstanu w Płocku.

124. TYBURA, Joanna.: Gdzie są nasi?: raczej nie w Kielcach / Joanna Tybura. // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 133, dod. *Magazyn Płocki*, s. 3, il.

Raport „Uwarunkowania i rodzaje wewnętrznych migracji zarobkowych mieszkańców Mazowsza” opracowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie.

IV. HISTORIA

Nauki pomocnicze: archiwistyka, heraldyka, sfragistyka

— ORŁOWSKA, Milena.: Aniela i Roman nie mówili o tym. Zapewne uważali, że nie są bohaterami = poz. 92

125. PIEKARSKI, Tomasz.: Archiwum Państwowe w Płocku – współczesne kierunki działania / Tomasz Piekarski. // *Studia Mazowieckie*. – R. 12/26(2017), nr 2, s. 183-[202], il. – Bibliogr. s. 198-201 – Streszcz. ang., ros.

126. Wisła w dokumencie archiwalnym: The Vistula in archival documentary / [redakcja Lidia Potykanowicz-Suda; wybór dokumentów Marcin Kurr, Lidia Potykanowicz-Suda, Janina Strehlau; tłumaczenie Shorena Abuladze]. – Gdańsk: Archiwum Państwowe, 2017. – 238, [1] s.: il.; 30 cm. – Wystawa: Archiwum Państwowe, Gdańsk, 21 czerwca-13 lipca 2017 r. – Tekst równoległy w języku polskim, angielskim. – ISBN 978-83-933332-9-5

— 780 lat lokacji Płocka = poz. 140

Archeologia

127. GRZYBOWSKI, Michał Marian.: Kaplica królewska w katedrze płockiej miejscem pochówków Piastów – Mazowiecki Wawel / Michał Marian Grzybowski. // *Miesięcznik Pasternski Płocki*. – 2017, nr 4, s. 394-400

Omówienie kolejnych badań miejsc pochówku Piastów w katedrze płockiej od 17 do 20 w. oraz związanych z tym uroczystości religijnych.

— KORDALA, Tomasz.: Miasto i rzeka = poz. 131

— MIECZNIKOWSKI, Zbigniew.: Zabytki z krzemienia wolutyńskiego ze zbiorów Muzeum Wisły w Wyszogrodzie = poz. 273

— TRZECIECKI, Maciej.: Wielkopole w Płocku albo o pożytkach płynących z badań ceramiki z wykopalisk = poz. 141

Historia miejscowości.

Bodzanów (gmina)

128. STANISZEWSKI, Jerzy.: Gmina Bodzanów / Jerzy Staniszeński. // *Na Wiśle Śpiewają Oryle*. – 2017, nr [1(czerwiec)], s. 9, il.

Chociszewo

— UMIĘCKI, Dariusz.: Onufry Lewocki – budowniczy Chociszewa = poz. 91

Czerwińsk

129. Gmina Czerwińsk nad Wisłą : historia. // *Na Wiśle Śpiewają Oryle*. – 2017, nr [1(czerwiec)], s. 6, il.

Łłów (gmina)

130. KUDAREWKO, Joanna.: Poznaj Gminę Łłów / Joanna Kudarewko. // *Na Wiśle Śpiewają Oryle*. – 2017, nr [1(czerwiec)], s. 8, il.

Płock

— GOŁĘBIEWSKI, Grzegorz.: Harcerz Mieczysław Bem: tragiczna ofiara przewrotu majowego 1926 r. = poz. 195

131. KORDALA, Tomasz.: Miasto i rzeka / Tomasz Kordala. // *Kurjer Tumski*. – 2017, nr 1, s. 1, 2, 4, il.

Rzeka Wisła a osadnictwo i rozwój miasta Płocka.

132. (LESZ).: Miasto dwóch wzgórz: 780. rocznica lokacji Płocka / (lesz). // *Tygodnik Płocki*. – 2017, nr 24, s. 5, il.

Wykład dr Tomasza Kordali dot. historii osadnictwa w Płocku z okazji 780. rocznicy lokacji miasta.

133. LEWANDOWSKA, Anna.: Jak książę Bolesław Płock ulokował / Anna Lewandowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 144, dod. *Magazyn Płocki*, s. 2, il.

780. rocznica lokacji miasta Płocka.

134. LEWANDOWSKA, Anna.: Jest w Płocku szacunek dla hejnału: ten utwór ma 80 lat / Anna Lewandowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 144, dod. *Magazyn Płocki*, s. 1, 4, il.

80. rocznica hejnału płockiego.

135. ŁAKOMSKI, Mirosław (1950-).: Płock 1945-1966 / Mirosław Łakomski, red. Marek Grala, Renata Jaskulska. – Płock: R2 Print Płock, 2017. – 324 s.: il., 20 cm. – 1945 Płock 1966 – ISBN 978-83-65670-04-5

136. MICHALAK, Marta.: Płock – najpiękniejsze miasto Mazowsza / Marta Michalak. // *Wieś Mazowiecka*. – 2017, nr 5, s. 20-21, il.

— MICHALSKA, Jolanta.: Chatki na kurzej łąpce – osada Gmury = poz. 115

137. ORŁOWSKA, Milena.: Jobs miał w Przedwiośniu dzielić dolarami: powojenny Płock w nowej książce Łakomskiego / Milena Orłowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 127, dod. *Magazyn Płocki*, s. 6-7, il.

Zawiera rec. książki: Płock 1945-1966 / Mirosław Łakomski. – Płock, 2017.

— ORŁOWSKA, Milena.: Odrzucili plakat, bo się tło i cyferki nie spodobały = poz. 305

138. TYBURA, Joanna.: Co ty wiesz o córce Sulejmana: Klasówka z Płocka / Joanna Tybura. // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 133, dod. *Magazyn Płocki*, s. 4-5, il.

Pytania i odpowiedzi do 8. konkursu wiedzy o Płocku zorganizowanego przez *Gazetę Wyborczą Płock*, *Urząd Miasta Płocka* i *Muzeum Mazowieckie*.

139. TYBURA, Joanna.: Płocko wesołe na łądzie wysokim...: Klasówka z Płocka / Joanna Tybura. // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 99, dod. *Magazyn Płocki*, s. 1, 6-7, il.

Półfinał VIII konkursu wiedzy o Płocku organizowany przez *Gazetę Wyborczą Płock*, *Urząd Miasta Płocka* i *Muzeum Mazowieckie*.

140. 780 lat lokacji Płocka / Michał Marian Grzybowski, Leszek Zygnier; redakcja Joanna Banasiak. – Płock: Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego 2017. – 23, [1] strona: ilustracje; 21 x 21 cm. – ISBN 978-83-88028-92-2
Siedemset osiemdziesiąt lat lokacji Płocka

Płock (okręg)

— MILEWSKA, Marta.: Wpływ żywności na zdrowie mieszkańców miast guberni płockiej w latach 1865-1914 = poz. 224

Opracowania według okresów

Historia do 1795 r.

— BIELICKI, Janusz.: Wojsko zaciężne w czasach Kazimierza Jagiellończyka i Jana Olbrachta oraz rycerze z ziemi płockiej i dobrzyńskiej = poz. 218

— (lesz).: Miasto dwóch wzgórz = poz. 132

— LEWANDOWSKA, Anna.: Jak książę Bolesław Płock ulokował = poz. 133

- ORŁOWSKA, Milena.: Drzwi płockie wcale nie były w Płocku = poz. 300
- ORŁOWSKA, Milena.: Odrzucili plakat, bo się tło i cyferki nie spodobały = poz. 305
- 141. TRZECIECKI, Maciej.:** Wielkopole w Płocku albo o pożytkach płynących z badań ceramiki z wykopalisk / Maciej Trzeciecki. // Nasze Korzenie. – 2017, nr 12, s. 16-20, il.

Historia 1795-1918 r.

- LISZEWSKA, Ewa.: Samuel Posner w powstaniu styczniowym = poz. 99

Historia 1918-1939 r.

- GOŁĘBIEWSKI, Grzegorz.: [Płocka policja okresu międzywojennego - recenzja] = poz. 217
- GOŁĘBIEWSKI, Grzegorz.: Powódź wiślana w Płocku i powiecie płockim w marcu 1924 r. = poz. 112
- RYDZEWSKA, Barbara.: Od secesyjnej czynszówki do muzeum secesji = poz. 151

Historia 1939-1945 r.

- LEIŃSKA, Agnieszka Maria.: „Ryś” – żołnierz z Gąbina = poz. 89
- MAŁECKA, Agnieszka.: Krwawy dekalog = poz. 268
- ORŁOWSKA, Milena.: Aniela i Roman nie mówili o tym. Zapewne uważali, że nie są bohaterami = poz. 92
- 142. ORŁOWSKA, Milena.:** Człowiek jest jednak mocny: wspomnienia z nieludzkiej ziemi / Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 88, dod. Magazyn Płocki, s. 4-5, il.
- Odświeżenie na cmentarzu komunalnym w Płocku pomnika-memoriału Sybiraków Płockich i płocczan pomordowanych na Wschodzie w czasie II wojny światowej.
- RYDZEWSKA, Barbara.: Od secesyjnej czynszówki do muzeum secesji = poz. 151
- SZATKOWSKA, Lena.: Marysia się uratowała = poz. 272

Historia 1944-1989 r.

- 143. Basia** / [scenariusz Julia Sieczkowska, Bartek Wojciechowski, Mateusz Lichomski; rysunki Julia Sieczkowska]. – [Płock]: Stowarzyszenie Historyczne im. 11 Grupy Operacyjnej NSZ, [2017?]. – [40] s.: rys.; 30 cm. – (Historie żołnierzy 11 Grupy Operacyjnej NSZ; z. 1.)
- 144. Bunkier** / [scenariusz Beata Sobieraj, Katarzyna Czachorowska; rysunki Katarzyna Czachorowska]. – [Płock]: Stowarzyszenie Historyczne im. 11 Grupy Operacyjnej NSZ, [2017?]. – [68] s.: rys.; 30 cm. – (Historie żołnierzy 11 Grupy Operacyjnej NSZ; z. 2.)
- **Franciszek Łazowski** uhonorowany = poz. 93
- LEIŃSKA, Agnieszka Maria.: „Ryś” – żołnierz z Gąbina = poz. 89
- 145. MO.:** Największe masakry w historii PRL: Radom, Ursus, Płock / MO. // Super Express. – 2017, nr 143, dod. Super Historia, s. 1-3, il.
- Krwawe wydarzenia czerwcowe
Czerwiec 1976 r. w Płocku.
- **Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych** = poz. 84
- ORŁOWSKA, Milena.: Człowiek jest jednak mocny = poz. 142
- RYDZEWSKA, Barbara.: Od secesyjnej czynszówki do muzeum secesji = poz. 151
- 146. STASIAK, Piotr A.:** Referendum ludowe z 30 czerwca 1946 r. na zachodnim Mazowszu w powiatach: gostyńskim, kutnowskim i łowickim / Piotr A. Stasiak. // Studia Mazowieckie. – R. 12/26(2017), nr 2, s. 133-[151], il. – Bibliogr. s. 148-150 – Streszcz. ang., ros.

V. ETNOGRAFIA

Zagadnienia ogólne

- SOBIERAJ, Leonard.: Złap kontakt z wielką sztuką = poz. 270
- SYPEK, Robert.: Specjały kuchni mazowieckiej = poz. 162

Muzyka ludowa. Obyczaje. Obrzędy

- ASZTEMBORSKI, Jarosław.: Jubileusz wystawy Boże Narodzenie na Mazowszu = poz. 274
- 147. JEZIERSKA-CHALICKA, Agnieszka.:** Czas letni w Sierpcu: czyli mazowiecki folklor zatrzymany w skansenie / Agnieszka Jezierska-Chalicka. // Poznaj Swój Kraj. – 2017, nr 5, s. 44-45, il.
- Cykliczne imprezy plenerowe: miodobranie, żniwa, wykopki, Niedziela w Skansenie.
- 148. Jubileusz** 30-lecia Zespołu Ludowego Grzybowianki. // Stubiński Biuletyn Informacyjny. – 2017, nr 2, s. 11-12, il.
- Jubileusz 30-lecia działalności Zespołu Ludowego „Grzybowianki”.

VI. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

Prace ogólne. Planowanie. Statystyka

- **Kreatywne** umysły i zdolne ręce = poz. 70
- **Raport** o Sytuacji Społeczno-Gospodarczej Województwa Mazowieckiego w 2016 r. = poz. 48
- MARCINIĄK, Jola.: Panie częściej pozostają bez pracy = poz. 189
- **Raport** o Sytuacji Społeczno-Gospodarczej Województwa Mazowieckiego w 2016 r. = poz. 48

Budownictwo. Inwestycje

- **Fundusz** sołecki. Dobrze wydane pieniądze = poz. 204
- 149. GRODECKA, Magda.:** Nabrzeże wiślane: wielkie plany, skromniejszy finał / Magda Grodecka. // PetroNews. – 2017, nr 10, s. 1, 2, il.
- Dot. planowanych inwestycji i przebudowy nabrzeża wiślanego w Płocku.
- GRYSZPANOWICZ, Piotr.: Płockie mosty na Wiśle = poz. 166
- (jac).: Paszporty wróciły na Kolegialną = poz. 202
- 150. (JAC).:** Początek prac w tym roku: przebudowa nabrzeża wiślanego w Płocku / (jac). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 19, s. 8, il.
- LEWANDOWSKA, Anna.: Plac zabaw z widokiem na Wisłę = poz. 207
- 151. RYDZEWSKA, Barbara.:** Od secesyjnej czynszówki do muzeum secesji / Barbara Rydzewska. // Nasze Korzenie. – 2017, nr 12, s. 63-71, il.
- Historia kamienicy przy Tumskiej 8.

Informatyka

- 152. MAT.:** Facebook, pizza i angielski / MAT. // Extra Sierpc. – 2017, nr 8, s. 7, il.
- Spotkanie uczniów sierpeckich szkół z Sebastianem Szmigielskim – pracownikiem Facebooka.

Przemysł chemiczny

- ZATOŃSKI, Marcel.: Orlen prostuje tory na Litwie = poz. 159
- ZIELIŃSKI, Janusz.: Zostać inżynierem z sumieniem = poz. 234

Polski Koncern Naftowy ORLEN SA

- 153. FURMAN, Tomasz.:** Rynek jest zaniepokojony zmianami w zarządzie PKN Orlen / Tomasz Furman. // Parkiet. – 2017, nr 142, s. 04, il.
- 154. (GSZ).:** W zmienionej formule: ORLEN Olimpiada / (gsz).

// Tygodnik Płocki. – 2017, nr 24, dod. Dni Chemika 2017, s. II, il.

ORLEN Olimpiada 2017.

155. KUBLIK, Andrzej.: Orlen: strach ma wielkie oczy: „dobra zmiana” w spółkach skarbu państwa / Andrzej Kublik. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 77, s. 16-17, il.

156. MAYER, Bartłomiej.: Orlen przymierza się do rozwoju w Czechach / Bartłomiej Mayer ; Magdalena Graniszewska. // Puls Biznesu. – 2017, nr 106, s. 1, 4-5, il. – Tyt. dod.: Orlen przerwie czeski film

Przejęcie Unipetrolu.

157. RAD.: Naukowa zabawa dla całej rodziny / rad. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 21, s. 19, il.

Piknik Orlen Discovery Camp zrealizowany w ramach programu „ORLEN dla Płocka”.

158. Rekordowe wolumeny sprzedaży we wszystkich segmentach: PKN ORLEN podsumowuje I kwartał 2017 roku / Opr. (t). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 19, s. 22, il.

159. ZATONSKI, Marcel.: Orlen prostuje tory na Litwie / Marcel Zatoński, GRA. // Puls Biznesu. – 2017, nr 120, s. 1, 6-7, il.

Zgoda nafiarczy z kolejarzami

Przemysł maszynowy

— IWAŃCZAK, Witold.: Pracowitość, docieklivość, wiedza = poz. 102

Przemysł rolno-spożywczy

160. SK.: Rok wyzwiań: podsumowanie / SK. // Kurier Sierpecki. – 2017, nr 16, s. 9, il.

Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Sierpcu w 2016 r.

Rzemiosło

161. STEFAŃSKA, Ewelina.: Fashion z pazurem Agnieszki Boniśławskiej: płocczanka w świecie mody / Ewelina Stefańska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 121, dod. Magazyn Płocki, s. 4-5, il.

Rolnictwo

— RUDZKI, Eugeniusz.: Zawód i pasja – rolnik = poz. 103

Weterynaria. Hodowla

— ORŁOWSKA, Milena.: Koń trojański Magdaleny Król = poz. 225

— TYSZKO, Ewa.: Cesarz z Woli Łąckiej = poz. 107

Żegluga śródlądowa

— BOSZKO, Jan.: Miasto i Gmina Wyszogród = poz. 74

— Gmina Czerwińsk nad Wisłą = poz. 129

— ORŁOWSKA, Milena.: Obywatel rzeki Wisły = poz. 104

Handel. Usługi

— STEFAŃSKA, Ewelina.: IX Jarmark Tumski ożywi miasto = poz. 266

Żywność zbiorowa

— RYDZEWSKA, Barbara.: Od secesyjnej czynszówki do muzeum secesji = poz. 151

162. SYPEK, Robert.: Specjały kuchni mazowieckiej: dla smakoszy, czyli co i gdzie zjeść / tekst Robert Sypek. – Warszawa: Samorząd Województwa Mazowieckiego, 2017. – 56, [1] stron: ilustracje (kolorowe) ; 23 cm. – Na stronie tytułowej: Mazowsze. serce Polski. – ISBN 978-83-62082-94-0

Finanse. Budżet. Ubezpieczenia

— Fundusz sołecki. Dobrze wydane pieniądze = poz. 204

— Radni IdG wstrzymali się od głosu – uchwała o absolutorium nie została podjęta = poz. 211

— WAWRZYŃSKI, Sławomir.: Budżet naszej gminy = poz. 215

Komunikacja. Transport. Łączność

163. BUCZKOWSKI, Krzysztof (1976-): Zrównoważona mobilność miejska: praktyka społeczno-organizacyjna polskich samorządów / Krzysztof Buczkowski. – Płock: Towarzystwo Naukowe Płockie, 2017. – 142 s.: il. (gł. kolor.); 23 cm. – Bibliogr. s. 137-139. – ISBN 978-83-60348-91-8

164. GRYSZPANOWICZ, Piotr.: Czy znaczenie historii płockich mostów: powstała pewna książka... / Piotr Gryszpanowicz; rozm. przepr. Agnieszka Stachurska. // PetroNews. – 2017, nr 12, s. 1, 12, il.

Rozmowa z Piotrem Gryszpanowiczem, autorem książki „Płockie mosty na Wiśle”.

165. GRYSZPANOWICZ, Piotr.: „Płockie mosty na Wiśle”: Legionów Józefa Piłsudskiego, Solidarności, wiszący i inne / Piotr Gryszpanowicz; rozm. przepr. Jacek Danieluk. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 21, s. 26, il.

Rozmowa z Piotrem Gryszpanowiczem, autorem książki „Płockie mosty na Wiśle”.

166. GRYSZPANOWICZ, Piotr.: Płockie mosty na Wiśle / Piotr Gryszpanowicz. – Płock: Towarzystwo Naukowe Płockie, 2017. – 431 s.: il.; 29 cm. – Notki biograficzne na podstawie „Słownika Biograficznego Techników Polskich”. – Bibliografia s. 423-429. Indeksy. – ISBN 978-83-60348-90-1

167. GRYSZPANOWICZ, Piotr.: Problemy komunikacyjne Płocka w pierwszej połowie XX wieku: potrzeby, pomysły, plany, realizacje / Piotr Gryszpanowicz. // Notatki Płockie. – 2017, nr 2/251, s. 9-17, il. – Streszcz. w jęz. ang.

— (gusz): Oświatowy triumf Bielska = poz. 249

168. (JAC).: Od Bielskiej do Długiej: ruszyła budowa kolejnego odcinka obwodnicy / (jac). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 22, s. 7, il.

Trzeci odcinek płockiej obwodnicy.

169. JOL.: Miliony na ścieżki: płocka magistrala rowerowa i miejski jednośląd / Jol. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 25, s. 5, il.

Dot. planowanych ścieżek rowerowych w Płocku.

170. OBRĘBSKI, Artur.: Drogi: w 2016 roku oddaliśmy do użytku 21 inwestycji drogowych / Artur Obrębski. // Z Powiatu Sierpeckiego. – 2017, nr 1, s. 8-15, il.

171. ORŁOWSKA, Milena.: Budowali, wysadzali i budowali: tajemnica płockich mostów / Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 121, dod. Magazyn Płocki, s. 7, il. – Zawiera rec. książki: Płockie mosty na Wiśle / Piotr Gryszpanowicz. – Płock, 2017.

— ROZKOSZ, Józef Jerzy.: Dalekosiężna wizja rozwoju niezbywalnym atutem naszej gminy = poz. 212

— STRUZIŁ, Adam.: Staram się pomagać w rozwoju subregionu = poz. 214

Gospodarka komunalna. Pożarnictwo

172. Czy wiesz skąd się bierze woda w płockich kranach? – Płock: Wodociągi Płockie, [2017]. – 12 s.; ilustracje; 19 x 20 cm.

173. LESZCZYŃSKI, Zdzisław.: 110 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Bodzanowie / Zdzisław Leszczyński. // Gazeta Samorządowa Gminy Bodzanów. – 2017, nr kwiecień, s. 18-21, il.

174. Ścieki: Razem zadbajmy o Wisłę. – Płock: Wodociągi Płockie, [2017]. – 8 s.; ilustracje; 19 x 20 cm.

Zawiera również publikację pt. „Płocczanka prosto z kranu”, „Kanalizacja to nie śmietnik”.

175. Wydział Gospodarki Komunalnej. // Gazeta Samorządowa Gminy Bodzanów. – 2017, nr grudzień, s. 6-9, il.

Podsumowanie działalności Wydziału w zakresie gospodarki komunalnej na terenie gminy Bodzanów w 2016 roku.

Gospodarka mieszkaniowa

- 176. Mieszkania** na start. // MiastO!Żyje. – 2017, Informator społeczny Płock 2017: Mieszkania na start, s. 4-14, il. Omówienie przyjętego przez Radę Miasta Płocka programu mieszkaniowego o nowej nazwie „Mieszkania na start”.
- 177. NOWAK, Bartosz.**: GSM kontra lokatorzy: „Prezes kpi z wyroku sądu” – twierdzą spółdzielcy / Bartosz Nowak. // Lokalna Gazeta Kutna i Regionu. – 2017, nr 410, s. 19, il. Konflikt między spółdzielcami a Gostynińską Spółdzielnią Mieszkaniową.
- 178. ORŁOWSKA, Milena.**: Uratują dziekanek / Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2017, nr 113, s. 12, il. Planowanie remontu kamienic przy ul. Kościuszki 1 (dziekanka) i przyległej przy ul. Tumskiej przez nowego właściciela.

VII. ZAGADNIENIA POLITYCZNE I SPOŁECZNE

Zagadnienia ogólne

- BRZEZIECKI, Andrzej.: Wszystkie winy Mazowieckiego = poz. 97
- DANIELUK, Jacek.: 4,5 tysiąca płocczan zmieni adres = poz. 69
- TYBURA, Joanna.: Ciocia, jak ładnie mówisz po polsku = poz. 123

Unia Europejska. Fundusze europejskie

- GRODECKA, Magda.: Nabrzeże wiślane: wielkie plany, skromniejszy finał = poz. 149
- (jac).: Od Bielskiej do Długiej = poz. 168
- (jac).: Początek prac w tym roku = poz. 150
- Jol.: Miliony na ścieżki = poz. 169
- (lesz).: Przy Kolegialnej 6 powstanie największa kolekcja art déco w Polsce = poz. 267
- STEFĄNSKA, Ewelina.: Europejskie święto w Płocku = poz. 265
- STRUZIK, Adam.: Staram się pomagać w rozwoju subregionu = poz. 214

Partie polityczne

- Franciszek Łazowski uhonorowany = poz. 93
- 179. KW.**: Spotkanie z seniorami i inauguracja Forum Myśli Społecznej / KW. // PetroNews. – 2017, nr 7, s. 10, il. Wizyta prezesa PSL Władysława Kosiniaka-Kamysza w Płocku.
- STASIAK, Piotr A. : Referendum ludowe z 30 czerwca 1946 r. na zachodnim Mazowszu w powiatach: gostynińskim, kutnowskim i łowickim = poz. 146

Organizacje społeczne

- 180. BANASIAK, Jadwiga.**: Obchody 10-lecia gminnego Koła Emerytów i Rencistów ZNP w Słubicach / Jadwiga Banasiak. // Słubicki Biuletyn Informacyjny. – 2017, nr 2, s. 10-11, il.
- CHROBOT, J[arosław].: Historia powstania ZPS Płock = poz. 219
- 181. Jest** takie stowarzyszenie, jego historia liczy cztery lata. // Nasze Korzenie. – 2017, nr 12, s. 104-107, il. Stowarzyszenie Historyczne im. 11 Grupy Operacyjnej NSZ
- JEŻEWSKA, Halina.: Oddział Akcji Katolickiej w Łęgu Probstwie = poz. 322
- **Jubileusz** 30-lecia Zespołu Ludowego Grzybowianki = poz. 148
- LEWANDOWSKA, Anna.: Bierzcie przykład z Loary = poz. 198
- LEWANDOWSKA, Anna.: Co dalej z Wisłą? = poz. 199
- MAT.: Facebook, pizza i angielski = poz. 152
- ORŁOWSKA, Milena.: Człowiek jest jednak mocny = poz. 142
- ORŁOWSKA, Milena.: Obywatel rzeki Wisły = poz. 104
- PIĘTKA, Włodzimierz.: Idź do przodu, rób swoje = poz. 85

- 182. PIOTROWSKI, Paweł.**: Działalność Ligi Morskiej i Kolonialnej na Mazowszu w okresie międzywojennym / Paweł Piotrowski. // Notatki Płockie. – 2017, nr 2/251, s. 18-24, il.
- 183. RUTECKA, Jolanta.**: Pielęgnuj rodzime tradycje : Stowarzyszenie „Nasze Lipianki” / Jolanta Rutecka. // Nasz Płock. – 2017, nr 4(116), s. 9, il.
- SZYMAJDA, Michał.: Miasto i gmina Gąbin = poz. 66
- TYBURA, Joanna.: Emocje na konferencji wiślanej = poz. 201

Harcerstwo

- 184. BEES.**: Połączyła ich Wisła: na jubileuszowym rajdzie spotkało się blisko 1000 harcerzy / BeeS. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 22, s. 10, il.
40. Ogólnopolski Harcerski Rajd Wisła.
- 185. GOŁĘBIEWSKI, Grzegorz.**: Harcerz Mieczysław Bem: tragiczna ofiara przewrotu majowego 1926 r. / Grzegorz Gołębiowski. // Studia Mazowieckie. – R. 12/26(2017), nr 2, s. 73-[98], il. – Streszcz. ang., ros. – Bibliogr. s. 96-[98] – W akcie ur. nazwisko Bejm.

Polityka społeczna

- 186. DANIELUK, Jacek.**: Nie ma mowy o dofinansowaniu: płoccy radni odrzucili projekt w sprawie in vitro / Jacek Danieluk. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 14, s. 1, 3
- DOBRZENIECKA, Joanna.: Programy rekomendowane w systemie działań profilaktycznych realizowanych w Płocku = poz. 203
- 187. Pierwsze** emerytury po reformie: w Płocku 2168 decyzji / Opr. rad. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 45, s. 11, il.

Praca. Bezrobocie

- **Biuletyn** Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy = poz. 5
- 188. JAGODZIŃSKI, Andrzej.**: Sposoby motywowania pracowników na przykładzie subregionu płockiego – badanie wtórne / Andrzej Jagodziński, Monika Kowalska. // Notatki Płockie. – 2017, nr 2/251, s. 35-39, il. – Streszcz. w jęz. ang.
- KUBLIK, Andrzej.: Orlen: strach ma wielkie oczy = poz. 157
- 189. LEWANDOWSKA, Danuta.**: Efektywność programu przyznawania jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej osobom bezrobotnym przez Miejski Urząd Pracy w Płocku w latach 2014-2015 / Danuta Lewandowska, Krzysztof Buczkowski. // Praca i Rozwój. – 2017, nr 2(2), s. 6-10, il.
- 190. MARCINIAK, Jola.**: Panie częściej pozostają bez pracy: w porównaniu z 2015 roku (sic!) odnotowano spadek liczby bezrobotnych o 16,7 proc. / Jola Marciniak. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 17/18, s. 11
- 191. MUĆKA, Magdalena.**: Motywacja kluczem do sukcesu / Magdalena Mućka. // Mazowiecki Rynek Pracy. – 2017, nr 3, s. 28, il.
- VII Międzynarodowa Studencka Konferencja Naukowa w Płocku na temat: „Studenci i ich aktywność w badaniach naukowych”.
- 192. OBAŁEK, Joanna.**: Analiza ofert pracy na Mazowszu / Joanna Obałek. // Biuletyn Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy. – 2017, nr 1, s. 8-10, il.
- 193. OBREBSKA, Nina.**: Sytuacja na lokalnym rynku pracy – wielkość i struktura bezrobocia rejestrowanego w m. Płock / Nina Obrębska. // Praca i Rozwój. – 2017, nr 2(2), s. 27, il. Dane na marzec 2017 r.
- 194. Przygotowanie** zawodowe człowieka w kontekście procesów motywacyjnych / pod redakcją naukową: Walentyny Łozowieckiej, Ewy Wiśniewskiej, Beaty Cieśleńskiej. – Płock: Wydawnictwo Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, 2017. – 296 stron: ilustracje; 24 cm. – Bibliografia przy pracach. – Tekst częściowo w języku angielskim, ukraińskim.

Streszczenie w języku angielskim przy pracach. – ISBN 978-83-61601-43-2
— TYBURA, Joanna.: Andrzej Krymow, z Płocka na koniec świata = poz. 87
— TYBURA, Joanna.: Gdzie są nasi?: raczej nie w Kielcach = poz. 124
195. WOJTALEWICZ, Urszula.: Odkryć potencjał swojego dziecka / Urszula Wojtałowicz. // Mazowiecki Rynek Pracy. – 2017, nr 2, s. 28, il.
Spotkania doradców zawodowych z rodzicami uczniów płockich gimnazjów.

Opieka społeczna. Ubezpieczenia społeczne

— GOŁĘBIEWSKI, Grzegorz.: Powódź wiślana w Płocku i powiecie płockim w marcu 1924 r. = poz. 112
196. GORCZYCA, Agnieszka.: Działa Ponadgminna Świetlica Środowiskowa / Agnieszka Gorczyca. // Z Powiatu Sierpeckiego. – 2017, nr 1, s. 34-35, il.
Dot. funkcjonowania Ponadgminnej Świetlicy Środowiskowej na terenie powiatu sierpeckiego.
— PIĘTKA, Włodzimierz.: Idź do przodu, rób swoje = poz. 85
— ROZKOSZ, Józef Jerzy.: Dalekosiężna wizja rozwoju niezbywalnym atutem naszej gminy = poz. 212

Związki zawodowe

— STEFAŃSKA, Ewelina.: Kręcą film o lekarce z „Solidarności” = poz. 100

Sociologia

— DRZEWIECKA-KRAWCZYK, Hanna.: Trening umiejętności społecznych nauczyciela a rozwiązywanie problemów wychowawczych = poz. 236

Patologia społeczna

— DOBRZENIECKA, Joanna.: Programy rekomendowane w systemie działań profilaktycznych realizowanych w Płocku = poz. 203

Uroczystości. Obchody. Miejsca pamięci

— (jac).: Paszporty wróciły na Kolegialną = poz. 202
197. (JAC).: Upamiętnią Obrońców Płocka z 1920 roku: radni zgodzili się na budowę pomnika / (jac). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 24, s. 4, il.
Plany budowy pomnika Obrońców Płocka 1920 roku.
198. LEWANDOWSKA, Anna.: Bierzcie przykład z Loary / Anna Lewandowska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 121, dod. Magazyn Płocki, s. 3
Ogólnopolska konferencja w Płocku nt. „Wisła szansą na rozwój” z okazji Roku Rzeki Wisły.
199. LEWANDOWSKA, Anna.: Co dalej z Wisłą? / Anna Lewandowska. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2017, nr 118, s. 12, il.
Ogólnopolska konferencja w Płocku nt. „Wisła szansą na rozwój”.
— LEWANDOWSKA, Anna.: Nasze wielkie wiślowanie = poz. 114
— MALINOWSKA, Lidia.: Szkoła Podstawowa w Gozdowie = poz. 243
— MICHALSKA, Jolanta.: Chatki na kurzej łąpce – osada Gmury = poz. 115
— **Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych** = poz. 84
200. ŚLIWIŃSKI, Paweł.: Gdzie dziś jest amfiteatr, mieszkał mój dziadek / Paweł Śliwiński; rozm. przepr. Anna Lewandowska; Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 127, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 4-5, il.
Rozmowa z kapitanem żeglugi śródlądowej - Pawłem Śliwińskim. Ogólnopolska konferencja w Płocku nt. „Wisła szansą na rozwój”.

201. TYBURA, Joanna.: Emocje na konferencji wiślanej / Joanna Tybura. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2017, nr 129, s. 12, il.
Ogólnopolska konferencja w Płocku nt. „Wisła szansą na rozwój” z okazji Roku Rzeki Wisły.
— **70 lat minęło...** = poz. 247
— **780 lat lokacji Płocka** = poz. 140

VIII. ZAGADNIENIA PRAWNO-ADMINISTRACYJNE

Administracja terenowa

202. (JAC).: Paszporty wróciły na Kolegialną: odnowiona siedziba delegatury Urzędu Wojewódzkiego / (jac). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 23, s. 5, il.

Samorząd terytorialny

— BUCZKOWSKI, Krzysztof: Zrównoważona mobilność miejska = poz. 163
— DANIELUK, Jacek.: Nie ma mowy o dofinansowaniu = poz. 185
— DANIELUK, Jacek.: 4,5 tysiąca płocczan zmieni adres = poz. 69

203. DOBRZENIECKA, Joanna.: Programy rekomendowane w systemie działań profilaktycznych realizowanych w Płocku / Joanna Dobrzeńicka. // Serwis Informacyjny Uzależnienia. – 2017, nr 1(77), s. 43-47, tab.

Działania samorządu płockiego w obszarze profilaktyki i uzależnień.

204. Fundusz sołecki. Dobrze wydane pieniądze. // Z życia Naszej Gminy. – 2017, kwiecień, s. 6-7, il.

Dot. wydatkowania środków z funduszu w gminie Nowy Duninów w 2016 i planów jego wykorzystania w 2017 r.

205. GABRYCHOWICZ, Justyna.: „Wielkie show przedwyborcze”?: nadzwyczajna sesja / Justyna Gabrychowicz. // Kurier Sierpecki. – 2017, nr 26, s. 6, il.

Planowany budżet i inwestycje w powiecie sierpeckim w 2-giej połowie 2017 r.

206. GIZIŃSKI, Jarosław.: Zagościła w końcu u nas demokracja / Jarosław Giziński; rozm. przepr. Marcin Jędrzejak. // Gazeta Zawidzka. – 2017, nr 2, s. 8-9, il.

Dot. działalności gminy Zawidz.

— (jac).: Od Bielskiej do Długiej = poz. 168

— Jol.: Miliony na ścieżki = poz. 169

— **Konferencja „Zawidzki kompleks sakralny – przeszłość i przyszłość”** = poz. 298

— (lesz).: Nagrodzono animatorów i twórców kultury = poz. 253

207. LEWANDOWSKA, Anna.: Plac zabaw z widokiem na Wisłę: nowe meble na Starówce / Anna Lewandowska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 138, dod. Magazyn Płocki, s. 4-5, il.

208. LEWANDOWSKA, Anna.: Rewitalizacja specjalna / Anna Lewandowska. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2017, nr 135, s. 11, il.

Plan powołania specjalnej strefy rewitalizacji w Płocku.

209. NOWAK, Bartosz.: Może dojść do referendum: IdG chce odwołania burmistrza?! / Bartosz Nowak. // Lokalna Gazeta Kutna i Regionu. – 2017, nr 415, s. 18, il.

Nieudzielenie burmistrzowi Gostynina absolutorium.

— NOWAKOWSKI, Andrzej.: Płock = poz. 71

— ORŁOWSKA, Milena.: Kto zostanie Płocczaninem Roku 2016?: głosujcie! = poz. 76

— ORŁOWSKA, Milena.: Oto najlepsi z najlepszych! = poz. 77

210. Płock: MiastO! Żyje: na co wydajemy nasze pieniądze [2016]. – Płock: Urząd Miasta, [2017]. – 34 s.: il.; 21 cm.

Na co wydajemy nasze pieniądze [2016]

X. OCHRONA ZDROWIA

Służba zdrowia. Szpitalnictwo

- 211. Radni** IdG wstrzymali się od głosu – uchwała o absolutorium nie została podjęta. // Nasz Gostynin. – 2017, nr 2(33), s. 4-5, il.
Dot. udzielenia absolutorium Burmistrzowi Miasta Gostynina w związku z wykonanym budżetem za 2016 rok.
- 212. ROZKOSZ, Józef Jerzy.**: Dalekosiężna wizja rozwoju niezbywalnym atutem naszej gminy / Józef Jerzy Rozkosz; rozm. przepr. Marta Kobuszewska-Cieślak, Andrzej Gałuszewski. // Panorama Mazowska Płockiego. – 2017, nr 6(7), s. 7-9, il.
Rozmowa z wójtem Gminy Bielsk.
- 213. SAMORAJ, Andrzej.**: Rozmowa z Andrzejem Samorajem, burmistrzem Miasta i Gminy Drobin / Andrzej Samoraj; rozm. // Kontakt. – 2017, nr 93 (kwiecień), s. 2-4, il.
— SIEMIĄTKOWSKI, Roman.: Systematycznie inwestujemy w płocką oświatę = poz. 240
— STACHURSKA, Agnieszka.: Nowa sieć szkół = poz. 241
- 214. STRUZIŁ, Adam.**: Staram się pomagać w rozwoju subregionu / Adam Struził; rozm. przepr. Jan B. Nycek. // Nasz Płock. – 2017, nr 4(116), s. 1, 3, fot.
Rozmowa z Marszałkiem województwa mazowieckiego.
— SZYMAJDA, Michał.: Miasto i gmina Gąbin = poz. 66
— TYBURA, Joanna.: Nominowani odstawiają karty = poz. 80
- 215. WAWRZYŃSKI, Sławomir.**: Budżet naszej gminy / Sławomir Wawrzyński. // Nasza Gmina. – 2017, nr 1(22), s. 3
Budżet gminy Stara Biała na 2017 r.
— WAWRZYŃSKI, Sławomir.: Gmina Stara Biała = poz. 73
— **Wydział** Gospodarki Komunalnej = poz. 175

Referenda

- STASIAK, Piotr A.: Referendum ludowe z 30 czerwca 1946 r. na zachodnim Mazowszu w powiatach: gostynińskim, kutnowskim i łowickim = poz. 146

Sądownictwo. Prokuratura

- NOWAK, Bartosz.: Lekarka skazana! = poz. 222
— NOWAK, Bartosz.: 15-letnia Magda umierała w szpitalu = poz. 223

Więziennictwo

- 216. KW.**: Skazani spotykali się z uczniami: wsiałem do samochodu po alkoholu / KW. // PetroNews. – 2017, nr 8, s. 1, 10, il.
Projekt „Głos zza krat” z udziałem płockich osadzonych.

Policja. Bezpieczeństwo publiczne

- 217. GOŁĘBIEWSKI, Grzegorz.**: [Płocka policja okresu międzywojennego – recenzja] / Grzegorz Gołębiwski. // Notatki Płockie. – 2017, nr 2/251, s. 40-44, il.
Zawiera rec. książki: Płocka policja okresu międzywojennego / Adam Łaszczewski. – Sierpc, 2015.

IX. WOJSKO

- 218. BIELICKI, Janusz.**: Wojsko zaciężne w czasach Kazimierza Jagiellończyka i Jana Olbrachta oraz rycerze z ziemi płockiej i dobrzyńskiej / Janusz Bieliński. // Nasze Korzenie. – 2017, nr 12, s. 21-25, il. – Bibliogr.
- 219. CHROBOT, J[arostaw].**: Historia powstania ZPS Płock: wszystko zaczęło się podczas przypadkowego spotkania.../ J[arostaw] Chrobot, T[omasz] Dobroń, P. Szczęsna, P. Mierzejewski. // Spadochroniarz. – 2017, nr 86, s. 50-52, il.
Płockie Koło I Oddziału Związku Polskich Spadochroniarzy.
— LELIŃSKA, Agnieszka Maria.: „Ryś” – żołnierz z Gąbina = poz. 89

Higiena

- 224. MILEWSKA, Marta.**: Wpływ żywności na zdrowie mieszkańców miast guberni płockiej w latach 1865-1914 / Marta Milewska. // Studia Mazowieckie. – R. 12/26(2017), nr 2, s. 59-71, tab. – Streszcz. ang., ros. – Bibliogr. s. 70

XI. NAUKA. OŚWIATA. KULTURA

Nauka

- 225. ORŁOWSKA, Milena.**: Koń trojański Magdaleny Król / Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 109, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 4-5, il.
Prof. Magdalena Król, płocczanka, twórca metody TRAIN (TRAnsfery of Iron-binding proteiN) – transferu leku przez komórkę odpornościową do komórki rakowej.
— rad.: Naukowa zabawa dla całej rodziny = poz. 153
— **Studia** Mazowieckie = poz. 54

Szkolnictwo wyższe

- MUĆKA, Magdalena.: Motywacja kluczem do sukcesu = poz. 190

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa

- 226. PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA ZAWODOWA (Płock).**: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku: informator dla kandydatów na studia: rok akademicki 2017/2018. – Płock: Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku, 2017. – 66 stron: ilustracje; 20 cm.
- 227. RAD.**: Jest potencjał na akademię?: wicepremier Jarosław Gowin w płockiej PWSZ / rad. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 26, s. 6, il.
Konferencja z udziałem Jarosława Gowina w PWSZ w Płocku.
- 228. SŁODKI, Maciej.**: Płock miastem akademickim / Maciej Słodki; rozm. przepr. Jan B. Nycek. // Nasz Płock. – 2017, nr 3(115), s. 1,3, il.
Rozmowa z rektorem PWSZ w Płocku.

Politechnika Warszawska

- 229. (JAC).**: Pół wieku minęło: jubileusz płockiej filii Politechniki / (jac). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 17/18, s. 8, il.
- 230. PIĄTKOWSKA, Bożena.**: 40 lat Koła Naukowego Inżynierii Środowiska w 50-letniej historii Politechniki Warszawskiej / Bożena Piątkowska. // Notatki Płockie. – 2017, nr 2/251, s. 48-50, il.

- 231. POLITECHNIKA WARSZAWSKA. Filia Płock:** 50 lat Politechniki Warszawskiej w Płocku: [1967-2017] / red. Andrzej Bukowski [et al.]. – Płock: Politechnika Warszawska Filia w Płocku, 2017. – 119 s.: il.; 30 cm. – ISBN 978-83-947061-0-4
- 232. RUTKOWSKA-RYCIĄK, Monika.:** Jubileusz 50-lecia Politechniki Warszawskiej Filii w Płocku: kronika / Monika Rutkowska-Rygiak. // Notatki Płockie. – 2017, nr 2/251, s. 45-47, il.
- 233. TYBURA, Joanna.:** 16 tysięcy dyplomów / Joanna Tybura. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2017, nr 95, s. 11, il.
- 50-lecie Filii Politechniki Warszawskiej w Płocku.
- 234. ZIELIŃSKI, Janusz.:** Zostać inżynierem z sumieniem / Janusz Zieliński; rozm. przepr. Włodzimierz Piętko. // Gość Niedzielny. – 2017, nr 17, dod. Gość Płocki, nr 17/247, s. 6-7, il.
- 50-lecie płockiej filii Politechniki Warszawskiej. Rozmowa z prorektorem uczelni – prof. Januszem Zielińskim.

Organizacje naukowe

- 235. Czasopisma** towarzystw naukowych w Polsce = Journals of scientific societies in Poland / pod redakcją Andrzeja Kansego. – Warszawa: Polska Akademia Nauk, 2017. – 312 s.: il.; 25 cm. – Tyt. równol.: Journals of scientific societies in Poland – Bibliogr. przy niektórych rozdz. Indeks. – Streszcz. art. również w jęz. ang. – Spis treści również w jęz. ang. – ISBN 978-83-63305-36-9

Towarzystwo Naukowe Płockie

- **Czasopisma** towarzystw naukowych w Polsce = poz. 235
- GRYSZPANOWICZ, Piotr.: Czy znacie historię płockich mostów = poz. 164
- GRYSZPANOWICZ, Piotr.: „Płockie mosty na Wiśle” = poz. 165
- ORŁOWSKA, Milena.: Budowali, wysadzali i budowali = poz. 171

Oświata. Zagadnienia ogólne

- BeeS.: Inwazja nie tylko na muzea = poz. 258
- BeeS.: Przewodnik po Płockiej Nocy Muzeów = poz. 260
- DOBRZENIECKA, Joanna.: Programy rekomendowane w systemie działań profilaktycznych realizowanych w Płocku = poz. 203
- 236. DRZEWIECKA-KRAWCZYK, Hanna.:** Trening umiejętności społecznych nauczyciela a rozwiązywanie problemów wychowawczych / Hanna Drzewiecka-Krawczyk. // Meritum. – 2017, nr 2, s. 41-46, il.
- 237. KURACH, Aurelia.:** Gminne podsumowanie roku szkolnego 2016/2017 / Aurelia Kurach. // Słowo Gozdowa. – 2017, nr 2(69), s. 18-20, il.

Gminne podsumowanie roku szkolnego w Gozdowie.

- 238. Lekcje** o Mazowszu: scenariusze zajęć edukacyjnych / redakcja merytoryczna Beata Tarnowska. – Warszawa: Samorząd Województwa Mazowieckiego: PZWL Wydawnictwo Lekarskie – Grupa Wydawnicza PWN, 2017. – 256 stron: ilustracje, fotografie, mapy, portrety; 24 cm. – (Mazowsze. Serce Polski.) – ISBN 978-83-65912-08-4 – ISBN 978-83-7705-998-2 (PZWL)

- (lesz.): Weź mnie z tej półki, kup, pożycz, przeczytaj = poz. 327
- MAT.: Facebook, pizza i angielski = poz. 152
- 239. Oświata**, stan na dziś. // Z Życia Naszej Gminy. – 2017, kwiecień, s. 20, il.
- Dot. gm. Nowy Duninów.
- ROZKOSZ, Józef Jerzy.: Dalekosiężna wizja rozwoju niezbywalnym atutem naszej gminy = poz. 212
- SAMORAJ, Andrzej.: Rozmowa z Andrzejem Samorajem, burmistrzem Miasta i Gminy Drobin = poz. 213

- 240. SIEMIĄTKOWSKI, Roman.:** Systematycznie inwestujemy w płocką oświatę / Roman Siemiątkowski; rozm. przepr. Jan

B. Nyczek. // Nasz Płock. – 2017, nr 4(116), s. 5, 13, il.

Rozmowa z zastępcą prezydenta miasta Płocka ds. polityki społecznej.

- 241. STACHURSKA, Agnieszka.:** Nowa sieć szkół: jak będzie funkcjonować w Płocku / Agnieszka Stachurska. // PetroNews. – 2017, nr 7, s. 3, 8, il.
- TYBURA, Joanna.: Co ty wiesz o córce Sulejmana = poz. 138
- TYBURA, Joanna.: Płocko wesołe na łądzie wysokim = poz. 139

Szkolnictwo podstawowe

- 242. MALINOWSKA, Lidia.:** Rozmowa z dyrektorem Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Gozdowie – mgr Lidia Malinowską / Lidia Malinowska; rozm. przepr. Mariola Kopka. // Słowo Gozdowa. – 2017, nr 2(69), s. 14-16, il.

Rozmowa z dyrektorem Szkoły Podstawowej w Gozdowie na temat historii szkoły, jej postępu oraz aktualnego stanu.

- 243. MALINOWSKA, Lidia.:** Szkoła Podstawowa w Gozdowie: jubileusz 70-lecia istnienia / Lidia Malinowska. // Słowo Gozdowa. – 2017, nr 2(69), s. 22-26, il.

Obchody 70-lecia Szkoły Podstawowej w Gozdowie.

- 244. MAT.:** Jubileusz Szkoły Podstawowej nr 2 w Sierpcu / MAT. // Extra Sierpc. – 2017, nr 11, dod. Jubileusz Szkoły Podstawowej nr 2 w Sierpcu, s. 12-13, il.

90-lecie istnienia szkoły Podstawowej nr 2 w Sierpcu oraz 20-lecie nadania jej imienia Armii Krajowej.

- 245. RAD.:** Na lekcje ustawiali się w kolejkach: uczniowie z płockiej „Szóstki” / rad. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 19, s. 19, il.
- Czytelniczy projekt edukacyjny „Kot czyta, nie błądzi” Lucyny Małolepszej, polonistki i autorki książki „Czarny kot w walizce”.

- 246. SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2 IM. ARMII KRAJOWEJ (Sierpc):** 90 lat minęło...: Szkoła Podstawowa nr 2 w Sierpcu – historia i wspomnienia / [słowo wstępne Hanna Kurta]. – Sierpc: Szkoła Podstawowa nr 2 im. Armii Krajowej w Sierpcu, 2017. – 460 stron: ilustracje; 21 cm.

- 247. 70 lat minęło...** / oprac. MAT. // Extra Sierpc. – 2017, nr 13, s. 13, il.

Obchody 70-lecia Szkoły Podstawowej w Gozdowie.

Szkolnictwo ogólnokształcące

- KW.: Skazani spotykali się z uczniami = poz. 216
- LEWANDOWSKA, Anna.: Bierzcie przykład z Loary = poz. 198
- LEWANDOWSKA, Anna.: Co dalej z Wisłą? = poz. 199
- ORŁOWSKA, Milena. Minstrel – śpiewający szczęściarze z Małachowianki = poz. 315
- TYBURA, Joanna.: Eliza chce podbić Hollywood = poz. 101
- TYBURA, Joanna.: Emocje na konferencji wiślanej = poz. 201
- WOJTALEWICZ, Urszula.: Odkryć potencjał swojego dziecka = poz. 194

Szkolnictwo zawodowe

- 248.** Ekonomik się bawi, edukuje, świętuje, pomaga innym i sportowo spędza czas. // Merkur. – 2017, nr 17, s. 2-3, il.
- Podsumowanie pracy szkoły w pierwszym półroczu roku szkolnego 2016/2017.

Szkolnictwo artystyczne

- TYBURA, Joanna.: Eliza chce podbić Hollywood = poz. 101

Kształcenie ustawiczne

- **Przygotowanie** zawodowe człowieka w kontekście procesów motywacyjnych = poz. 193

Przedszkola

- 249. (GSZ).:** Oświatowy triumf Bielska: przedszkole, droga, muzeum – te inwestycje zapewniły miejsca „na pudle” / (gsz). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 20, s. 7, il.

Zwycięzcy w kategorii „W regionie” w Plebiscycie „Z Tumskiego Wzgórza”.

250. OLSZEWSKA, Agnieszka.: Publiczne Przedszkole w Gozdowie / Agnieszka Olszewska. // Słowo Gozdowa. – 2017, nr 2(69), s. 29-32, il.

Wydarzenia w Publicznym Przedszkolu w Gozdowie.

251. Samorządowe Przedszkole w Łącku / oprac. Anna Szczech, Katarzyna Ogrodzińska. // Gazeta Łącka. – 2017, nr 1(67), s. 27-32, il.

Najważniejsze wydarzenia, które miały miejsce w Samorządowym Przedszkolu w Łącku.

Kultura

Zagadnienia ogólne

— GIZIŃSKI, Jarosław.: Zagościła w końcu u nas demokracja = poz. 206

252. Gmina Łukta naszą gminą partnerską. // Gazeta Zawidzka. – 2017, nr 2, s. 4-5, il.

253. (LESZ).: Nagrodzono animatorów i twórców kultury: Malinowska, Fidelis, Old Country, Książnica / (lesz). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 26, s. 9, il.

Nagrody Prezydenta Miasta Płocka w dziedzinie kultury.

— **MiastO!Żyje** = poz. 33

— MICHALAK, Marta.: Płock - najpiękniejsze miasto Mazowsza = poz. 136

Domy kultury

254. GADZIŃSKA, Monika.: Sanniki zapraszają / Monika Gądzińska. // Moda na Mazowsze. – 2017, nr 07, s. 18-19, il.

Koncerty chopinowskie w sannickim pałacu.

255. GAJĄREK, Sylwia.: Gminne Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji w Podlasiu / Sylwia Gątarek. // Gazeta Łącka. – 2017, nr 1(67), s. 11-16, il.

Imprezy w Gminnym Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji w Podlasiu.

256. Gminny Ośrodek Kultury w Łącku / oprac. Anna Frąś, Aneta Ciurlej. // Gazeta Łącka. – 2017, nr 1(67), s. 19-22, il.

Wydarzenia w Gminnym Ośrodku Kultury w Łącku.

257. WIKTOROWSKI, Tomasz.: Gminny Ośrodek Kultury – nowe otwarcie / Tomasz Wiktorowski; rozm. przepr. Andrzej Wiśniewski. // Głos Słupna. – 2017, nr 15(50), s. 1, il.

Rozmowa z Tomaszem Wiktorowskim, pełniącym obowiązki dyrektora GOK w Słupnie z siedzibą w Cekanowie.

Współpraca kulturalna z zagranicą

— STEFAŃSKA, Ewelina.: Europejskie święto w Płocku = poz. 265

— TYBURA, Joanna.: Ciocia, jak ładnie mówisz po polsku = poz. 123

Imprezy kulturalne

258. BEES.: Inwazja nie tylko na muzea: nawet pogoda sprzyjała ciekawym płockim atrakcjom / BeeS. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 21, s. 6, il.

Podsumowanie wydarzeń Nocy Muzeów w Płocku. Zawiera zdjęcie z Książnicy Płockiej.

259. BEES.: Nie tylko Dni Historii Płocka: w weekend atrakcja będzie gonić atrakcję / BeeS. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 25, s. 3, il.

Zapowiedź imprez towarzyszących Dniom Historii Płocka, m.in. organizowanych przez Książnicę Płocką.

260. BEES.: Przewodnik po Płockiej Nocy Muzeów: muzeum, kościoły, szkoły, restauracje, Ciuchcia Tumska... / BeeS. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 20, s. 10, il.

Oferta płockich instytucji na Noc Muzeów.

261. Dni Gąbina 2017 / oprac. W. Olszewski, fot. A. Świerzyński. // Echo Gąbina. – 2017, nr 2, s. 22-29, il.

262. Inauguracja Roku Rzeki Wisły: Powiatowy Dzień Ziemi w Stubicach / Opr. (gsz). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 21, s. 16, il.

— LEWANDOWSKA, Anna.: Hejnał płocki wyruszy w wiślany rejs do Gdańska = poz. 113

— LEWANDOWSKA, Anna.: Nasze wielkie wiślowanie = poz. 114

263. MAT.: Kto tańca raz zakosztuje... / MAT. // Extra Sierpc. – 2017, nr 10, s. 16, il.

4. Kasztelańskie Spotkania Folklorystyczne

— MOKROWIECKI, Marek.: Teatr Dramatyczny w Płocku = poz. 310

— rad.: Naukowa zabawa dla całej rodziny = poz. 153

264. RED.: Dzień Ziemi 2017 / red. // Słubicki Biuletyn Informacyjny. – 2017, nr 2, s. 6, il.

265. STEFAŃSKA, Ewelina.: Europejskie święto w Płocku / Ewelina Stefańska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 109, dod. Magazyn Płocki, s. 8, il.

19. Piknik Europejski

266. STEFAŃSKA, Ewelina.: IX Jarmark Tumski ożywi miasto / Ewelina Stefańska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 127, dod. Magazyn Płocki, s. 8, il.

Muzealnictwo

— BeeS.: Inwazja nie tylko na muzea = poz. 258

— BeeS.: Przewodnik po Płockiej Nocy Muzeów = poz. 260

— (gsz).: Oświatowy triumf Bielska = poz. 249

— ORŁOWSKA, Milena.: Kolekcjoner w fabryce cudowności = poz. 304

Muzeum Mazowieckie

267. (LESZ).: Przy Kolegialnej 6 powstanie największa kolekcja art déco w Polsce: Muzeum Mazowieckie i ECA w Sannikach otrzymały dofinansowanie / (lesz). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 20, s. 9, il.

Unijne fundusze dla Europejskiego Centrum Artystycznego oraz Muzeum Mazowieckiego i Skansenu Osadnictwa Nadwiślańskiego.

268. MAŁECKA, Agnieszka.: Krwawy dekalog: wystawa „Rzeź wołyńska” / Agnieszka MałECKA. // Gość Niedzielny. – 2017, nr 24, dod. Gość Płocki, nr 24/434, s. VIII, il.

269. ORŁOWSKA, Milena.: Secesja w Płocku zrehabilitowana / Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2017, nr 137, dod. Muzeum Mazowieckie w Płocku, s. 2, il.

Historia kolekcji od 1967 r. w Muzeum Mazowieckim w Płocku.

— **Polskie art déco** = poz. 307

— RYDZEWSKA, Barbara.: Od secesyjnej czynszówki do muzeum secesji = poz. 151

270. SOBIERAJ, Leonard.: Złap kontakt z wielką sztuką / Leonard Sobieraj; rozm. przepr. Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2017, nr 137, dod. Muzeum Mazowieckie w Płocku, s. 1, il.

Rozmowa z dyrektorem Muzeum Mazowieckiego w Płocku – L. Sobierajem.

271. STEFAŃSKA, Ewelina.: Nowa galeria przy Tumskiej / Ewelina Stefańska. // Gazeta Wyborcza - Płock. – 2017, nr 98, s. 16, il.

Remont sali przeznaczonej na galerię malarstwa i rzeźby w Muzeum Mazowieckim.

272. SZATKOWSKA, Lena.: Marysia się uratowała: Sprawiedliwi z Czerwińska w Muzeum Mazowieckim / Lena Szatkowska. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 21, s. 20, il.

Spotkanie z cyklu „Choćby jedno życie, choćby kromka chleba. Polacy ratujący Żydów od zagłady” w Muzeum Żydów Mazowieckich.

Muzeum Wisły

273. MIECZNIKOWSKI, Zbigniew.: Zabytki z krzemienia wolutyńskiego ze zbiorów Muzeum Wisły w Wyszogrodzie / Zbigniew Miecznikowski. // Nasze Korzenie. – 2017, nr 12, s. 11-15, il. – Bibliogr.

Neolityczna siekiera i krzemienne sztylety odnalezione na terenie powiatu płockiego.

Muzeum Wsi Mazowieckiej

274. ASZTEMBORSKI, Jarosław.: Jubileusz wystawy Boże Narodzenie na Mazowszu / Jarosław Asztemborski. // Wieści Muzealne. – 2017, nr 1, s. 2-3, il.

— JEZERSKA-CHALICKA, Agnieszka.: Czas letni w Sierpcu = poz. 147

275. JEZERSKA-CHALICKA, Agnieszka.: Nagrodzimy uzdolnionych / Agnieszka Jezerska-Chalicka. // Wieści Muzealne. – 2017, nr 1, s. 4-5, il.

Konkursy zaplanowane na 2017 rok, organizowane przez Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu.

276. ORŁOWSKA, Milena.: W skansenie w Sierpcu łączą przeszłość z przyszłością / Milena Orłowska. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 88, dod. Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu, s. 1, il.

Audioprzewodniki, monitory dotykowe z prezentacjami multimedialnymi, oświetlenie zagród, nowa droga dojazdowa w Muzeum Wsi Mazowieckiej.

Muzeum Żydów Mazowieckich

277. SOBIERAJ, Leonard.: Historia synagog w Płocku / Leonard Sobieraj. // Kurjer Tumski. – 2017, nr 1, s. 3, 4, il.

Sport. Kultura fizyczna

— BANDOSZ, Robert.: Rozmowa z Robertem Bandoszem = poz. 81

278. CENDER, Maciej.: Vive ani myśli zejść z tronu: PGNiG Superliga Mężczyzn / Maciej Cender. // Przegląd Sportowy. – 2017, nr 123, s. 22-23, il.

Vive Tauron Kielce mistrzem Polski 2016/17 w piłce ręcznej, Orlen Wisła Płock – wicemistrzem.

279. GCZ.: Budowanie na skale / Gcz. // M 4. – 2017, nr 1(27), s. 12, il.

Podsumowanie osiągnięć Klubu Sportowego Jutrzenka Płock w sezonie 2016/2017.

— (gsz.): W zmienionej formule = poz. 156

280. Inwestujemy w eSport! // Czas Wisły. – 2017, nr 73, s. 13, il.

281. JOL.: Dla każdego coś ciekawego: w przedłużony weekend nikt się nie będzie nudził / Jol. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 24, s. 36, il.

282. JOL.: Nafciarzem jest się całe życie: pożegnanie pięciu piłkarzy ręcznych ORLEN Wisły Płock / Jol. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 23, s. 29, il.

283. KRUSZEWSKI, Jacek.: Wisła znów może pozytywnie zaskoczyć: Nafciarze w Ekstraklasie / Jacek Kruszewski; rozm. przepr. Adam Małachowski. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 138, dod. Magazyn Płocki, s. 8-9, il.

Rozmowa z prezesem Wisły Płock o grze drużyny w Ekstraklasie. — MAŁACHOWSKI, Adam.: Krzyżeli: Adam, nie odchodź! = poz. 109

284. MAŁACHOWSKI, Adam.: Po 11 latach piłkarz Wisły znów na czele: plebiscyt rozstrzygnięty / Adam Małachowski. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 82, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 4-5, il.

Plebiscyt na Najpopularniejszego Sportowca i Trenera 2016 roku

285. MARCINIAK, Jola.: Rodrigo Corrales na koncercie Dżemu:

Tygodnik Płocki spełnia marzenia / Jola Marciniak. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 6, s. 31

Rozmowa z Rodrigo Corralesem, zawodnikiem Orlen Wisły i miłośnikiem zespołu Dżem.

286. MARCINIAK, Jola.: Triumfowali piłkarze: najpopularniejsi i najlepsi ludzie sportu 2016 / Jola Marciniak. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 15, s. 42, il.

Uroczystość nagrodzenia najlepszych i najpopularniejszych ludzi sportu 2016 roku.

— MARCINIAK, Jola.: Wydarzenie roku 2016 = poz. 335

287. NOWAK, Monika.: Monika Nowak: zawodnicy na wózkach dają optymizm / Monika Nowak: rozm. przepr. Agnieszka Stachurska. // PetroNews. – 2017, nr 10, s. 8, il.

Monika Nowak – wicedyrektor i rzeczniczka prasowa turnieju Płock Orlen Polish Open.

— ORŁOWSKA, Milena.: Adam i Ewa: piłkarz i jego mama = poz. 110

288. OSIŃSKI, Wojciech.: Przybecki bierze reprezentację! kadra / Wojciech Osiński // Przegląd Sportowy. – 2017, nr 115, s. 6-7, il.

Piotr Przybecki selekcjonerem reprezentacji Polski piłkarzy ręcznych i trenerem piłkarzy Orlen Wisły Płock.

289. Płock Orlen Polish Open – jak to się zaczęło / oprac. Monika Nowak. // PetroNews. – 2017, nr 10, s. 7, il.

Historia turniejów tenisa na wózkach w Płocku.

— TURALSKA, Joanna.: Nasz pradziadek „Szymek” = poz. 105

290. Tydzień sportowych zmagañ: gmina Mochowo uczestniczyła w ogólnopolskiej akcji / Opr. (gsz). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 24, s. 18, il.

291. ZIELIŃSKI, Artur.: Top 8 na papierze: realnie Top 16 / Artur Zieliński; rozm. przepr. Adam Małachowski. // Gazeta Wyborcza. – 2017, nr 150, dod. Magazyn Płocki, s. 12, il.

Rozmowa z prezesem Sekcji Piłki Ręcznej Wisła Płock.

XIII. LITERATURA PIĘKNA

Poezja

292. SMOLIŃSKI, Leszek.: Pejzaże codzienne / Leszek Smoliński. – Kraków: Wydawnictwo SPES, [2017]. – 49, [1] strona; 17 cm. – ISBN 978-83-945657-9-4

Proza

— Basia = poz. 143

— Bunkier = poz. 144

293. HAJDUK, Czesław (1932-).: Wojny i wojenki: powieść historyczna: XX wiek / Czesław Hajduk-Gopło. – Warszawa: Czesław Hajduk-Gopło, 2017. – 229, [1] s.: il.; 22 cm. – Bibliogr. s. 224-225. – ISBN 978-83-63139-36-0

294. KÜHN-CICHOCKA, Anna.: Frezja córka czarownicy i inne opowiadania / Anna Kühn-Cichocka. – Płock: Wydawnictwo Korepetytor Marian Gałczyński, 2017. – 93 s.; 19 cm. – ISBN 978-83-64825-47-7

295. LEWANDOWSKI, Radosław (1968-).: Yggdrasil: Exodus / Radosław Lewandowski. – Poznań: Sumptibus, 2017. – 302, [4] s.; 20 cm. – Stanowi cz. 2 cyklu Yggdrasil, cz. 1 pt. „Struny czasu”. – ISBN 978-83-64756-50-4

296. MAŁOLEPSZA, Lucyna.: Czarny kot w walizce / Lucyna Małolepsza. – Konin: Wydawnictwo Psychoskok, cop. 2017. – 156, [2] s.: il.; 22 cm. – ISBN 978-83-8119-026-8

XIV. SZTUKA

Architektura. Urbanistyka

— GADZIŃSKA, Monika.: Sanniki zapraszają = poz. 254

297. GORTAT, Ryszard.: Bliskie spotkania z romańską architekturą Bazyliki Czerwińskiej: wieże kościelne / Ryszard Gortat,

- Dariusz Umiecki, Marcin Łątka. // eWyszogrod.pl Extra. – 2017, nr 5(34), s. 10, il.
- 298. Konferencja „Zawidzki kompleks sakralny – przeszłość i przyszłość”.** // *Gazeta Zawidzka*. – 2017, nr 2, s. 14-15, il. Konferencja dotycząca kościoła pw. św. Marcina w Zawidzu. — LEWANDOWSKA, Anna.: Rewitalizacja specjalna = poz. 208
- 299. NOWOGÓRSKI, Przemysław.:** Kościoły w ziemi gostynińskiej według projektów Hilarego Szpilowskiego / Przemysław Nowogórski. // *Nasze Korzenie*. – 2017, nr 12, s. 38-45, il.
- ORŁOWSKA, Milena.: Człowiek jest jednak mocny = poz. 142
- 300. ORŁOWSKA, Milena.:** Drzwi płockie wcale nie były w Płocku / Milena Orłowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 133, dod. Magazyn Płocki, s. 7, il.
- 301. ORŁOWSKA, Milena.:** Kaplica olśniewa / Milena Orłowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 99, dod. Magazyn Płocki, s. 3, il.
- Remont Kaplicy Królewskiej w katedrze płockiej. — ORŁOWSKA, Milena.: Uratują dziekanę = poz. 178
- **Polskie** art déco = poz. 307
- SOBIERAJ, Leonard.: Historia synagog w Płocku = poz. 277

Malarstwo. Rzeźba. Galerie sztuki

- 302. GAUER, Katarzyna (1991-).:** Katarzyna Gauer: [Znalezione] / Katarzyna Gauer; [Muzeum Mazowieckie w Płocku]. – Poznań: Katarzyna Gauer, [2017]. – 60 s.: fot. kolor.; 22 x 23 cm + Teka [9 kart]. – ([Mazowsze, Serce Polski]) Publikacja związana z wystawą prac autorki pt. „Znalezione” która miała miejsce w Muzeum Mazowieckim w Płocku między 5 a 26 kwietnia 2017 r.
- 303. MAŁECKA, Agnieszka.:** Najpierw widzisz światło: w pracowni Doroty i Eugeniusza Szelągowskich / Agnieszka Małeczka. // *Gość Niedzielny*. – 2017, nr 15, dod. Gość Płocki, nr 15/425, s. IV, il.
- 304. ORŁOWSKA, Milena.:** Kolekcjoner w fabryce cudowności: art brut jedzie do Francji / Milena Orłowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 115, dod. Magazyn Płocki, s. 6, il. Prezentacja kolekcji Andrzeja Kwasiborskiego w muzeum art brut „La Fabuloserie „ w Dicy.
- 305. ORŁOWSKA, Milena.:** Odrzucili plakat, bo się tło i cyferki nie spodobały / Milena Orłowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 144, dod. Magazyn Płocki, s. 5, il. Obchody 750. rocznicy lokacji miasta Płocka w 1987 r. — ORŁOWSKA, Milena.: Secesja w Płocku zrehabilitowana = poz. 269
- STEFAŃSKA, Ewelina.: Nowa galeria przy Tumskiej = poz. 271
- 306. WITKOWSKA, Marta.:** Zagłębie rzeźbiarskie w gminie Zawidz / Marta Witkowska. // *Więść Mazowiecka*. – 2017, nr 4, s. 15, il. Zawidzki Ośrodek Rzeźby Ludowej.

Sztuka stosowana

- ORŁOWSKA, Milena.: Secesja w Płocku zrehabilitowana = poz. 269
- 307. Polskie** art déco: materiały szóstej sesji naukowej „Polskie art déco: wnętrza mieszkalne” pod przewodnictwem prof. Anny Sieradzkiej i prof. Andrzeja K. Olszewskiego i dr Anny Kostrzyńskiej-Miłosz w Muzeum Mazowieckim w Płocku 8-9 czerwca 2015 roku / [opracowanie redakcyjne Zbigniew Chlewiński]. – Płock: Muzeum Mazowieckie, 2017. – 245 stron: ilustracje kolorowe; 25 cm. – Bibliografia przy rozdziałach – ISBN 978-83-64676-22-2

Zabytki. Ochrona zabytków

- DROGORÓB, Bogumił.: Zatrzymaj się na chwilę = poz. 319

- 308. GALICKA, Izabella.:** Skradziony obraz z Daniszewa: wędrówki po regionie bez przewodnika / Izabella Galicka. // *M 4*. – 2017, nr 1(27), s. 8-9, il. Gotycki obraz z przedstawieniem Marii w Gaju Różanym na awersie i z wizerunkiem Śmierci na rewersie. — GORTAT, Ryszard.: Bliskie spotkania z romańską architekturą Bazyliki Czerwińskiej = poz. 297
- ORŁOWSKA, Milena.: Uratują dziekanę = poz. 178
- 309. STANUSZKIEWICZ-CEGŁOWSKA, Blanka.:** Dbajmy o nasz mazowiecki Wawel: Kaplica Królewska w katedrze odzyskuje świetność i blask / Blanka Stanuszkiewicz-Cegłowska. // *Tygodnik Płocki*. – 2017, nr 19, s. 5, il. Spotkanie dotyczące stanu prac konserwatorskich w Kaplicy Królewskiej w płockiej katedrze. — WIELECHOWSKA, Małgorzata.: Wiosna na rowerze! = poz. 121

Teatr

- LEWANDOWSKI, Waldemar.: Teatr jest światłoczuły = poz. 90
- 310. MOKROWIECKI, Marek.:** Teatr Dramatyczny w Płocku / Marek Mokrowiecki. // *Na Wiśle Śpiewają Orlye*. – 2017, nr [1(czerwiec)], s. 2, il. Dot. plenerowego spektaklu przygotowanego z okazji obchodów Roku Rzeki Wisły pt. „Na Wiśle śpiewają Orlye”.
- 311. POGONOWSKI, Mariusz.:** „Dzień dobry, będziemy mówić prawdę”: Teatr Per Se ma 10 lat / Mariusz Pogonowski, Krzysztof Pesta, Joanna Szreder; not. Milena Orłowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 138, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 2, il.
- 312. Powitaliśmy** lato w Brwilnie. // *Nasza Gmina*. – 2017, nr 2, s. 19, il. Przedstawienie „Na Wiśle śpiewają orlye. Szlakiem nadwiślańskich gmin Północnego Mazowsza” w wykonaniu aktorów Teatru Dramatycznego w Płocku z okazji Roku Rzeki Wisły. — WALCZAK, Marek.: Walczak, Misiak i rock & roll = poz. 108
- 313. WANECKI, Jarosław.:** Jazda na nosorożcu / Jarosław Wanecki. // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 150, dod. Magazyn Płocki, s. 2, il. – Zawiera rec. przedstawienia: Nosorożec / Eugène Ionesco; reż. Marek Mokrowiecki; Teatr Dramatyczny, Płock. Podsumowanie 42. sezonu Teatru Dramatycznego w Płocku. — ZIELIŃSKA, Grażyna.: W poniedziałki nie lecę = poz. 111

Recenzje teatralne

- WANECKI, Jarosław.: Jazda na nosorożcu = poz. 313

Muzyka

- 314. BEES.:** Płock bez Reggaealandu / BeeS. // *Tygodnik Płocki*. – 2017, nr 16, s. 21, il. Dot. zawieszenia organizacji festiwalu Reggaealand i Summer Fall Festival w Płocku. — GADZIŃSKA, Monika.: Sanniki zapraszają = poz. 254
- LEWANDOWSKA, Anna.: Hejnał płocki wyruszy w wiślany rejs do Gdańska = poz. 113
- LEWANDOWSKA, Anna.: Jest w Płocku szacunek dla hejnału = poz. 134
- MARCINIĄK, Jola.: Rodrigo Corrales na koncercie Dżemu = poz. 285
- 315. ORŁOWSKA, Milena.:** Minstrel – śpiewający szczęściarze z Małachowianki: 25 lat chóru / Milena Orłowska. // *Gazeta Wyborcza*. – 2017, nr 150, dod. Magazyn Płocki, s. 1, 4-5, il. — TYSZKO, Ewa.: Cesarz z Woli Łąckiej = poz. 107
- WALCZAK, Marek.: Walczak, Misiak i rock & roll = poz. 108
- 316. WOLBACH, Ryszard.:** Marzenia często się spełniają / Ryszard Wolbach; rozm. przepr. Blanka Stanuszkiewicz-Cegłowska. // *Tygodnik Płocki*. – 2017, nr 17/18, s. 5, il.

Rozmowa z Ryszardem Wolbachem, zwycięzcą Plebiscytu Tygodnika Płockiego „Z Tumskiego Wzgórza” w kategorii „Kultura”.

Film

- 317. ŁABARZEWSKI, Radostaw.:** Filmowy Płock: Przewodnik po „Nakręconym mieście” / teksty i opracowanie Radostaw Łabarzewski; rysunki Robert Parzychowski. – Płock: Płocka Lokalna Organizacja Turystyczna, 2017. – 37 s.: ilustracje; 21 cm.
— STEFAŃSKA, Ewelina.: Kręcą film o lekarce z „Solidarności” = poz. 100
- 318. SZYMAŃSKI, Marek.:** Mazowsze na filmowo: przewodnik turystyczny / [autor przewodnika Marek Szymański]. – Wyd. 2. – Warszawa: Województwo Mazowieckie, 2017. – 60 s.: il.; 21 cm. – ISBN 978-83-8009-626-4
— TYBURA, Joanna.: Eliza chce podbić Hollywood = poz. 101

Fotografia

- LEWANDOWSKI, Waldemar.: Teatr jest światłoczuły = poz. 90
— ŁAKOMSKI, Mirosław.: Płock 1945-1966 = poz. 135
— ORŁOWSKA, Milena.: Jobs miał w Przedwiośniu dzielić dolarami = poz. 137

XV. ZAGADNIENIA WYZNANIOWE

- 319. DROGORÓB, Bogumił.:** Zatrzymaj się na chwilę: kościół na zakręcie / Bogumił Drogorób. // Kurier Sierpecki. – 2017, nr 18, s. 12, il.
Kościół pod wezwaniem św. Wawrzyńca w Bliźnie.
- 320. DWOJNYCH, Andrzej (1976-).:** Krzyże, kapliczki, figurki przydrożne... / Andrzej Dwojnych. // Mazowiecka Szwalcaria. – 2017, nr 1(60-61), s. 11, il.
Historia kapliczki z miejscowości Kłobukowo-Patrze w gm. Brudzeń Duży.
- 321. FIJAŁKOWSKI, Paweł.:** Struktura organizacyjna parafii ewangelickich na Mazowszu w XVIII-XX w. na przykładzie parafii itowskiej, łowickiej i wiskickiej (żyrardowskiej) / Paweł Fijałkowski. // Studia Mazowieckie. – R. 12/26(2017), nr 2, s. 33-[57] – Streszcz. ang., ros. – Bibliogr. s. 54-56
— FILIPOWICZ, Wojciech.: [Ks. Michał Marian Grzybowski, Duchowieństwo diecezji płockiej, t. 1-5, Płock 2007-2016 – recenzja] = poz. 75
— GALICKA, Izabella.: Skradziony obraz z Daniszewa = poz. 308
— GRZYBOWSKI, Michał Marian.: Kaplica królewska w katedrze płockiej miejscem pochówków Piastów – Mazowiecki Wawel = poz. 127
- 322. JEŻEWSKA, Halina.:** Oddział Akcji Katolickiej w Łęgu Probstwie / Halina Jeżewska. // Kontakt. – 2017, nr 93 (kwiecień), s. 11, il.
— Konferencja „Zawidzki kompleks sakralny – przeszłość i przyszłość” = poz. 298
- 323. KOWALSKI, Tomasz.:** Łaskami stynący obraz Ukrzyżowania Chrystusa z Sierpca: historia, ikonografia, kult / Tomasz Kowalski. // Notatki Płockie. – 2017, nr 2/251, s. 3-8, il. – Streszcz. w jęz. angielskim.
— MAŁACHOWSKI, Adam.: Biskup Marcinkowski przechodzi na emeryturę = poz. 95
- 324. MAŁECKA, Agnieszka.:** Pasja w nas / Agnieszka Małeczka. // Gość Niedzielny. – 2017, nr 14, dod. Gość Płocki, nr 14/424, s. VI-VIII, il.
Misterium Męki Pańskiej w Czerwińsku.
— **Odchodzi** biskup Marcinkowski = poz. 96
— ORŁOWSKA, Milena.: Kaplica olśniewa = poz. 301
— PULNAR, Janusz.: Służąc Bogu, służyli Polsce = poz. 78

- PULNAR, Janusz.: Służąc Bogu, służyli Polsce = poz. 79
- 325. SMOLIŃSKI, Leszek.:** Śladami Jana Pawła II w 25. rocznicę pobytu w Płocku / Leszek Smoliński. // Notatki Płockie. – 2017, nr 2/251, s. 31-34 – Streszcz. w jęz. angielskim.
Główne wątki z nauczania Jana Pawła II w Płocku.
— SOBIERAJ, Leonard.: Historia synagog w Płocku = poz. 277
— STANUSZKIEWICZ-CEGŁOWSKA, Blanka.: Dbajmy o nasz mazowiecki Wawel = poz. 309
- 326. ZAŁĘCZNY, Jolanta.:** Mazowieckie peregrynacje relikwii św. Stanisława Kostki / Jolanta Załęczny. // Studia Mazowieckie. – R. 12/26(2017), nr 2, s. 117-[132] – Streszcz. ang., ros. – Bibliogr. s. 130-131
Historia sprowadzenia relikwii św. Stanisława Kostki z Rzymu do Rostkowa w pierwszych latach odzyskania niepodległości przez Polskę.

XVI. KSIĄŻKA I CZYTELNICTWO. BIBLIOTEKI

Bibliotekarstwo

- 327. (LESZ).:** Weź mnie z tej półki, kup, pożycz, przeczytaj: XXXIX edycja konkursu recytatorskiego „Pięknie być człowiekiem” / (lesz). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 23, s. 9, il.
Konkurs Recytatorski im. Janusza Korczaka „Pięknie być człowiekiem”.

Biblioteki publiczne

- 328. BEDYK, Artur.:** Aktualności z Gminnej Biblioteki Publicznej w Słubicach / Artur Bedyk, Anna Ostrowska. // Słubicki Biuletyn Informacyjny. – 2017, nr 2, s. 12-13, il.
- 329. BEDYK, Artur.:** Wieści z Gminnej Biblioteki / Artur Bedyk, Anna Ostrowska. // Słubicki Biuletyn Informacyjny. – 2017, nr 1, s. 8-10, il.
- 330. FOCH, Joanna.:** Gminna Biblioteka Publiczna w Łącku / Joanna Foch. // Gazeta Łącka. – 2017, nr 1(67), s. 16-18, il.
Spotkania autorskie z Agnieszką Frączek oraz Renatą Piątkowską.
- 331. GOZDOWSKA, Elżbieta.:** W bibliotece też się dzieje! / Elżbieta Gozdowska. // Z Powiatu Sierpeckiego. – 2017, nr 1, s. 29, il.
Działania Powiatowej Biblioteki Publicznej w 2016 roku.
- 332. MAT.:** Barbara Kosmowska w Sierpcu / MAT. // Extra Sierpc. – 2017, nr 9, s. 8, il.

Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego

- 333. SZATKOWSKA, Lena.:** Brat Albert: artysta i ojciec ubogich / Lena Szatkowska. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 21, s. 9, il.
Wykład Waldemara Smaszcz w Książnicy Płockiej.

Czasopiśmiennictwo

- **Czasopisma** towarzystw naukowych w Polsce = poz. 235
— (gsz).: Oświatowy triumf Bielska = poz. 249
- 334. (JAC).:** Za zabiegi rekonstrukcji piersi: czytelnicy TP docenili szpital wojewódzki / (jac). // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 16, s. 5, il.
Wojewódzki Szpital Zespolony, zwycięzca w kategorii „Inicjatywy gospodarcze i społeczne” w Plebiscycie „Z Tumskiego Wzgórza”.
- 335. MARCINIAK, Jola.:** Wydarzenie roku 2016: po 9 latach Ekstraklasa piłki nożnej wróciła do Płocka / Jola Marciniak. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 19, s. 7, il.
- 336. STANUSZKIEWICZ-CEGŁOWSKA, Blanka.:** 40 nominacji i Wielka Czwórka: 10. jubileuszowa gala „Z Tumskiego Wzgórza” za nami / Blanka Stanuszkiewicz-Cegłowska. // Tygodnik Płocki. – 2017, nr 14, s. 1, 4-5, il.
- WOLBACH, Ryszard.: Marzenia często się spełniają = poz. 316

INDEKS OSOBOWY

- Abuladze, Shorena 126
 Adamkowski, Arkadiusz 22
 Ajtner, Sylwia 120
 Asiński, Wojciech 58, 103
 Asztemborski, Jarosław 274
 Banasiak, Jadwiga 180
 Banasiak, Joanna 140
 Bandosz, Robert 81
 Bany, Beata 220
 Bedyk, Artur 328-9
 BeeS 184, 258-60, 314
 Będzikowska, Renata 86
 Bielicki, Janusz 218
 Bieniek, Mariusz 72
 Bilska-Ciećwierz, Magdalena 94
 Bogucka, Elżbieta 106
 Bondyra, Michał 19
 Boszko, Jan 74
 Brzeziecki, Andrzej 97
 Buczkowski, Krzysztof 47, 163, 189
 Bukowski, Andrzej 231
 Bziuk, Justyna 1
 Cegłowska, Blanka zob. Stanuszkiewicz-Cegłowska, Blanka
 Cender, Maciej 278
 Chalicka, Agnieszka zob. Jezierska-Chalicka, Agnieszka
 Chlewiński, Zbigniew 307
 Chrobot, J[arosław] 219
 Cichocka, Anna zob. Kühn-Cichocka, Anna
 Ciećwierz, Magdalena zob. Bilska-Ciećwierz, Magdalena
 Cieślak, Adriana Barbara 30
 Cieślak, Marta zob. Kobuszewska-Cieślak, Marta
 Cieśleńska, Beata 194
 Ciurlej, Aneta 256
 Cygańska, Aleksandra 116
 Czachorowska, Katarzyna 144
 Danieluk, Jacek 69, 165, 186
 Dąbrowski, Jacek 44
 Dąbrowski, Lech 72
 Dobroń, T[omasz] 219
 Dobrzeńska, Joanna 203
 Drogorób, Bogumił 83, 319
 Drzewiecka-Krawczyk, Hanna 236
 Duraj, Danuta zob. Walczak-Duraj, Danuta
 Dwojnych, Andrzej 28, 65, 320
 Dybowska, Iwona 62
 Echeński, Włodzimierz 117
 Ferdjani, Ilona zob. Pulnar-Ferdjani, Ilona
 Fijałkowski, Paweł 321
 Filipowicz, Wojciech 75
 Foch, Joanna 330
 Frąś, Anna 256
 Furman, Tomasz 153
 Gabrychowicz, Justyna 205
 Gadzińska, Monika 254
 Galicka, Izabella 308
 Gatuszewski, Andrzej 212
 Gancarczyk, Marek 16
 Gauer, Katarzyna 302
 Gątarek, Sylwia 255
 Gcz. 279
 Giziński, Jarosław 206
 Głowacka, Mariola 46
 Gołębiowski, Grzegorz 112, 185, 217
 Gorazdowski, Marcin Jan 78-9
 Gorczyca, Agnieszka 196
 Gortat, Ryszard 297
 Gozdowska, Elżbieta 331
 GRA 159
 Grala, Marek 135
 Graniszewska, Magdalena 158
 Grodecka, Magda 149
 Gryszpanowicz, Piotr 164-7
 Grzelak, Ewa 67
 Grzybowski, Michał Marian 127, 140
 (gsz) 154, 249
 Hajduk, Czesław 293
 IP 221
 Iwańczak, Witold 102
 (jac) 150, 168, 197, 202, 229, 334
 Jagodziński, Andrzej 188
 Jaskulska, Renata 135
 Jaworska, Elżbieta 91
 Jezierska-Chalicka, Agnieszka 147, 275
 Jeżewska, Halina 322
 Jędrzejak, Marcin 206
 Jol. 169, 281-2
 Kamiński, Marcin 91
 Kansy, Andrzej 235
 Kłobukowski, Paweł 8
 Kłossowska, A. 35
 Kobuszewska-Cieślak, Marta 212
 Konarska-Pabiniak, Barbara 98
 Koński, Wiesław 43
 Kopka, Mariola 242
 Kordala, Tomasz 42, 82, 131
 Kostrzyńska-Miłosz, Anna 307
 Kowalska, Iwona zob. Typiak-Kowalska, Iwona
 Kowalska, Monika 188
 Kowalski, Tomasz 323
 Kozakowska, Katarzyna 5
 Kozłowska, Ewa 1
 Krawczyk, Hanna zob. Drzewiecka-Krawczyk, Hanna
 Krupińska, Sylwia 23
 Kruszewski, Jacek 283
 Krysiak, Mirosław 68
 Kubasik, Artur 120
 Kublik, Andrzej 155
 Kudarewko, Joanna 130
 Kühn-Cichocka, Anna 294
 Kulczyk, Sylwia 117
 Kurach, Aurelia 237
 Kurr, Marcin 126
 Kurta, Hanna 246
 KW. 179, 216
 Lelińska, Agnieszka Maria 89
 (lesz) 132, 253, 267, 327
 Leszczyński, Zdzisław 173
 Leszko, Jacek 121
 Lewandowska, Anna 113-4, 133-4, 198-9, 200, 207-8
 Lewandowska, Danuta 189
 Lewandowski, Radosław 295
 Lewandowski, Waldemar 90
 Lichomski, Mateusz 143
 Lipińska, Wiesława 29
 Liszewska, Ewa 99
 Liszewski, Bogumił 99
 Łabarzewski, Radosław 317
 Łakomski, Mirosław 135
 Łątka, Marcin 297
 Łozowiecka, Walentyna 194
 Malczyk, Dariusz 34
 Malinowska, Lidia 242-3
 Małachowski, Adam 95, 109, 283, 284, 291
 Małacka, Agnieszka 268, 303, 324
 Małolepsza, Lucyna 296
 Marciniak, Jola 190, 285-6, 335
 Maślanka, Renata 51
 MAT 152, 244, 247, 263, 332

- Matuszewska, Anna 9
Mayer, Bartłomiej 156
Mazurska, Wiesława 1
Michalak, Marta 103, 136
Michalska, Jolanta 115
Michnik, Adam 12
Miecznikowski, Zbigniew 273
Mierzejewski, P. 219
Milewska, Marta 224
Miłosz, Anna zob. Kostrzyńska-Miłosz, Anna
Mioduszewska-Olszewska, Monika 108, 111
Misiak, Krzysztof 108
MO. 145
Mokrowiecki, Marek 310
Mućka, Magdalena 191
Niemirski, Zbigniew Mikołaj 78-9
Nowak, Bartosz 177, 209, 222-3
Nowak, Monika 287, 289
Nowakowski, Andrzej 71
Nowogórski, Przemysław 299
Nycek, Jan Bolesław 26, 38, 88, 214, 228, 240
Obątek, Joanna 192
Obrębska, Nina 193
Obrębski, Artur 170
Ogrodzińska, Katarzyna 251
Olszewska, Agnieszka 250
Olszewska, Monika zob. Mioduszewska-Olszewska, Monika
Olszewski, Andrzej Kazimierz 307
Olszewski, W. 84, 261
Orłowska, Milena 76-7, 92, 104, 110, 137, 142, 171, 178, 200, 225, 269, 270, 276, 300-1, 304-5, 311, 315
Osiński, Wojciech 288
Ostrowska, Anna 328-9
Pabiniak, Barbara zob. Konarska-Pabiniak, Barbara
Panów, Waldemar 120
Panów, Zbigniew 120
Parzychowski, Robert 317
Pesta, Krzysztof 311
Piątkowska, Bożena 230
Piekarski, Tomasz 125
Pietrzyk, Zdzisław 78-9
Pięka, Włodzimierz 85, 234
Piotrowski, Paweł 182
Pogonowski, Mariusz 311
Potykanowicz-Suda, Lidia 126
Przygocka, Janina 56
Pulnar-Ferdjani, Ilona 78-9
Pulnar, Janusz 78-9
rad. 157, 227, 245
red. 264
Rozkosz, Józef Jerzy 212
Rudzki, Eugeniusz 103
Rutecka, Jolanta 183
Rutkowska-Ryciak, Monika 232
Ryciak, Monika zob. Rutkowska-Ryciak, Monika
Rydzewska, Barbara 151
Samoraj, Andrzej 20, 213
Sieczkowska, Julia 143
Siemiątkowski, Roman 240
Sieradzka, Anna 307
SK. 160
Skierski, Leszek 72
Słodki, Maciej 228
Smoliński, Leszek 292, 325
Sobieraj, Beata 144
Sobieraj, Leonard 270, 277
Sokołowska, Joanna 4
Stachurska, Agnieszka 45, 164, 241, 287
Staniszewski, Jerzy 128
Stanuszkiewicz-Cegłowska, Blanka 309, 316, 336
Stasiak, Piotr A. 146
Stefańska, Ewelina 100, 161, 265-6, 271
Strehlau, Janina 126
Struzik, Adam 119, 214
Suda, Lidia zob. Potykanowicz-Suda, Lidia
Sylwia K. 81
Sypek, Robert 162
Szatkowska, Lena 90, 272, 333
Szatkowski, Tomasz 55
Szczech, Anna 251
Szczepański, Janusz 54
Szczęsna, P. 219
Szreder, Joanna 311
Szymajda, Michał 66
Szymański, Marek 318
Ślęzak, Patryk 25
Śliwiński, Paweł 200
Świerzyński, A. 261
(t) 154
Tarnowska, Beata 238
Trojan, Pavel 120
Trzeciecki, Maciej 141
Turalaska, Antonina 105
Turalaska, Joanna 105
Tybura, Joanna 80, 87, 101, 123-4, 138-9, 201, 233
Typiak-Kowalska, Iwona 1
Tyszka, Zbigniew J. 94
Tyszko, Ewa 107
Umiecki, Dariusz 91, 297
Walczak-Duraj, Danuta 17
Walczak, Marek 108
Wanecki, Jarosław 313
Wawrzyński, Sławomir 73, 215
Węglińska, Anna 5
Wielechowska, Małgorzata 121
Wiktorowski, Tomasz 257
Wiśniewska, Ewa 194
Wiśniewski, Andrzej 257
Wiśniewski, Janusz 64
Witkowska, Marta 306
Wojciechowski, Bartek 143
Wojtalewicz, Urszula 195
Wolbach, Ryszard 316
Załączny, Jolanta 326
Zatoński, Marcel 159
Zbyszewska, Alicja 10
Zgorzelski, Piotr 72
Zielińska, Grażyna 111
Zieliński, Artur 291
Zieliński, Janusz 234
Ziętek, Janina 31
Ziętek, Maria 37
Zygner, Leszek 140
- Opracowanie:**
Izabela Istał, Ewa Kozłowska,
Wiesława Mazurska, Iwona Typiak-Kowalska
- Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego**
09-402 Płock, ul. Kościuszki 6
Tel. (024) 268 00 21 lub (024) 268 00 25
e-mail: dib@ksiaznicaplocka.pl

NASI AUTORZY

- GRZEGORZ GOŁĘBIEWSKI** — dr nauk humanistycznych, nauczyciel historii w III LO w Płocku, wykładowca w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku, wiceprezes TNP
- MICHAŁ KORWIN-SZYMANOWSKI** — absolwent kierunku Finanse i Bankowość w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie, doktorant historii Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, moderator Klubu Historii i Tradycji Lokalnej w Słupnie.
- JAN BOLESŁAW NYCEK** — mgr historii, regionalista, redaktor naczelny i wydawca magazynu „Nasz Płock”, członek TNP
- TOMASZ PIEKARSKI** — dr nauk humanistycznych w zakresie historii, dyrektor Archiwum Państwowego w Płocku, wykładowca Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku, redaktor naczelny „Płockiego Rocznika Historyczno-Archiwalnego”, sekretarz generalny TNP
- KONRAD PODAWCA** — dr inż., pracownik Zakładu Geodezji i Planowania Przestrzennego, Katedry Inżynierii Budowlanej, Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, członek Towarzystwa Urbanistów Polskich i TNP
- BOGDAN POPLAWSKI** — dr inż. architekt, absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, emeryt. Od 2000 r. zajmuje się problematyką ochrony obiektów zabytkowych
- MARIA SĘCZKOWSKA** — mgr filologii polskiej, emerytowana nauczycielka łęczyckich szkół, członek TNP
- MICHAŁ SOBOCIŃSKI** — mgr historii, absolwent UMK, nauczyciel w Wielkiej Brytanii
- MAGDALENA STANISZEWSKA** — mgr informacji naukowej i bibliotekoznawstwa, pracownik Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sierpcu, regionalistka, dziennikarka, członek Zarządu sierpeckiego Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego
- MACIEJ WRÓBEL** — absolwent Instytutu Historii Sztuki UW i studiów podyplomowych w zakresie redakcyjno-wydawniczym UMK w Toruniu, pracownik TNP
- Autorki Bibliografii** — **Izabela Istał, Ewa Kozłowska,
Wiesława Mazurska, Iwona Typiak-Kowalska**